

KANSA TAISTELI

- miehet kertovat

N:o 6-7 1959

Nyt on hyvä suunnitella
ja nyt on vara valita

KUKKASIPULIVALIKOIMAMME OVAT LAAJAT

Kesä on lyhyt ja pian on taas edessä syksyn kukkasipulien aika. Kesäisinä viikkoina on nyt hyvä suunnitella sipuli-istutusten paikat ja varata sipulit; **meillä tulee olemaan täydellinen valikoima hollantilaisia kukkasipuleita ja mukuloita.**

Te voitte valita mm. seuraavista lajeista, joita voimme toimittaa syys—lokakuussa.

- Hyasintti
- Tulppaani
- Narsissi

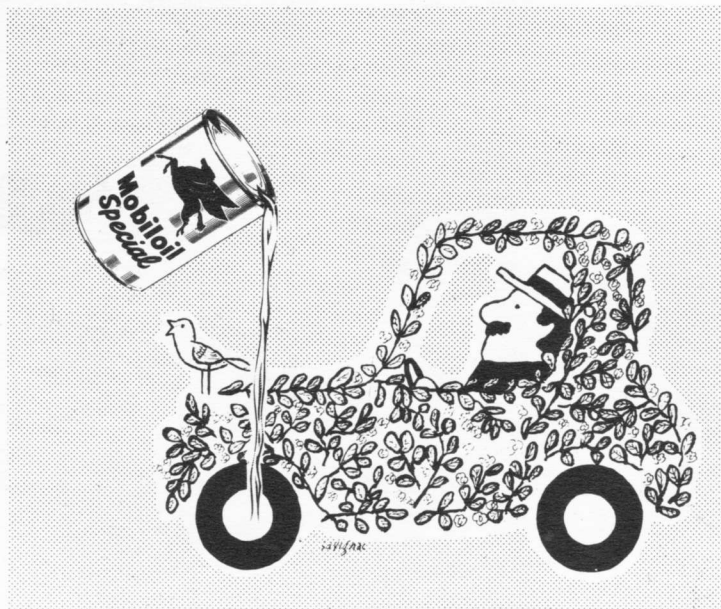
- Crocus
- Scilla
- Muscari
- Galanthus

Toimitamme myös kaikkea muuta puutarha-alaan kuuluvaa. Jäsenosuuskauppamme antavat Teille mielellään ohjeita ja lähempiä tietoja.

HANKKIJA

Puutarhaväen tavaratalo

Mobil Special

säästää moottoria, bensiniä ja korjauskustannuksia.

Autonne nuorentuu ja pysyy jatkuvasti kevätvireessä, kun moottorissa on

Mobiloil Special erikoissuoja

Katsokaa tätä iloista autoilijaa. Tulette yhtä hyväntuuliseksi kuin hän, kun moottorinne toimii kunnolla. Voidaksenne **jatkuvasti** pitää sen nuorena ja vireänä, tarvitsette Mobiloil Specialia.

Se suojaa moottorinne täysitehoisesti kaikkina vuodenaikoina — kaikissa olosuhteissa.

- vähentää mekaanisen kulumisen ja kylmäsyöpymisen vähimmäismääräänsä
- ehkäisee tehoa nielevien sakkautumien muodostumisen moottoriin
- poistaa nakutuksen ja hehkusytytyksen
- lisää kipinöimistehoa.

Seurauksena ovat pienentyneet korjaus-, polttoaine- ja voitelukustannukset — ja nuorena pysyvä moottori vuosikausiksi eteenpäin.

KANSA TAISTELI

– miehet kertovat

KERTOMUKSIA SOTIEMME TAPAHTUMISTA

PÄÄTOIMITTAJA: Kenraaliluutnantti A. Bläck. TOIMITUSKUNTA: Puheenjohtaja kenraaliluutnantti K. L. Oesch, jäsenet kenraalimajuri R. Lagus, kontra-amiraali S. Sundman, eversti L. Harvila, eversti B. Ikonen, eversti E. Kuussaari, eversti G. Magnusson, eversti Valo Nihtilä, eversti U. A. Tähtinen, varatuomari Julius Lagus, ylivääpeli G. Lehti. TOIMITUS: Päätoimittaja Munkkiniemi, Dosentintie 2, puh. 48 20 50, toimittajat Simonk. 12 A 4, puh. 66 26 96. KONTTORI: Helsinki, Korkeavuorenk. 28. Puhelimit: tilaukset 19 367, levikinhuolto 62 22 71. Postisiirtotili n:o 94941. KUSTANTAJAT: Sanoma Osakeyhtiö ja Sotamuisto-yhdistys ry.

ILMESTYY VUONNA 1959 12 NUMEROA, JOISTA 2 KAKSOISNUMERONA. TILAUSHINTA 600 MK

TOIVO KORHONEN

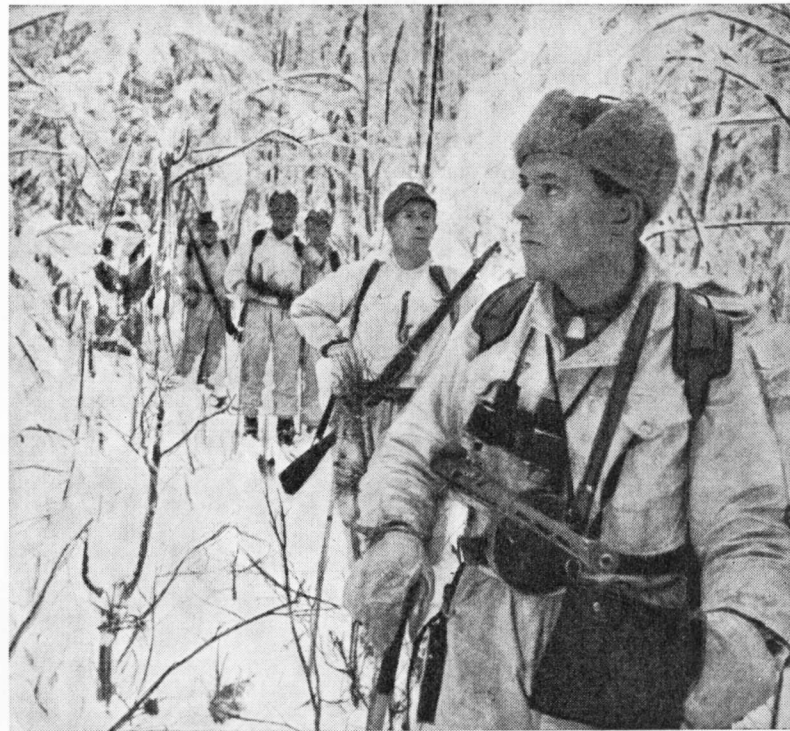
Rukajärveltä vuonna 1943 alkanut

SISSIRETKI

päättyi Helsingissä Maneesikadulla
vuonna 1947

ALKUTALVESTA 1943 suunniteltiin 14.D:ssa suurehkoa hävitysretkeä Rukajärveltä noin 90 km linnuntietä koilliseen olevaan Lehdon kauppalaan. Koska kauppalasta ei ollut tarvittavia tietoja toimintaa suunniteltaessa, sai 14.D:n kaukotiedusteluosasto tehtäväkseen tietojen hankinnan. Tehtävämme tärkeimpänä osana oli vangin ottaminen ja sen tuominen elävänä divisioonan esikuntaan. Käskyssä määrättiin johtamani osaston lähtö tapahtuvaksi 10.2. (Kts. Piirros)

Päämajan tiedusteluosasto oli yrittänyt parikin kertaa päästä kauppalan läheisyyteen saadakseen tietoja sen sisällä ja läheisyydessä olevista joukoista, mutta yritykset olivat epäonnistuneet venäläisten vastatoimenpiteiden takia. Se oli suunnitellut retkensä Tunkuan tien pohjoispuolitse. Minun retkeni suunnattiin tämän tien ja venäläisten päähuoltotien Rukajärvi—Venjärvi—Tunkua välistä. Alun perin otettiin huomioon, että tehtävän onnistuminen riip-

Mitä edessä hiihtänyt kersantti Martinkainen näki tai kuuli? Kovasti on totinen

pui röyhkeydestä ja nopeudesta, sekä että tehtävä oli suoritettava "urakkaluontoisesti", jolloin pitkät lepotauot tuskin tulivat kysymykseen. Retken kesto-aika suunniteltiin vuorokaudeksi.

Iltapäivällä siirsin osastoni 50 sissii linja-autoilla etulinjaan Rukajärven pohjoispuolelle. Etulinjan komentopaikkaan oli juuri saapunut I/JR 59:n jääkärijoukkue, joka oli yrittänyt tunkeutua retkeni suunnalla olevaan Koivuniemen kylään, mutta venäläisten kanssa yhteentörmätyään oli tavoitteesaan käymättä palannut takaisin.

Kenttävartiosta lähdimme kello 22 kohti tavoitetta. Pakkanen oli armoston, — 42° C, ja lunta oli metrin verran. Puolenyön jälkeen ohitimme venä-

läisten kenttävartion Kompakan jokilinjalla, josta monen partion oli ollut palattava takaisin tyhjin toimin.

Seuraavana päivänä, 11.2., puolenpäivän aikaan sain radiolla divisioonasta sähkeen. Siinä tiedoitetiin, että oli siepattu venäläisten sähke, josta ilmeni venäläisten havainneen meidän kulkusuuntamme. Sähkeen johdosta ei päivällä pidetty taukoja, vaan hiihdettiin 40 km ruokailematta iltaan saakka.

Radioyhteyden aikana, 12.2. päivällä, saatiin jälleen sanoma, josta selvisi venäläisten ryhtyneen takaa-ajoon, ja sanottiin: "Palatkaa takaisin, Paukku (tied.upseeri)". Vastasin: "En ole nähnyt muuta kuin etsintä- ja varmistuslatuja, jatkan tavoitteen." "

Samana päivänä hiihimme läheltä vanhaa työ-vankileiriä. Sen poikki hiihti venäläisten voimakas partio. Heidän menosuuntansa oli sama kuin meidänkin. Koska osastoni ei paljastunut, päätin edetä venäläisten avaamaa latua. Valmista latua käyttäen etenimme noin 6 km päähän tavoitteesta, jossa teimme tulet ja ruokailimme. Tällöin tiesin, että venäläiset olivat meidän ladullamme takana ja me taas kuin vastapainoksi olimme venäläisten ladulla.

Helmikuun 13. pnä selostin osastolleni tilanteen

ja annoin käskyn vänrikki V:lle edetä joukkueellaan Lehdon kauppalan länsipuolelle, osillaan tiedustella kauppalan olosuhteita ja osillaan jäädä Tunkuan tien varteen sekä ottaa vanki.

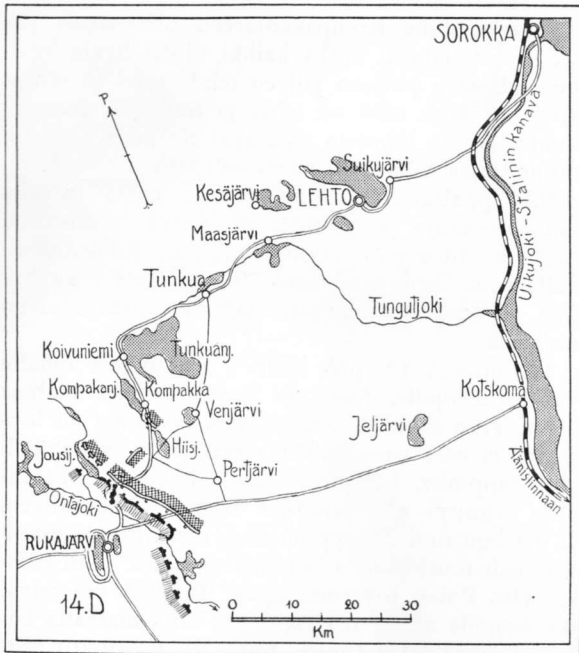
Itse lähdin toinen joukkue mukanani kiertämään kauppalan eteläpuolitse sen itäpuolelle. Hiihdettyämme 5 km tulimme korkean harjanteen päälle, jonka itäpuolella oleva notko oli sakean metsän peitossa. Notkoalue oli laaja ja vaikutti tähytettäessä rauhalliselta. Se näytti kuitenkin olevan kuin savuverhon peitossa, mutta tämän luulin johtuvan pakkasesta ja kauppalasta painautuneesta savusta.

Laskin edessä olevan ryhmän kanssa alas, jolloin etemme paljastui kerrassaan koko havukatoskaupunki. Notkoon laskettiin useampaa latua ja kaikki miehet ehtivät alas ennenkuin majoitusalue havaittiin. Paluuta samaa jälkeä takaisin harjanteelle ei voinut ajatella, sillä pitkä nousu upottavassa lumessa olisi vienyt niin kauan aikaa, että venäläiset olisivat kerinneet aseisiin. Samassa hetkessä heräsi leirialue eloon, miehiä juoksenteli katokselta toiselle. Jälkeenpäin tuli mieleeni, että missä oli venäläisten varmistus, kun ei laukaustakaan kuulunut.

Komensin osastolle: "Nopeasti etelään!" Koko osasto joutui hiihtämään kahden valtavan suksiteli-

Kukin saa omat ohjeensa. (Johtaja istuu)

14.D:n kaukopartion toiminta-alue Lehdon—Sorokan suunnalla helmikuulla 1943

neen ohitse. Ne olivat täynnä suksia. Ohjasin osaston venäläisten tossupolulle, jolloin jouduimme kulkemaan myös kahden havukatoksen välistä, joiden ympärillä liikkui vajaapukeissaan olevia miehiä. Päästyämme notkosta toiselle harjanteelle havaitsimme sen eteläpuolella olevan samanlaisen katiskaupungin. Tie siihen suuntaan oli siis tukossa. Oli suunnattava kulku itään.

Noin vajaan kilometrin hiihdettyämme tulimme maantien laitaan. Samalla sain ilmoituksen, että Kotskoman suunnalta lähestyi hevoskolonna. Annoin vanginottokäskyn ja samalla määräsin pakkotilanteessa irroittautumaan tien yli itään. Saatua siieppausvalmistelut suoritettua tuli kohdallemme viiden hevosen kolonna. Siitä otettiin alikersantti vangiksi ja muut lopetettiin hevosineen hiljaisesti. Osastolla oli vain yhdet varasukset, eikä muiden ottaminen mukaan ollut mahdollista, ja irti heitä ei voinut päästää.

Nopeassa kuulustelussa vanki kertoi kuuluvansa hiihtoprikaatiin. Olimme siis sanotun prikaatin keskellä. Takana vajaan kilometrin päässä oli I P ja II P oli se, jonka majoitusalueen kautta tulimme. Sen sijaan III P oli vanginotto paikasta tien vastakkaisella puolella. Alueelta oli poistuttava ja nopeasti, jos mieli säilyä terveenä. Samalla hetkellä havaittiinkin venäläisen hiihto-osaston lähestyvän tietä pitkin vanginotto paikkaa. Oli nähtävästi käynnissä meidän etsintä.

Kokoontumispaikkaan tultuamme tapasimme kaksi venäläistä 100 m päässä kulkusuuntamme sivulla. He nojailivat sauvoihinsa aseet selässä. Pojat kysyivät: "Ammutaanko?" Sanoin: "Ei ammuta, lisätkää vauhtia". — Mukanamme oleva vanki valitti, ettei hän osaa eikä jaksa hiihtää. Hän oppi kyllä verrattain nopeasti hiihtotaidon. Kokoontumispaikkaan oli jo palannut vänrikki V:n joukkue ja varmistanut tämän paikan. Se ei ollut onnistunut tehtävässään.

Kokoontumispaikalta suuntasin matkamme suoraan länteen. Latu oli voimakkaasti miinoitettava, eikä kestänyt kauan, kun ensimmäinen miina jysähti. Kylmävartio ilmoitti takaa-ajon olevan käynnissä.

Saman päivän iltapuolella törmäsimme venäläiseen varmistusosastoon sen majoitusalueella, jossa alkoi heti vilkasta liikettä. Hevonen seisoivat valjastettuna korsun edessä kuormineen, johon oli lastattu honkia. Onneksi paikka oli niin peitteistä, ettei venäläisten avaama tuli saanut aikaan tappioita. Venäläisten asemista avattiin kiivas tuli kaikilla mahdollisilla aseilla. Oli ihme, että sain osastoni ehjänä vetäytymään takaisin. Kun tuolta alueelta oli päästy irti ja uusi suunta annettu, alkoi takaa kuulua kovaa meteliä ja asettamiemme miinojen räjähtelyä, jota säestivät kovat valitushuudot.

Koko päivä 13.2. hiihdettiin syömättä ja juomatta. Osasto vaikutti erittäin väsyneeltä ja nälkäiseltä, jonka johdosta määräsin 5 tunnin tauon. Kello lienee ollut 18.00 maissa, kun tulet oli saatu tehdyksi ja ruokailu aloitettu. Varsinaisia laavuja ei lepoa varten rakennettu, vaan jokainen härnäsi unta silmänsä nuotion loisteesta havuja allaan.

Matka jatkuu. Reppu on raskas, mutta sissejä ympäröivä luonto on kaunis

HEIMO LAMPI

"Yht'äkkiä sävähdän. Tumma möykky paiskau-
tuu ulos pilvikatosta muutamia kymmeniä metrejä
edessämme. En ehdi huutaa varoitusta radioon, en
tehdä yhtään mitään, kun vasenta siipeä vailla oleva
Messerschmitt iskee keskelle aseveljeni konetta.
Siinä silmänräpäyksessä molemmat koneet hajoavat
tuhansiksi sirpaleiksi."

KOHTA LO

hetkellä tahansa voivat vihollismuodostelmat ilmestyä riehumaan kentän yläpuolelle. Viitataan mekanikoille merkiksi, että jarrupukit saa poistaa pyörien edestä. Vielä käden heilautus hyvästiksi, ja olen valmis lähtöön.

Luutnantti Urho Sarjamon johtama naapurilentue starttaa juuri. Kahdeksan konetta kiittää miltei yhtenä rykelmänä pitkin kenttää. Rauhan aikana olisi puolet starttaajista istunut putkassa senaikaisten starttisääntöjen rikkomisesta, mutta nyt on sota ja voimassa on vain yksi starttisääntö: salamana taivaalle joka mies!

Lentueemme syöksähtää heti perään ja on kohta ilmassa. Muutamassa hetkessä olemme jo taistelumuodostelmassa yhdessä Sarjamon lentueen kanssa ja otamme suunnan kohti Viipuria. Lennän mielipaikkalani äärimmäisenä oikealla olevan partion johtajana. Yläparvea, johon partioni kuuluu, johtaa lentomestari Viktor Pyötsiä, vanha Talvisodan "konkari", Isä-Vikin nimellä joukossamme paremmin tunnettu, muuten mies, joka rehtiytensä ja luonteensa hienouden takia on asetettu jo "jalustalle" joukossamme.

On kesäkuun loppupuoli sotakesänä 1944. Vihollinen on jo Viipurin liepeillä, ja rajut taistelut riehuvat kaikkialla, eikä vähiten ilmassa. Olemme miltei yötä päivää ilmassa, taistelut, voitot ja tappiot ovat jokapäiväistä elämää. Unen ja levon puute alkaa jo raskaana painaa jäseniä, ja alituinen valppaus, ettei vihollinen pääsisi yllätyshyökkäyksellä tuhoamaan koneitamme maassa, estää kaiken perusteellisen rentoutumisen silloinkin, kun emme ole ilmassa. Miltei joka päivä poistuu joku joukostamme, ja kokoneiden ohjaajien puute alkaa peikkona kummitella rykmenttimme komentajan, eversti Magnussonin silmissä, vaikka uu-

HÄLYTYYS! Hälytys! Kaikki koneet ilmaan! Juoksen minkä jaloistani saan irti kohden kentän laidassa olevaa hävittäjäni. Vierelläni juoksee lentueeni päällikkö, luutnantti, Mannerheiminristin ritari Lasse Nissinen, hävittäjälentäjä, jota me kaikki kunnioitamme hänen pelottomuutensa ja häikäilemättömän päällekkä-vijäisensä takia. Kentän laidassa käy vimmatu vilске. Kaikkialla ulvovat hävittäjien starttivauhtipyörät ja siellä täällä pärskähtävät jo moottorit jylisevään käyntiin.

Loikkaan koneeseeni, kiinnitän kuumeisella kiireellä laskuvarjon hihnat, suljen kuomun ja teen käden käänteessä miltei automaattisesti ne kymmenkunta valmistelutoimenpidettä, jotka tarvitaan lähtöön. Vauhtipyörän ääni on kohonnut vihlovaksi ulvonnaksi, kun kytken käynnistimen. Moottori pärskyy ja tärisee, mutta alkaa sitten käydä tasaisen kumeasti. Koe- ja lämmityskäyttö ei tule kysymykseenkään, sillä millä

sien Messerschmitt-lentäjien pikakoulutus onkin heti pantu alulle Utissa. Kone on kuitenkin melko vaikea lentää, joten koulutus vie kaikesta huolimatta oman aikansa.

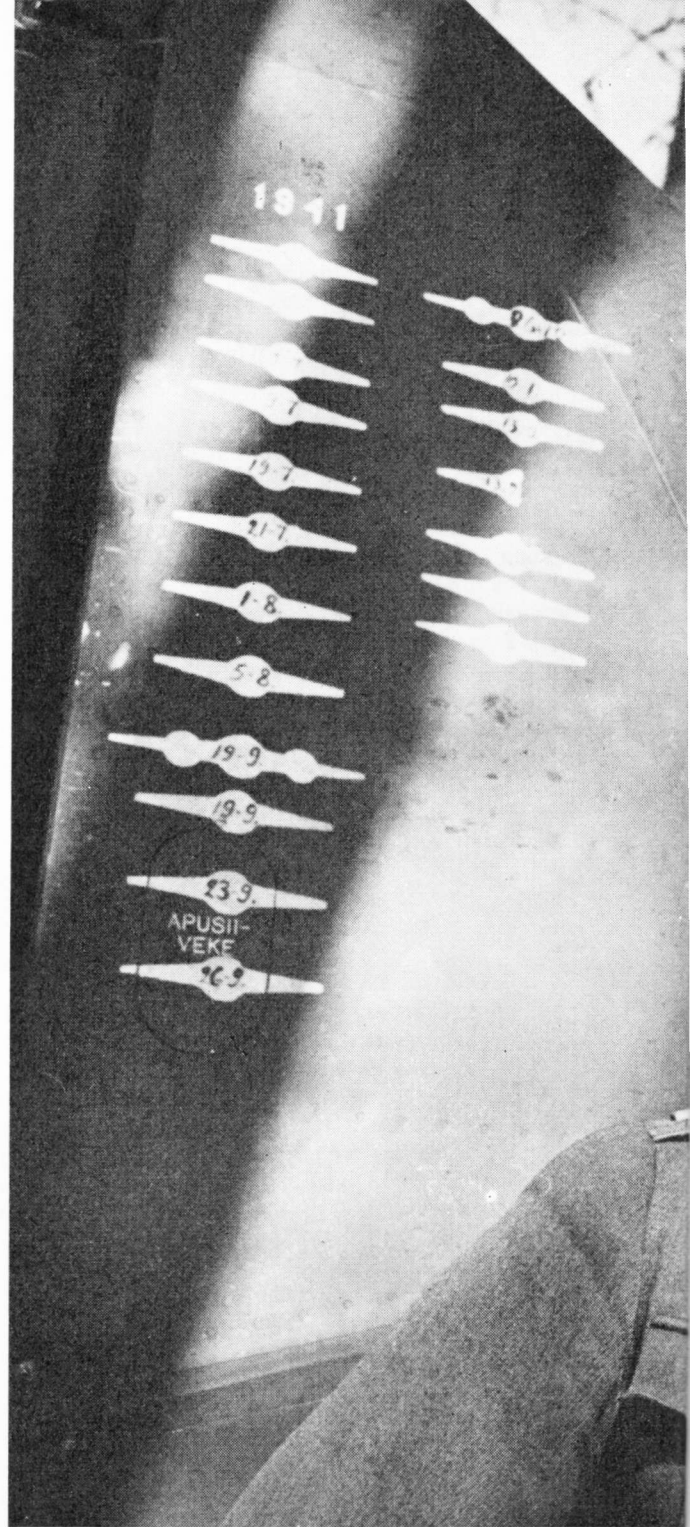
Vilkaisen vielä alas taakseni. Siellä häipyä vähitellen näköpiiristä tukikohtamme Lappeenrannan lentokenttä. Hetkeksi välähtää mielessäni ajatus, että jospa en enää palaakaan sinne. Torjun heti pois kaikki tämän kaltaiset aatokset, sillä usko omiin kykyihin mielestäni on yksi parhaista takeista siitä, että selviytyy loppuun saakka.

Radio on yhtämittaa äänessä. Maa-asemamme antaa jatkuvasti tietoja suurista viholliskonemuodostelmista, jotka parveilevat Viipurin lähistöllä. Kuulen, kuinka muodostelmamme johtaja, luutnantti Sarjamo, mies, joka ei ihan vähästä hätkähdä, kuittaa rauhallisella äänellä ne vastaanotetuiksi. Lennämme noin 4000 metrin korkeudessa. Ilma on muutoin kirkas paitsi että siellä täällä repalaiset pilvimatot estävät vapaan näkyvyyden.

Olemme jonkun matkaa Viipurin itäpuolella, kun äkkiä näen edessäpäin hiukan meitä ylempänä suuren joukon pieniä pisteitä, jotka suurenevat kovalla vauhdilla. Minun ei tarvitse arvailla, mitä pisteet ovat, sillä vanhasta kokemuksesta tiedän ne vihollishävittäjiksi. Taistelun jännittävin ja eniten hermoja kysyvä vaihe, vastakkain ampuminen, on edessä. Vastakkain ammuttaessa kumpikin taistelija lentää suoraan toista kohti. Sopivan välimatkan päästä alkaa kumpikin ampua kaikilla aseillaan, tavallisimmin neljällä raskaalla konekiväärillä tai sitten lentokonetykillä ja kahdella raskaalla konekiväärillä, toisiaan päin naamaa, kunnes koneet miltei viime tingassa yhteentörmäystä välttääkseen väistävät toisiaan. Yhteentörmäyksen vaara on tällöin aina suuri, sillä jos toinen ohjaajista vastakkain ammuttaessa kuolee, ei hän enää väistä, vaan se jää yksin toisen koneen ohjaajan huoleksi. Nyt jo vanhana tekijänä mukanaamme oleva ylikersantti Paavo Koskela ampui ensimmäisessä ilmataistelussaan nuorena alikersanttina vastakkain erään vihollishävittäjän kanssa seurauskin, että viholliskonen ohjaaja kuoli, jolloin Koskela ei yksin saanut väistettyä, vaan koneet törmäsivät yhteen. Vihollishävittäjästä lensi toinen taso taivaan tuuliin ja kone syksyi alas. Koskelan kone joutui syöksykierteeseen, josta Koskela sen kuitenkin sai oikaistuksi todetakseen, että toinen hänen koneensa tasoista oli noin puoli metriä lyhkäisempi ja että koneen "maha" oli pikällä mutkalla kuin auki viilletty.

Otamme moottoreistamme irti viimeisenkin voimanrippeen saadaksemme lisää korkeutta ja riittävästi nopeutta ensimmäiseen ylöstempaukseen. Kuulen Sarjamon ja Nissisen sopivan siitä, että Sarjamo käy lentueineen suoraan päälle ja että Nissinen koettaa päästä kaiken yläpuolelle ja iskeä vihollisen niskaan ylhäältä.

Viholliskoneet, jotka osoittautuvat vanhoiksi tuntuiksi Lagg 5 hävittäjiksi, lentävät suoraan Sarjamon lentuetta vasten. Miltei sekunnin murto-osassa on näyttämö edessämme yhtenä hullunmyllynä. Valojuovasuihkut risteilevät kaikkialla ilmassa. Syöksyvät ja toistensa ympärillä kiieppuvat koneet iskevät armottomasti kiinni toisiinsa. Sakea musta savujuova erään syvyyteen häipyvän Laggin perässä kertoo, että ainakin yksi kone on jo saanut tarpeekseen.

Mannerheiminristin ritari Lasse Nissinen

Nyt on meidän lentueemme vuoro iskeä. Kallistan koneeni vasemmalle siivelle loivaan syöksyyn ja valitsen iskuni kohteeksi erään "pikkuhullunmyllyn", jossa yksi meikäläinen ja neljä-viisi vihollishävittäjää yrittää tehdä selvää toisistaan.

Ennenkuin ehdin kunnolla aloittaa iskuani syöksähtää yläpuoleltani eräs Messerschmitt, jonka tunnen Nissisen koneeksi, aivan viereeni ja näen, kuinka Nissinen kättään heiluttaen kehoittaa minua seuraamaan itseään. Toiset lentueemme koneet eivät huomaa Nissisen merkkiä, vaan syöksyvät suoraan taisteluun. Ohjaan koneeni aivan Nissisen koneen viereen, Nissinen

nyökkää päällään ja lähtee jyrkkään syöksyyn. Seuraan aivan hänen vierellään ja ihmettelen, kun hän, kiivain päällekkäviä koko joukostamme, syöksyy ohi taistelevien koneitten suoraan allamme olevaan pilveen. — Myöhemmin minulle vasta selvisi, että Nissinen oli saanut maa-asemaltamme käskyn irrottautua taistelusta ja hyökätä lentueineen Viipurin lähellä havaitun suuren IL-maataistelukonemuodostelman kimppeihin. Kun radiossa oli tähän aikaan melkoinen melu, en ollut saanut selvää tästä käskystä.

Pilvimatto on vain noin satakunta metriä paksu ja tuossa tuokiossa olemme sen alapuolella. Lennämme

tiukassa kiilassa, niin että näemme toisemme selvästi, lähes 600 kilometrin tuntinopeudella, sillä syöksyssä olemme saaneet ylinopeutta. Näen Nissisen katselevan alaspäin, nähtävästi hän tuttujen maamerkkien avulla yrittää saada tarkan kuvan olinpaikastamme voidakseen ottaa oikean suunnan kohti IL-muodostelmaa.

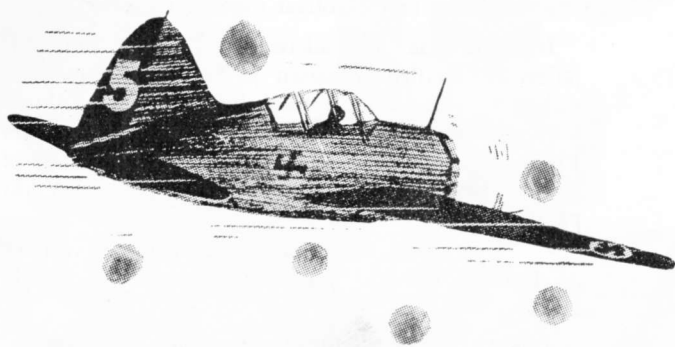
Tähystän avaruutta ja pidän myös silmällä noin 50 metriä yläpuolellamme tasaisena leviävää pilvikattoa. Radiosta kuulen, että taistelu pilvikerroksen yläpuolella jatkuu edelleen kiivaana, ja millä hetkellä tahansa voi joku vihollishävittäjä ilmestyä sieltä taaksemme ja yrittää yllättää meidät.

Yhtäkkiä sävähdän. Tumma möykky paiskautuu ulos pilvikatosta muutamia kymmeniä metrejä edesämme. En ehdi huutaa varoitusta radioon, en tehdä yhtään mitään, kun vasenta siipeä vailla oleva Messerschmitt iskee keskelle Nissisen konetta. Siinä silmänräpäyksessä hajoavat molemmat koneet tuhansiksi sirpaleiksi. Kaksi mustaa möykkyä, hävittäjien moottorit, syöksyy palavina alas syvyyteen ja niitä seuraa kieppuen tasoja ja peräsiipiä ja muita koneitten osia. Katson tätä hirvittävää näytelmää vain noin 20—30 metrin päästä, kivettyneenä, kykenemättä auttamaan. Mitään selvästi tajuamatta tuijotan viimeisiä alas leijailevia koneenosia samalla kun vaistomaisesti painan koneen syöksyyn seuratakseni alas asti, ettei vain jossain leijailisi pelastava laskuvarjo. Tiedän toivoni kyllä turhaksi, mutta siitä huolimatta minun on se katsottava.

Kuin unessa kierrän hävittäjäilläni paikan päällä ja tuijotan kahta pientä savupatsasta, jotka kertovat minulle, missä on kahden toverini matkan pää. Tiedän, että Nissinen on toinen, mutta kuka syöksyi maahan toisen koneen mukana, siitä ei minulla ole aavistustakaan. En ehtinyt havaita päällesyöksyyn koneen tunnusta ennenkuin törmäys oli jo tapahtunut, joten kuka hyvänsä tovereistani voi nyt olla maassa murskautuneena.

Katselen ympärilleni taivaalle, mutta en näe ketään. Sitten kuulen radiosta, että toverini ovat jossain Perkjärven pohjoispuolella tavoittaneet IL-muodostelman ja että taistelu on täydessä käynnissä. Otan noin 1000 metrin korkeudessa lentäen suunnan kohti Perkjärveä, jonne saavun hetken kuluttua. Näen kaukana etelämpänä hävittäjien tekevän syöksyjä aivan matalalla pinnassa kohti Leningradia lentäviä maataistelukoneita vastaan. Ennen kuin ehdin lähteä mukaan, kääntyvät hävittäjämmä paluulennolle.

Samassa alkaa vihollisen ilmatorjunta tulittaa minua. Kranaatit räiskähtelevät ympärilläni etsien ko-

nettani, mutta turhaan. Ampukaa nyt, pirut, niin paljon kuin mielenne tekee, tuumin, mutta minuun ette osu. Teen pienen syöksyn, jolloin hattarat jäävät kauas taakseni, ja otan suunnan kotiin.

Paluulennolla kummittelee koko ajan mielessäni kuva murskautuvista Messerschmitteistä ja mieltäni painaa vastausta vailla oleva kysymys: kuka oli se toinen? Vähitellen alkaa kenttä hämöttää edessäni. Vilkaistessani taakseni näin jo useitten tovereitteni tulevan siellä perässäni. Ainakin kaksi vähemmän kuin mennessä, mietin.

Teen laskun ja rullaan koneeni paikoilleen. Haikeasti viiltää sisimmässäni, kun katson vieressäni olevaa Nissisen koneen paikkaa, johon ei enää kone palaa. Mekaanikot ryntäävät heti koneelleni ja kysymykset alkavat sataa. Jo kasvoistani he näkevät, että nyt eivät asiat ole oikein. Verkalleen vapaudun laskuvarjosta ja hyppään koneestani maahan.

— Ainakin kaksi jäi tälle reissulle. Toinen on Nissinen ja sinun koneesi, sanon osoittaen viimeiset sanani Nissisen koneen mekaanikolle.

— Nissinenkö jäi, ei, ei, oletko aivan varma? kysyy tämä.

— Varma, sanon minä ja kävelen allapäin hälytysteltoa tekemään puhelimella ilmoitusta lennonjohdossa.

Hävittäjiä laskeutuu kentälle tasaisena virtana. Kaikkialle on levinnyt tieto, että kaksi ei palaa ja että toisesta alassyöksyneestä ei ole tietoa. Ympäri kenttää seisoskelee miesryhmiä jännittäen jokaista palaavaa konetta.

Yksi toisensa jälkeen tulevat myös meidän lentueemme koneet. Yleinen helpotuksen huokaus pääsee meiltä, kun Isä-Vikin jyrävä leuka ja iloinen irvistys näkyy eräästä ohjaamosta. Isä-Vikki oli tehnyt taas varmaa työtä ja passittanut yhden maataistelukoneen alempiin kerroksiin, mutta äkistipä katoaa sen tuottama ilo hänen kasvoiltaan, kun hän saa tietää, että Nissinen, hänen vanha taistelukumppaninsa jo Talvisodan ajoilta, ei enää palaa.

Ilmoitamme, että meiltä ovat kaikki Nissistä lukuunottamatta palanneet. Sarjamon lentueesta puuttuu vielä kaksi konetta. Silloin juuri ulvahtaa yksi Messerschmitt kentän yli, tekee kaarron ja laskee. Kone rullaa oman lentueensa luo ja hetken päästä on asia selvä — Sarjamo ei palannut. Kaksi lentueenpäällikköä, molemmat rohkeita, suorastaan rämäpäisiä taistelijoita ja hyviä, rehtejä tovereita, on yhdellä iskulla menetetty, eikä näitä menetyksiä pystynyt korvaamaan tietoisuus, että vihollisen tappiot olivat moninkertaiset.

Istumme iltaa majapaikassamme. Kerron siinä hiljalleen tovereilleni Nissisen ja Sarjamon viimeisistä vaiheista. Joku silloin aprikoi, että on se ihmeellinen sattuma, kun putoava kone voi juuri osua alapuolella 150 metriä sekunnissa kiitävään toiseen koneeseen ja vieläpä keskelle ohjaamo. Silloin sanoo Isä-Vikki painokkaasti:

— Ei se, pojat, ole enää mikään sattuma, vaan se on Ihmisen Kohtalo, jolle kukaan meistä ei mahda mitään.

Tähän ei meillä ole mitään sanomista.

E. PEURA

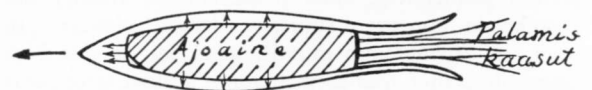
O H - uusi tais

OHJUKSISTA, uudesta taisteluvälineestä, näkee nykyisin silloin tällöin mainintoja päivä- ja eri aikakauslehtien palstoilla. Uutiset tietävät kertoa uusista kehitetyistä ohjustyypeistä, niitten tavattoman pitkistä toimintaetäisyyksistä, suurista nopeuksista ja tuhovoimasta. Avaruuden valloittamisesta ja mahdollisesta matkasta kuuhun puhutaan ja kirjoitetaan paljon. Kilpailu erilaisten ohjusten kehittämisessä moninaisiin tarkoituksiin näyttää olevan erityisesti suurvalloissa sangen kiihkeä.

Ei liene kuitenkaan yleisesti tunnettua se, mitä oikeastaan ohjus on, miten se saa liikkeensä, miten sitä ohjataan ja mihin erilaisiin tehtäviin sitä ehkä voitaisiin ajatella käytettävän.

Lyhyesti sanottuna ohjus on ammusta vastaava väline, joka kuljettaa liikkeensä tarvitseman ajoineen mukanaan ja jota voidaan joko koko matkansa ajan tai osan siitä eri tavoin ohjata haluttua kohdetta kohti.

Liikkeensä ohjus saa ajoineensa palamisen aiheuttamista voimista, ns. reaktivoimista. Itse asiassa tämä liikeperiaate ei suinkaan keksintönä ole uusi, vaikkapa puhutaankin uudesta välineestä, ohjuksesta. Itse liikeperiaate lienee näet keksitty jo n. 700—800 vuotta sitten. Voitanee ajatella, että joku oli saanut päähänsä laittaa pahviputkeen salpietaria, hiiltä ja rikkiä. Kun sitten toisesta päästä auki oleva putki on sytytetty, on se hypähtänyt liikkeelle. Periaatteessa samanlaiseen ilmiöön perustuu nykyisin sangen pitkälle kehitettyjen ja monimutkaisten ohjusten liike. Tämä liikeperiaate voitaisiin piirroksena esittää esim. seuraavasti:

Ajoineen palaessa jakautuu syntynyt paine joka suuntaan. Kun etuosaan suuntautuvalla voimakompponentilla ei ole vastaavaa vastavoimaa palamiskaasujen virratessa ulos, jää etuosaan suuntautuva paine vai-

J U S

teluväline

kuttamaan kappaleeseen. Näin syntyy liike. Väliaineella, ilmalla, ei siis ole liikettä edistävä vaikutus, vaan päinvastoin häiritsevä, ilmanvastuksen vuoksi.

Liikkeen aikaansaamiseksi on ohjuksissa luonnollisesti voimalaite, moottori. Rakenteellisesti voidaan näissä erottaa pääasiassa kahta perustyyppiä, nimittäin

- rakettimoottori ja
- ns. aerobimoottori.

Oleellinen ero näissä on se, että edellisessä on voimalaitteessa mukana paitsi varsinainen ajoaine, myös palamiseen tarvittava happi. Jälkimmäisessä taas voimalaite ottaa tarvitsemansa hapen ilmasta. Näin siis aerobimoottoria käyttävien ohjusten lentokorkeus on sangen rajoitettu, koska happi on saatava ympäröivästä ilmasta. Rakettimoottoreissa käytetään joko kiinteitä tai nestemäisiä ajoaineita. Kiinteinä ajoaineina tulevat kysymykseen esim. korkeatehoiset ruutilajit. Nestemäisiä ajoaineita ovat esim. bensiini, aniliini, bentsoli ja metylialkoholi. Hapettimina ovat yleisesti käytössä typpihappo ja nestemäinen happi. Kun ohjusten toimintaetäisyydet vaihtelevat muutamasta kilometristä tuhansiin kilometreihin, on luonnollista, että ohjusten rakenteessa on oleellista ollut mm. kuhunkin tarkoitukseen sopivan voimalaitteen kehittäminen.

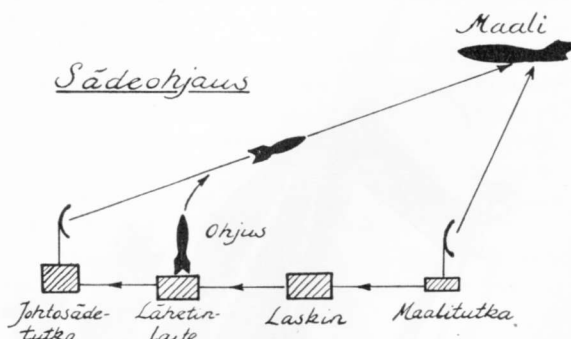
Jotta edellä kuvatulla tavalla liikkeensä saava ohjus saataisiin ohjattua haluttuun kohteeseen, tarvitsee ohjus sitä varten erityiset ohjauslaitteet, ohjauselementin, joka mahdollistaa ohjuksen ohjauksen joko koko sen liikkeen ajan tai osan siitä. Ohjausjärjestelmät ovat rakenteeltaan sangen monimutkaisia ja käsittävät ne laitteita, jotka yleensä ovat sekä ohjuksessa että sen ulkopuolella. Ohjausjärjestelmissä voidaan erottaa rakenteeltaan toisistaan poikkeavia lajeja, joista yleisimmät ovat

- komento-ohjaus,
- reittiohjaus ja
- maaliinhaku- eli itseohjaus.

Ilmatorjuntaohjus
Oerlikon

Komento-ohjauksessa annetaan ohjuksen ulkopuolelta, esim. maassa sijaitsevilta välineiltä, komentoja ohjukselle, jossa olevat laitteet ottavat komennot vastaan. Näin saadaan ohjus ohjattua haluttuun suuntaan. Yksinkertaisin komento-ohjausjärjestelmä on lankaohjaus, joka on yleisesti käytössä panssarintorjuntaohjuksissa. Komento-ohjauksen eräänä alalajina voidaan mainita ns. sädeohjaus, joka taas on useitten ilmatorjuntaohjusten ohjausjärjestelmänä. Tämän järjestelmän periaatteet esittää seuraava piirros:

Tässä menetelmässä tutka mittaa maalin. Näin saadut arvot välitetään laskimen välityksellä ohjuksen lähetinlaitteeseen ja ns. johtosädetutkalle, joka suuntautuu maaliin. Ohjus laukaistaan nyt johtosädetutkan keilaan. Kun nyt ohjuksessa olevat laitteet pitävät ohjuksen tutkan keilassa, ohjautuu ohjus kohti maalia.

Reittiohjausta käytetään pääasiassa pitkän toimintaetäisyyden ohjuksissa. Näissä voi tällöin tulla kyseeseen ns. inertia-ohjaus. Ohjuksessa olevat laitteet mittaavat tässä menetelmässä ohjuksen jokahetkisen kiihtyvyyden, tästä ne edelleen laskevat nopeuden sekä siitä taas matkan. Näin saadaan ohjuksen jokahetkinen paikka määritettyä ja ohjus ohjattua laskettua reittiä pitkin. Reittiohjauksessa voidaan käyttää apuna myös tähtiä.

Maaliinhakeutusjärjestelmää käytetään yleisesti ohjusten loppuohjauksessa ja se toimii vain lyhyillä etäisyyksillä. Menetelmässä voi olla itse ohjuksessa pieni tutka vastaanottimiseen, joihin avulla ohjus ohjataan kohti haluttua maalia. Myös voi tutka olla ohjuksen ulkopuolella, maassa, laivassa tai lentokoneessa. Ohjuksessa itsessään on tällöin vain vastaanotin. Tai voidaan käyttää ratkaisua, että ohjuksessa oleva vastaanotin ottaa sellaisenaan herätteen maalista ja näin ohjautuu sitä kohti.

Ohjausjärjestelmiä voidaan käyttää myös yhdistelminä. Niinpä voi ohjuksen alkumatka olla sädeohjattu, pääosa matkaa reittiohjattu ja lopussa sitten on maaliinhakeutusjärjestelmä. Ohjuksen tarkkuus on sangen suuri.

Mitä sitten ohjusten käyttöön eri tarkoituksiin tulee, niin on yleisesti todettava, että ne on tarkoitettu käytettäväksi alueilla, mihin tavanomaisella aseistuksella, aktioaseistuksella, ei ulotuta. Käyttötarkoitusta ajatellen voidaankin puhua mm. kauko- eli mannervälisistä ohjuksista. Keskipitkänmatkan kauko-ohjusten toimintaetäisyys on 2000—3000 km, pitkänmatkan aina 10.000 km:iin asti. Nopeus näillä ohjuksilla voi olla tavattoman suuri, jopa n. 20 kertaa äänennopeus eli siis n. 24.000 km/t. Ohjusten lentoradan

lakikorkeus on yleensä muutamia satoja kilometrejä, mutta voi olla jopa 1500 km. Mikäli ohjus on varustettu aerobimootorilla, on sen ulkoinen muoto lentokoneenomainen ja lentokorkeus suhteellisen pieni, yleensä n. 20 km. Täytyy edellyttää, että kauko-ohjusten taistelukärki omaa huomattavan suuren tuhovoiman tavanomaiseen aseistukseen verrattuna.

Tykistöllisiä tehtäviä varten voidaan puhua *tykistö-ohjuksista*. Näitten toimintaetäisyys näyttää vaihtelevan muutamasta kymmenestä satoihin kilometreihin. Niinpä esim. Lacrosse-nimisen ohjuksen kantamaksi mainitaan 32 km, kun taas Redstonen n. 350 km.

Ilmatorjunnan alalla ovat ohjukset saaneet huomattavan merkityksen. Kun lentokoneiden nopeudet ja lentokorkeudet voivat olla hyvinkin suuret, on tästä ollut seurauksena, ettei tykistöaseistuksella enää ulotuta tarvittaviin korkeuksiin riittävällä tarkkuudella. Sen vuoksi on useissa maissa kehitetty erityisesti korkeatorjuntaa varten erikoisia ilmatorjunta-ohjuksia. Näitten toimintaetäisyys on yleensä muutamia kymmeniä kilometrejä, mutta voi olla jopa satoja kilometrejäkin. Ilmatorjunta-ohjusten, samoinkuin yleensäkin ohjusten, osumatarkkuuden sanotaan olevan sangen suuren. Niinpä mainitaan, että osumatodennäköisyys näillä olisi 0,50—0,90 sts, että ainakin joka toisen laukauksen pitäisi osua maaliinsa.

Paitsi edellä mainittuihin tehtäviin, voidaan ohjuksia käyttää myös aseistuksena *torjuntatehtävissä*, joissa ne näyttävätkin nykyisin olevan jo sangen yleiset ja välttämättömät. Torjuntahävittäjä-ohjusten toimintaetäisyys on n. 10 km ja eräissä niissä on ns. infrapuna-ohjaus. Rynnäkölentokone-ohjusten kantama on muutamista kilometreistä satoihin kilometreihin.

Myös panssarintorjunnan alalla on kehitetty kaukotorjuntaa varten *panssarintorjunta-ohjuksia*, joihin toimintaetäisyys on n. 1,5—3 km. Näissä ohjuksissa on lanka-ohjaus yleisesti käytössä.

Oman erikoislaatuisen alansa muodostavat vielä *suikellusveneohjukset*, jotka voidaan ampua myös veden alta. Edelleen on mainittava erityisen merkittävänä *tieteellisiin* tarkoituksiin suunnitellut ohjukset.

Vaikkapa ohjukset ovatkin saaneet huomattavan sijaan taisteluvälineitten joukossa ja niiden kehitys näyttää edelleenkin kiihkeänä jatkuvan niin on kuitenkin todettava, etteivät ne ole tehneet tavanomaista aseistusta tarpeettomaksi. Kuten on jo mainittu, on ne tarkoitettu käytettäväksi lähinnä alueilla, joihin muilla välineillä ei ulotuta.

Järisevän patterin raunioita. Edessä aava Laatokka

A. E. TUUNAINEN

Järisevän patteri Taipaleenjoen suulla joutui koko Talvisodan ajan olemaan vihollisen tykkitulien ja lentopommitusten kohteena — todellisessa teräsateessa. Vihollinen ampui patterin alueelle satakuntatuhatta erilaista kranaattia, mutta patteri ja sen miehet kestivät sodan loppuun saakka.

SODAN alettua ilmestyivät ensimmäiset lentokoneet Järisevän ylle ja pommittivat sekä tulittivat rakennuksia, patteria ja joukkoja. YH:n aikana olimme aloittaneet kaivautumisen, ja siirtyminen "maan alle" korsuihin tapahtuikin heti ensimmäisten pommitusten jälkeen.

Itsenäisyyspäivänä saavuttivat vihollisen maajoukot Taipaleenjoen ja ylittivät sen ankarien taistelujen jälkeen iltahämärässä. Nyt alkoi sataa kranaatteja Järisevään, sillä olihan patterimme osallistunut vihollisen torjuntaan Taipaleenjoella. Samana tuulisena ja pimeänä iltana tuli jalkaväki-

JÄRISEVÄ TERÄSSATEESSA

joukoiltamme hälytys, että vihollisen laivoja on Taipaleenlahdella ja kysymyksessä on luultavasti maihinnousu. Niin tuli Järisevän patterille ja sen suojajoukoille ensimmäinen tosihälytys, ja se aiheutti sekaannusta sekä "hermoilua". Toimin silloin kk-osaston johtajana ja sain patterinpäälliköltä käskyn mennä tulenjohtotorniin ottamaan tilanteesta selvää. Vihollisen tykistö tulitti harvakseltaan Järisevää, mutta aivan patterin lähelle ei "putouksia" tullut. Nousin pimeässä ja pienen pelon vallassa tulenjohtotorniin ja vähän ajan kuluttua sain selville, ettei vihollisaluksia ollutkaan lä-

Järisevän patterin päällikkö, kapteeni Kosma entisen komentotorninsa ääressä kesällä 1942

hettyvillä. Monenlaiset valomerkit ja tykkien suuliekit Taipaleenlahden takaa olivat nähtävästi aiheuttaneet hälytyksen.

Rintama pysähtyi Taipaleenjoelle — ja pysyi koko sodan ajan suunnilleen samana. Kovia taisteluja käytiin, ja ankaria pommituksia saatiin kokea lähes joka päivä Järisevässäkin, ja ne vain kiihtyivät päivä päivältä. — Vihollinen pommitti yleensä päivällä. Ankarimmat kranaattisateet, keskitykset, saattoivat kestää 2—3 päivää ja sitten seurasi tauko täydennystä ja tunnustelua varten.

Järisevän patteri ”järisi” yhä ja oli esteenä etenemiselle. Vihollinen toi lisää tykistöä ja suoritti yhä enemmän keskityksiä Järisevään. — Vihollinen hyökkäsi Mustajoella, Kirvesmäessä, Terenttilässä jne, jolloin kenttätykistömme ampui mairintamalta torjuntaa. Sen patterien paikat eivät selvinneet aina viholliselle, ja monesti sai Järisevä silloin syyt niskaansa — ja kranaatteja. Samoin kävi, jos jo rauhan aikana kiinteäksi rakennettu Kaarnajoen raskas patteri ampui 18 km ampumätietänsä, koska vihollinen ei saanut sitä selville koko Talvisodan aikana.

Kovimmalle koetukselle joutui Järisevä suur-

hyökkäyksen alettua Kannaksella helmikuun loppupuolella. Helmikuun 19. päivän aamulla vihollisen voimakas osasto, johon kuului n. 800 miestä, koetti hyökkäysvaunujen tukemana ylittää Taipaleenlahden. Vartiomiehemme antoivat aamuhämärissä hälytyksen. Miehitimme asemat, samoin patterin, — jossa tosin ei ollut yhtään kunnossa olevaa tykkiä. Jouduin kiväärijoukkueeni kanssa patterin koillispuolelle siltä varalta, että idässä noin 5—7 km päässä olevat jääkelkat yrittäisivät kuljettaa joukkoja sivustaamme. Kaikkialla oli hiljaista. Mutta juuri kun olin antanut joukkueelleni käskyn asettua aikaisemmin ahtojääröykkiöihin valmistamiimme aseisiin, alkoi niitä vastaan mitä ankarin keskitys. Jo ensimmäiset kranaatit iskeytyivät jääryökkiihin ja eräskin jäähän noin 5 metrin päähän taakseeni. Silmänräpäyksessä yritin heittäytyä maahan, mutta — sitten en muista enää seuraavia minuitteja. Kaikki tapahtui niin nopeasti: räjähdys, tulta, savua ja palamiskaasuja. Ilmanpaine kaatoi minut ja lähettini jälle lumeen, mutta kuin ihmeen kautta pelastuimme pelkällä säikähdyksellä. Joukkueeni eräälle pk-ampujalle kävi paljon huonommin, sillä häneltä menivät molemmat jalkaterät poikki. Ankarasta tykistötulesta huolimatta kuljettivat lääkintämiehet hänet heti pois kentältä.

Vihollinen lähestyi yhä asemiamme. Nyt vastasivat omat asememme vihollisen tuleen. Jäällä olevat vihollisjoukot pysähtyivät, ja osa niistä alkoi juosta karkuun heitettyään ensin varusteensa ja aseensa pois. Hyökkäysvaunut koettivat koota ja suojata joukkojaan sekä jatkaa hyökkäystä, mutta Järisevän toinen tykki oli saatu sen verran kuntoon, että

Näin runneltuna taisteli Järisevä rauhanteon aattopäivinä 1940

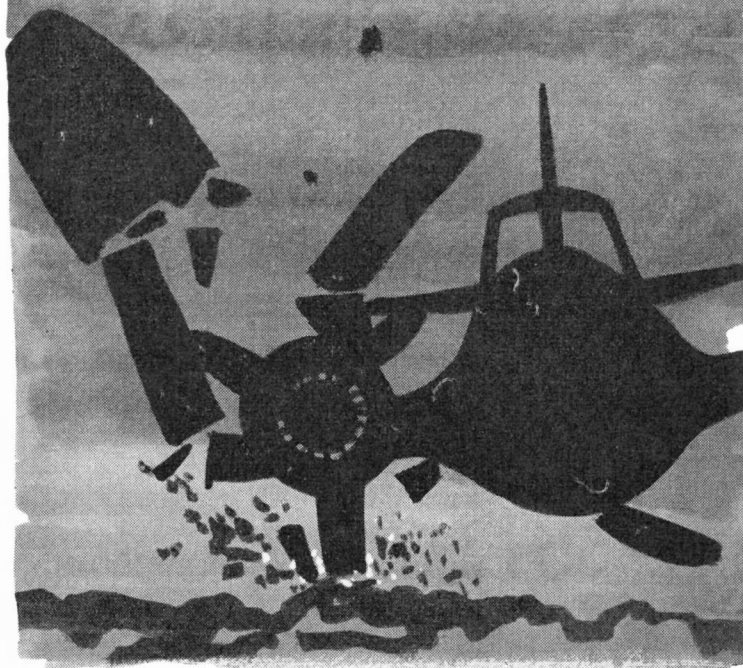

sillä voitiin vasaralla iskuriin lyöden ampua muutamia laukauksia. Niillä laukauksilla olikin ratkaiseva merkitys. Voimakas jyrähtely ja osuma eräseen hyökkäysvaunuun, joka syttyi tuleen, saivat vihollisen joukot sekasorron valtaan — ja perääntymään. Näin päättyi Järisevän jäätaistelu torjuntavoittoomme. Hämärän tultua lähdin joukkueeni kanssa tarkastamaan taistelulenttää. Totesimme vihollisen menettäneen kaatuneina noin 200 miestä, omien tappioiden ollessa muutama haavoittunut. Sotasaaliina saimme joukottain mm. puoliautomaattikiväärejä, konepistooleja ja suksia — vieläpä vähän vodkaakin.

Järisevän alue oli noin 2 km² ja se sai koko Talvisodan aikana laskelmiemme mukaan vastaanottaa noin 100 000 erilaista kranaattia, pst-tykkien kranaateista 8-tuumaisiin. — Mitä ne sitten saivat aikaan? Kaatuneita ja haavoittuneitakin tuli pommitusten määrään nähden vähän, sillä huono osumatarkkuus (etenkin sodan alkupuolella), paksu lumi ja hyvät korsut sekä suojahaudat estivät sirpalevaikutukset. Aineellisia vaurioita sattui sitä runsaammin, sillä melkein kaikki patterin seudulla olevat rakennukset, ammuskellarit ja metsät tuhoutuivat. Patterin tykit saivat useita osumia, mutta toinen niistä pystyi putki halkinaisena ja muutenkin pahasti "invalidina" 19.2.1940 ampumaan ne "historialliset laukaukset", jotka takasivat tykille paikan Sotamuseossa.

Monet meistä Järisevässä olleista miehistä ja siellä kuin ihmeen kautta, Jumalan suojeluksen alla, elossa säilyneistä saivat uhrata henkensä isänmaan hyväksi Jatkosodassa.

PAKKO- LASKU

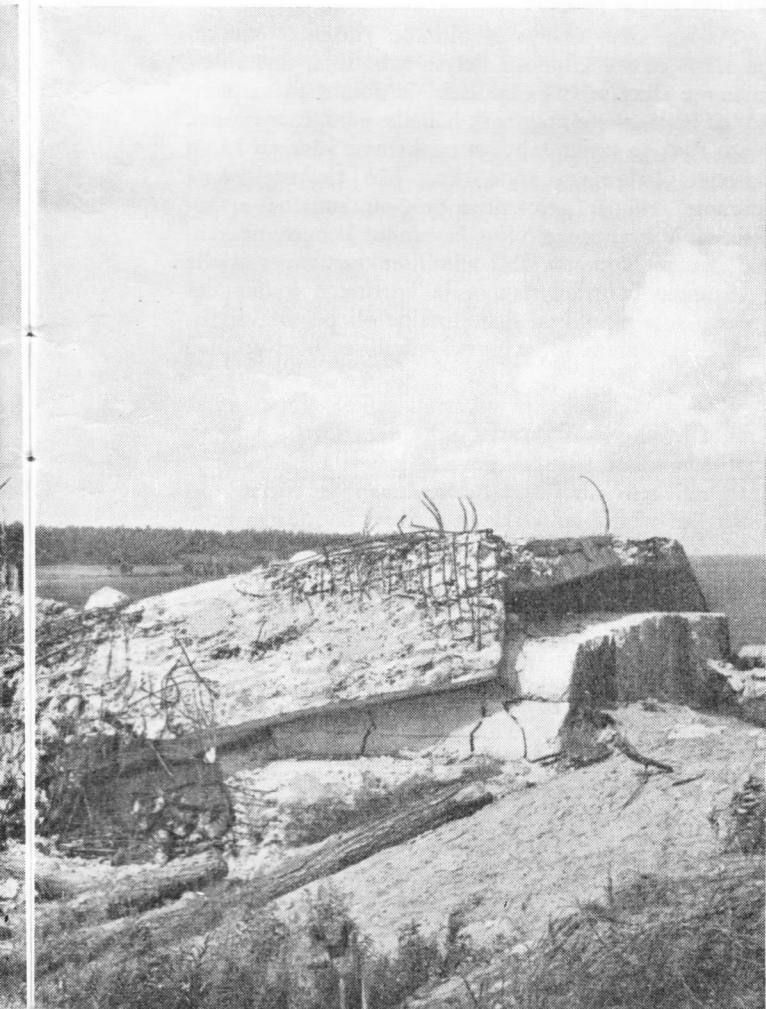
Sulho Kivimäki

"Kaukopartiota vihollisen selustaan kuljettavan lentokoneen toinen moottori alkoi yskiä ja sammui vihdoin. Pakkolasku metsään, ja pian sissit huomasivat makaavansa maassa romukasan keskellä. Kuin ihmeen kautta hengissä säilyneiden miesten oli valmistauduttava kohtaamaan vihollinen minä hetkenä tahansa. Synkkä korpi ei suonut valinnan varaa."

ELOKUINEN ilta alkoi hämärtyä saapuessamme taas kauniin Pälkjärven rannalle. Olimme kahtena iltana tehneet lähtöryityksen, mutta vanhan kuljetuskoneemme moottorit olivat reistailleet, eikä vesitasomme suostunut nousemaan ilmaan. Mahtaakohan nytkään koneemme innostua, vai vieläkö on palattava takaisin.

Kesäkuussa 1944 alkanut vihollisen suurhyökkäys riehui kiihkeänä itärajalla ja varsinkin Ilomantsin taistelut saivat vaihtelevan kamppailun muotoja. Päämajan kaukopartiojoukkoihin kuuluvina saimme käydä tiedustelemassa vihollisen puuhia ja ottamassa selvää monista asioista, jotka kiinnostivat esimiehiämme. Lentokoneen oli määrä kuljettaa meidät taistelulenttien yli toiminta-alueittemme läheisyyteen.

Mekaanikot häärisivät kuumeisella kiireellä koneen

kimpussa, ja moottorit ulvoivat monin äänin näiden taitavien ammattimiesten käsissä. He yrittivät parastaan, sillä heidän varassaanhan olisi koko matkamme onnistuminen. Seurasimme heidän touhujaan, sillä lennon aikana eivät moottoriviat olleet toivottavia, vaikka lentäisimmekin omalla puolella, saatikka sitten vihollisen alueilla.

Vihdoin moottoreiden äänet nähtävästi olivat sel-laiset, että mekaanikot olivat tyytyväisiä työhönsä, ja kaikki oli valmiina lähtöön. Ohjaaja kiipesi paikoil-leen varmistuakseen mittareistaan ja laitteistaan, että kaikki olisi kunnossa.

Saimme luvan ahtautua reppuinemme ja varusteinemme koneeseen. Nyt tulisi vihdoinkin lähdöstä tosi ja tämä kiduttava odotusaika loppuisi, sillä kiihkeä toiminnanhalu täytti mielemme.

Jouduimme todella ahtaalle, sillä 13 miestä täysissä partiovarusteissa kolmen lentäjän lisäksi vaatisi paljon tilaa, jota ei suinkaan ollut liikaa koneessamme. Si-vuittain kuin sillit tynnyrissä sentään mahduimme si-sälle, ja hirtehisuomoria käyttäen totesimme, että nyt ollaan "lentävässä ruumisarkussa". Emme silloin osan-neet aavistaa, miten lähellä totuutta leikkimme tulisi olemaan.

Elokuun 13:n iltana klo 23 kone käänsi nokkansa päin aavaa selkää, ja moottoreiden pauhu ja veden kohina sai meidät aavistamaan, että nyt ollaan menossa. Mitään mahdollisuutta ei ollut tähytellä ympärilleen koneen pimeässä ja ahtaassa rungossa. Mutta luotimme koneeihin lentäjiin, joskin luottamuksemme vanhaan koneeseen ei ollut täydellinen.

Painava lasti aiheutti pitkän startin, ja vaikka Pälk-järvi olikin iso, onnistuimme irroittautumaan ve-destä vasta lähellä toista rantaa, ja ponttonit pui-den latvoja hipoen olimme vihdoinkin siipiemme va-rassa. Yhä ylemmäksi kivuten kääntyi koneemme nok-ka kohti toiminta-alueitamme.

Hengessämme nautimme tästä menosta, sillä jäivät-hän etulinjan ylityksen aiheuttamat jännitystilat koke-matta, ja vihollisen miinakentät ja varmistusjoukot olivat syvällä allamme. Ennen kaikkea pääsisimme täysin levänneinä toiminta-alueillemme, joten tehtä-vien täyttämiseen olisivat parhaat mahdolliset edelly-tykset. Lentokyyti olikin ymmärrettävistä syistä mie-luista.

Vajaan puolen tunnin ilmassa olon jälkeen tiesim-me jo olevamme vihollisen puolella. Kauhistuneina kuitenkin äkkiä kuulimme, kun koneemme moottori alkoi "yskähdellä" pahanenteisesti. Jokohan vanha lin-tumme alkaa tempuilla ja järjestää meille epämiel-lyttävän tilanteen. Lentäjillähän oli laskuvarjat pahim-man varalle, mutta meidän turvanamme ainoastaan ta-saisesti kehräävät moottorit. Jännittyneinä kuuntelim-me koneen ääniä. Ajatuksemme saattaa arvata. Näin raskaasti kuormitettu kone ei pysyisi ilmassa toisen moottorin varassa, ja ellei järveä olisi allamme, niin pakkolasku vesitasolla metsään olisi vähemmän miel-lyttävää.

Moottori jatkoi "yskimistään", ja jännitys kävi suo-rastaan sietämättömäksi. Ohjaaja yritti parastaan. Kauhuksemme kuulimme pian toisen moottorin py-sähtyvän. Yrityksistään huolimatta ei ohjaaja saanut sitä käyntiin. Toinen moottori jatkoi kiihkeästi kier-roksiaan, mutta se ei auttaisi meitä.

Tasan puoli tuntia olimme olleet ilmassa, kun oh-jaaja ilmoitti:

— Metsään mennään, mennään kaikki, me emme hyppää.

Lentäjien sankarillisuus oli ihailtava. Heillä olisi ollut mahdollisuus selvitä hyppäämällä, vaan se ei tullut edes heidän mieleensä.

Vielä saimme synkän tiedon: vihollisen majoitus-alue on allamme, ja viiletimme jo puiden latvoja hi-poen. Samassa alkoi helvetillinen ryske ja kolina, kun potkurit iskivät puiden latvoihin.

Purimme hampaat yhteen ja ummistimme silmäm-me, sillä nyt oli leikki kaukana. "Matkan pää" olisi edessämme muutaman silmänräpäyksen jälkeen.

Jokunen ankara jyrähdys, ja meitä paiskittiin, kuin tyhjiä rukkasia koneen sisällä. Olo tuntui kaamealle, ja aivoissa takoi vain yksi ajatus: Kuinka tässä käy? Ohjaaja yritti tuskan hien virratessa kasvoista saada siipirikkoisen lintunsa hallittuna alas edullisimmalla tavalla. Mutta synkkä korpi ei suonut valinnan varaa, eikä raskas kone totellut taitavintakaan ohjaajaa. Vielä rysähdys ja paiskaannuimme jonnekin. En tajunnut enää minne, sillä menetin tajuntani, kuten toisetkin. Olimme maassa romukasan keskellä.

Nähtävästi ei tajuttomuuden tilani kestänyt kovin kauan. Herättyäni alkoi romukasasta ryömiä esiin enemmän tai vähemmän kolhiintuneita miehiä. Ih-meekseni huomasin, ettei luunmurtumia tuntunut ole-van, vaikka joka paikka oli kuin hakattu. Rupesin auttamaan pahimmin kolhiintuneita ja yritin saada selville, oliko mahdollisesti ketään kuollut.

Tilanne selvisi karmivana todellisuutena. Täysin terveenä ei ollut kukaan, katkenneita raajoja ja kyl-kiluita oli monilla. Eräs pojistamme oli halvaantunut alaruumiiltaan ja oli täysin liikuntakyvytön. Pahin oli kuitenkin vielä edessä. Vihollisen majoitusalueen var-tiomies saapui paikalle.

Puiden latvoja hipoen olimme ylittäneet alueen, ja alastulomme kiinnosti tietysti vihollista. Suunnitel-mamme alkoi selvitä nopeasti. Vartiomiehen saapues-sa paikalle emme antaneet hänelle edes suunvuoroa, vaan venäjän kielen taitoiset miehemme käskivät häntä kiireesti hakemaan apua, kun hän tiedusteli ketä olimme. Hämärä elokuinen yö oli suurena apuna asiassa. Vihollinen ei ollut havainnut koneemme kan-sallisuutta. Nopeasti lähti vihollisen vartiomies asialle

Saimme hengähdystauon, ja koetimme toimia no-peasti, sillä vihollisen majoitusalue oli peloittavan lä-hellä, ja auttamaan saapuvat viholliset olisivat pian paikalla.

Koneen jäännöksestä yritimme hakea reppujamme, mutta kaikki eivät ehtineet niitä edes löytää, kun vi-hollinen alkoi lähestyä kovalla kiireellä. Lähetimme vartiomiehen vihollisen tulosuuntaan ja hänen tör-mätyään vihollisen joukkoihin syntyi laukausten vaih-toa, jossa miehemme, alikersantti Kortelainen kaa-tui.

Nyt tuli meille kiire. Asemme olimme jo löytäneet, mutta monia reppuja jäi koneeseen vihollisen ryn-nätyä paikalle.

Alaruumiiltaan halvaantunut toverimme kieltäytyi seuraamasta mukana, kun yritimme kantaa häntä mat-kassamme. Hän sai pyytämänsä konepistoolin ja muu-taman kasapanoksen, joiden avulla lupasi viivyttää

vihollista viimeiseen saakka auttaakseen tällä teollaan meidän irtautumistamme. Tilanteen vakavuuden ja pelastuksensa mahdollisuuden täysin tajuten suomalainen sotilas paljasti täten todellisen sankaruutensa. Lentokoneemme k-ampuja, jo iäkäs vääpeli teki jalka murskana samaten. Ja ihme kyllä, vankien luovutuksessa hän palasi, jalka terveenä.

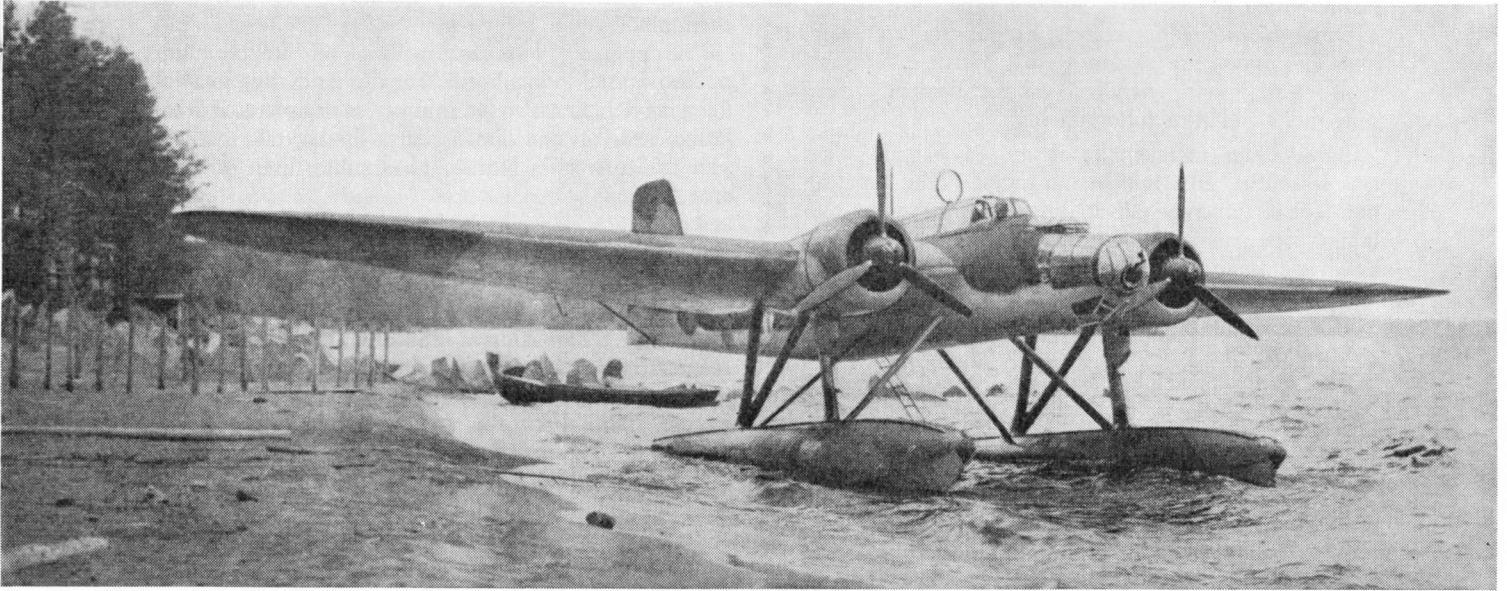
Vaivaloinen matka kohti linjojamme jatkui nyt vihollisen yrittäessä raivokkaasti ottaa meidät kiinni. Tilannetta vaikeutti suunnattomasti se, että meillä ei

takaa-ajajamme voisivat tulla tiellemme, ja todennäköisesti olivat jo lähellämme.

Tässä ensimmäisessä laukaustenvaihdossa kaatui rinnallani kulkenut koneemme ohjaaja.

Nopeasti yritimme päästä yli aukean kohti metsäistä suosaarekettä. Meitä tulitettiin jo takaa, ja edessäni juokseva miehemme sai luodin takalistoonsa. Luoti syytti takataskussa olevat valjoovapanokset, jotka räiskivät kuin ilotulitusraketit.

Pääsimme metsäsaarekkeeseen ja totesimme, ettei

Kaukopartioitten kuljetukseen käytetty vesitaso He-115

ollut aavistustakaan siitä, missä taistelulinjat kulkivat. Raivoavassa korpitaistelussa ne siirtyivät puoleen ja toiseen kilometrittäin vuorokaudessa.

Vihollinen käytti myöskin koiria takaa-ajossa, ja tämä lisäsi vauhtiamme. Tuskinpa ehdimme ajatella, että näin hyvin selvisimme alastulon rysähdyksestä. Taitavalle koneemme ohjaajalle nyt vasta pystyimme antamaan täyden tunnustuksen urotyöstään.

Aamuhämärässä saavuimme erälle järvikannakselle. Lyhyen neuvottelun jälkeen totesimme, että vihollisen miehitys tai ainakin sen varmistus olisi edessä, sillä maastokohta oli sille edullinen. Levittäydymme ketjuun mahdollisen yllätyksen varalta. Lähekkäin olevien järvien välissä kulki puro, joka tosin näin kuivana aikana oli vedetön. Pitkää ruohikkoa kasvoi vain meidän puoleisella prunuomalla osoittaen suuntaa.

Lähestyimme ketjuna ruohikon reunaan, ja melkein olimme sen saavuttaneet, kun saimme vastaanme kii-vaita konepistoolinsarjoja, joiden ääni tuntui tutulta, vaikka emme osanneet reagoida niihin oikealla tavalla.

Suojauduimme nopeasti ja vastasimme tuleen. Samalla vetäydymme etuvasemmalla olevan suoaukean keskellä olevaa kuivaa maasaarekettä kohti, jonne yritimme päästä. Takaisin emme voineet vetäytyä, koska

siellä ole vihollisia ja että se on ihanteellinen puolustuspaikka. Varmistimme saarekkeen nopeasti ja ryhdyimme toteamaan tappioitamme. Kaatuneen koneen ohjaajan lisäksi oli partiomme johtaja, vänrikki Pekuri myöskin poissa. Pari poikaa oli haavoittunut, toinen reiteen ja toinen käsivarteen ammuttuina. Jotkut olivat kolhiintuneet pakkolaskussa ja vain kaksi miestä, koneen tähystäjänä toiminut nuori vänrikki ja eräs partiomies, olivat ainoat, joilla ei ollut näkyväistä vammaa.

Olimme todella surkeassa kunnossa. Päätimme kuitenkin puolustaa olinpaikkaamme viimeiseen saakka, sillä siinä kunnossa emme pystyisi kulkemaan pitkällekään. Olihan maastokohta parhain mahdollinen puolustaa pienellä joukolla. Joka puolella oli aukeata ja tämä pieni metsäsaari suon keskellä oli ihanteellinen olinpaikka haavoittuneille miehille.

Tilanne olisi selvinnyt nopeasti, jos radiomme olisi ollut kunnossa, meistä olisi pidetty hyvää huolta. Alastulomme rysähdys rikkoi kuitenkin radiomme, ja vihollisen rynnäessä paikalle upotimme sen suohon koodeineen. Emme siis voineet ottaa yhteyttä esimiehimme.

Neuvottelimme nopeasti taas tilanteesta, ja terve miehemme lupasi lähteä yrittämään aukean yli ja järveä kiertäen koettaa etsiä omia miehiämme, sillä linjathan eivät olleet kovin kaukana.

Toivotimme hänelle hyvää matkaa, ja niin tämä peloton mies lähti hakemaan apua. Avun tarpeessa totisesti olimmekin.

Tilanne oli suorastaan synkkä. Takaa aukean laidasta kuului koirien vinguntaa ja haukahuksia. Takaa-ajajamme olivat jo siellä. Odotimme vain niiden ilmestymistä näköpiiriimme. Aamu oli jo valjennut, ja tykistön lähtölaukauksista aloimme tehdä päätelmiä linjojen sijainnista.

Olimme jo sitoneet haavoittuneet, ja jäimme odotamaan päivän kulumista, päivän, joka varmasti muodostuisi hermoja rasittavaksi. Suunnitteleimme puolustuksemme järjestelyä ja kaikkea siihen liittyvää.

Omat hävittäjämme etsivät kadonnutta konettamme. Tiesimme, että niiden viemät viestit eivät suinkaan olleet mieltä ylentäviä esimiehillemme. Ilmeisesti meitä pidettiin tuhoutuneina.

Päivä kului mätelämällä iltaan, ja hämärä alkoi taas laskeutua, eikä mitään ihmeempää ollut tapahtunut. Takaa-ajajamme olivat ilmeisesti lopettaneet touhunsa, jopa ymmärrettävistä syistä, vaikka emme silloin sitä vielä tienneet. Emme voineet tehdä mitään, ainostaan odottaa pelastusta surkeasta tilastamme.

Illan vaihtuessa yöksi juoksi vartiomiehemme ilmoittamaan, että nyt tulee aukealla ryhmän vahvuinen osasto olinpaikkaamme. Nopeasti valmistauduimme pahimman varalle ja painuimme asemeimme. Elokuisen yön hämärässä havaitsimme jotain tutunomaista tulijoiden varusteina ja annoimme heidän lähestyä. Tulenavauksella emme pitäneet kiirettä, sillä edullisessa asemassamme tiesimme ehtivämme tuhota näin pienen joukon, kunhan olisimme heistä varmoja. Tulijat olivat jo melko lähellä.

Iloimme täydellisyysden voi aavistaa, kun havaitsimme heidät omiin joukkoihimme kuuluviksi. Riemulamme ei ollut rajaa, kun huutoomme vastattiin selvällä suomen kielellä. Nyt vasta selvisi, vaikka se olikin katkeraa kuultavaa, että edellisenä yönä olimme törmänneet omaan varmistukseen, ja vartiomiehellä ei ollut pienintäkään aavistusta tulostamme, joten he avasivat tulen ikävin seurauksin.

Aamun valjettua he olivat nähneet koneemme ohjaajan ruumiin ja tehneet heti oikeat johtopäätökset: olivat ampuneet omia. Samoin olimme vastanneet mekin tuleen aavistamatta, että tuo tutunomainen konepistoolin ääni oli sittenkin oikea havainto. Mutta tehtyä ei saanut tekemättömäksi, vaikka se katkeralta tuntuikin.

Tiedustelimme myöskin partionjohtajamme ruumista. He eivät olleet sitä havainneet. Haavoittuneita auttaen he ohjasivat meidät tukikohtaansa. Lähdimme nyt hakemaan partionjohtajamme ruumista. Muutaman kymmenen metrin päässä yöllisestä yhteenotto-paikastamme tapasimme hänet korkeassa ruohikos-sa. Konepistoolin piippu suussa ja takaraivo poissa. Vaikeasti vatsaan haavoittuneena hän oli lopettanut kärsimyksensä.

Edellisenä iltana tiedustelumatkalle lähtenyt miehemme palasi myöskin ja sai tietää, että olimme onnellisesti päässeet omalle puolelle.

Mieletön sota oli taaskin vaatinut raskaat uhrit, vaikka saimme olla kiitollisia siitä, että näinkin vähällä selvittiin. Pahemminkin olisi voinut käydä.

RINTAMALOHKOMME Rukajärvellä Ontajokilinjalla oli tyypillistä korpimentamaa. Tie, jota 14. divisioonan huolto- ja muut kuljetukset käyttivät, kulki halki laajan metsä- ja suo-alueen.

Tämä laaja erämaa oli tietysti käytettävissä oleville joukoille ylivoimainen täysin varmistaa. Siten voivat vahvatkin vihollispartiot liikkua alueella melken kuin "kotonaan" kaukana rintamalinjojen takana ja tuottaa ikäviä yllätyksiä tiellä liikkujille.

Oli heinäkuun 7. pvä, kun sain lomatodistukseni pataljoonan (II/JR 10) esikunnasta, ja niin lähdin "nostelemaan" Rukajärven kauppalan kyläpahaseen ja sieltä sitten seuraavana yönä autolla kohti Lieksaa kotilomalle.

"Kauppalan" lottakanttiin ei ollut kokoontunut poikia muistakin yksiköistä samalle matkalle, jota jokainen oli hartaasti odottanut — aavistamatta kuitenkaan, että kavala vihollisyllätys keskeyttää matkan, jota etulinjan mies sentään pitää suhteellisen turvallisena.

Loma-autot lähtivät liikkeelle kello 24 paikkeilla. Oli kaunis keskiyö. Matkaa oli Lieksan asemalle noin 240 km. Juna pohjoiseen lähtee kello 6 aamulla, ja siihen oli tarkoitus ehtiä.

Autoja, jotka lähtivät näitä onnellisia kotiloman saaneita kuljettamaan, oli kolme. Yksi niistä oli linja-auto, kaksi oli kuorma-autoa. Kuorma-auto, johon sijoituin, lähti liikkeelle ensimmäisenä, mutta toiset seurasivat välittömästi perässä.

Hemmi Alasaukko-oja

"ALEKSEJE TUOTA MIE

Ajettiin hyvää vauhtia ehkä 50 km, kunnes tultiin pienen Muujärven kylän kohdalle. Tässä automme pysähtyi, koska eräs kotiloman saanut lotta pyrki tässä myös mukaan. Hän sai paikan kuljettajan vieressä auton hytissä. Kun oli alkanut sataa tihuuttaa, me lavalla olijat esitimme, että pantaisiin kuormastopeite katoksi lavan päälle, koska peitteen sijoittaminen ei tuottanut vaikeuksia. — Tämä peitteen kiinnitys osoitautui sittemmin osaltaan kohtalokkaaksi koko joukolle.

Lähdettiin jälleen liikkeelle, ja siinä lähtiessä annettiin kuljettajalle kehoitus: "paina lusikka pohjaan", jotta ehditään aamujunalle Lieksaan. — Ensimmäisenä välitavoitteena oli Repola, jossa olisi pysähdys ja lomaperien tarkastus.

Kuljettaja otti kehoitukset luultavasti huomioon, koska etäisyys jäljessä tuleviin autoihin alkoi nopeasti kasvaa. Tällä vauhdilla lienee sitten ajettu 20—30 km, kun yhtäkkiä räjähti, ja samanaikaisesti avattiin

tuli konetuliaseilla edestä ja oikealta kohti autoamme. Räjähdyspanos, joka oli asetettu tielle, rikkoi oikeanpuoleisen etupyörän, joskin auto, kovassa vauhdissa ollen, liukui vielä hienoista alamäkeä noin 30—40 m matkan, suistuen sitten matalaan ojaan tien oikealle puolel, jossa moottori sammui.

Istuin auton hyttiä vasten lavan pohjalla. Meitä oli viisi rinnan, minä ensimmäisenä. Silmätessäni oikealla puolella vierelläni istuvaan kaveriin huomasin, että hänellä oli suuri reikä otsassa ja hän oli siis jo kuollut.

Ammunta autoamme kohti oli tavattoman kiivasta, eikä autostamme ollut juuri mahdollisuutta päästä pois, koska edellä mainittu kuormastopeite oli päällä ja esti osin pois pääsyn.

Kun automme oli pysähtynyt, vihollinen siirsi pikakiväärinsä samaan ojaan, jossa automme oli ja suuntasi tulensa takaapäin lavalle, joka oli kuin "tarjotimella" loivassa alarinteessä. Heittäydin muiden mukana lavan pohjalle makaamaan luullen viimeisen hetken tulleen. Lavalla syntynyt ääni oli sanoin kuvaamatonta. Haavoittuneet valittivat, kunnes uudet murhaavat konetuliaseiden sarjat lopettivat kunkin kärsimykset vuorollaan. —

Tunsin, kuinka puseroni selkä huiskui kuin tuulessa luotisuihkujen mennessä ylitseni varsin läheltä. En kuitenkaan tuntenut, että mihinkään olisi sattunut pahemmin.

Näin jatkui muutamia minutteja, kunnes ammunta lakkasi, ja kaikki oli haudanhiljaista. Odotin jännityksellä, mitä tuleman piti. Eniten pelkäsin heidän täydentävän tuhoaan heittämällä käsikranaatin joukkoomme, mutta onneksi he eivät sitä tehneet.

Kuulin autoamme lähestyttävän, ja puhe, jota ensiksi kuulin, oli suomen kieltä. Heräsi pieni toivon kipinä, että tulijat olisivat omia miehiä, siis niistä autoista, jotka tulivat jäljessämme. Toiveeni raukesi kuitenkin pian, kun puheen sorinasta saatoin kuulla myös venäjän kielen mongerrusta.

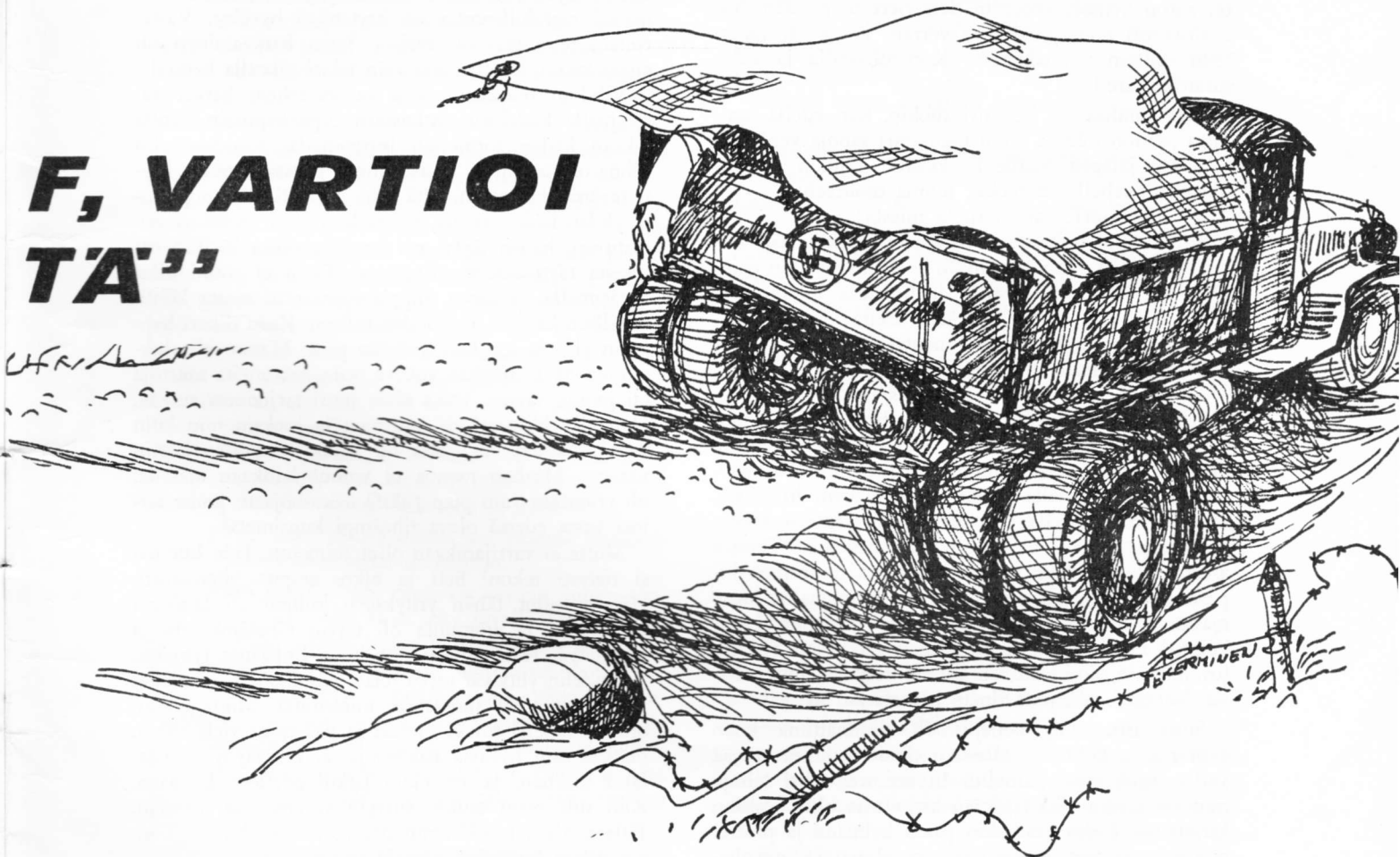
Puheista, jota jatkui myös suomeksi, saatoin päätellä, että tulijat olivat varsin raakaa joukkoa, koska he käyttelivät meistä monenlaisia halventavia nimityksiä ja viljelivät runsaasti voimakkaita kirosanoja. Saatoin jo mielessäni todeta, että ainakaan ei siltä taholta tulla armoa antamaan eloon jääneitä kohtaan. Kuulin, miten heidän johtajansa kiirehti miehiään, jotka häärivät peitteen köysien irrottamispuuhissa, ja sanoi:

— Nyt on kiire! Emme jouda tässä asumaan!

Sitten peite vedettiin pois, ja lavalle hyppäsi mies, joka alkoi työntää kuolleita miehiämme alas. Niin tuli minunkin vuoroni. Vihollissotilas otti karttalaukkuni kannikkeesta kiinni ja sanoi heti:

— Täällä on yksi saatana vielä elävänä! — Hän yritti oikein tosissaan heittää minutkin alas lavalta. Sitä en kuitenkaan antanut tehdä, vaan nousin pystyyn,

**F, VARTIOI
TÄ"**

ja laskeuduin itse varovasti alas. Vaatteeni olivat veren punaamat, päästä jalkoihin, ja luulenkin heidän ajatelleen minua ainakin jonkin verran haavoittuneeksi. Karttalaukkuni edellä mainittu vihollisotilas otti heti haltuunsa. Vaikka siinä menikin ”henkilökohtainen omaisuuteni”, tupakat ym. enkä juuri voinut ajatella vastarintaa, luovutin omaisuuteni suosiolla, joskin se oli aika lailla karvas pala. —

Olin siis ”onnellisesti” maan kamaralla ja saatoin vähän katsella ympärilleni. Vihollispartio, monilla heistä oli yllään suomalaiset kesäpuserot, hääri innokkaasti kaatuneittenme evakuoimispuuhissa. Samoin tyhjennettiin minultakin taskut, joissa oli peilin, kamman ja tulitikkurAsian lisäksi rahapussini, jossa rahaa yli 1.000 mk. Viimeksi ottivat vyön, jossa tietenkin heilui suomalaisen sotilaan välttämätön työväline, puukko. Nyt olin kai jo heidänkin mielestään täysin vaaraton.

Tässä vaiheessa aloin tarkoin seurata sellaisen tilaisuuden ilmestymistä, joka tarjoaisi mahdollisuuden pakenemiseen. Tiesin, ettei muuta mahdollisuutta eloon jäämiseeni olisi. Totesin myös heidän partiojohtajansa, joka oli kookas, karskinnäköinen, parroitunut sotilas, puetuksi suomalaiseen kesäpuseroon sekä kantavan suomalaisen kapteenin arvomerkkejä. Seurasin tätä draamaa kuin filminauhalla, vihollisotilaat häärivät yhä kuumeisella kiireellä kaatuneittenme kimpussa, joilla vielä ehkä oli jotain elonmerkkiä, lopetettiin armotta. Vaatteita riisuttiin ja toppatakien tilalle vaihdettiin kesäpuseroita. Myöskin lotta, joka oli auton hytissä, vedettiin tien viereen metsään. Vihollisia oli noin joukkueen verran, ja ne oli varustettu erittäin voimakkaasti. Konetuliaseilla ja auto-maattikiväreillä.

Tätä puuhaa oli kestänyt tuokio, kun edellä mainittu partion johtaja sanoi muutamia sanoja venäjäksi sekä sen jälkeen eräälle kookkaalle, erittäin parroituneelle miehelle suomeksi, minua osoittaen:

— Aleksejeff, vartioi tuota miestä!

Silloin ryhtyi mainittu Aleksejeff tyrkkimään minua niskaan ja vaati menemään edellään metsään päin. Olin kai hänen mielestään liian hidaskäyttöinen, koska hän ehti tyrkkiä selkäni useita kertoja, kunnes minä noin 10 metriä mentyäni istahdin mäntyn juurelle maahan ja sanoin:

— Eipäs tässä oikein edemmäs osaa mennä! —

Aleksejeff, joka oli määrätty vartioksi, seisoi muutaman metrin päässä minusta. Saatoin hänellä havaita olevan aseanaan suomalaisen konepistoolin. Pidin tarkoin toisella silmällä vaarin vartiomieheni liikkeistä, samalla kun toisella silmällä pyrin saamaan kuvan maastosta mikä oli syvemmällä metsässä. Totesin aseessa olevan lukon takana ja koko ajan sormen liipasimella, joten pakoyritys tuntui toivottomalta. Huomasin myös, että annettu tehtävä ei vartiomiehestä erikoisesti miellyttänyt, koskapa hän jatkuvasti vilkuili tovereihinsa, jotka saivat kerätä itselleen monenlaisia ”sotasaaliita”, joita ilman hän tietysti nyt jäi.

Siinä istuessani, konepistooli suunnattuna koko ajan minua kohti, ja ollessani täysin kaikkea suojaavalla, vain pieni painallus liipaisimeen olisi tehnyt minusta selvän eikä tätäkään kirjoitusta olisi koskaan kirjoitettu. Pidin kuitenkin pääni kylmänä ja päätin, että toimenpiteet, joihin tässä on ryhdyttävä, on olta-

va nopeita, mutta ei missään tapauksessa hätiköityjä. Tiesin myös sen, että aikaa on lyhyesti, joten ensimmäistä mahdollisuutta on käytettävä hyväksi. Vastarinnan teko taas oli turhaa, joten karkaaminen oli ainoa keino, kunhan sen vain tekisi oikealla hetkellä.

Vihdoin huomasin, että vartiomieheni kaivoi vasemmalla kädellään taskustaan tupakkapussin, mutta oikean käden sormi oli liipasimella. Konepistoolin hihna oli kaulan yli ja ase rinnan edessä nopeasti käytettävänä. Havaitsin, että hän yritti täyttää piippunsa yhden käden avulla, mutta kun se ei näyttänyt onnistuvan, hänen täytyi nyt irroittaa oikea käsikin irti aseesta täyttääkseen piippunsa. Täten ei sormi ollut liipasimella, ja aseensa piippu suuntautui maata kohti.

Silloin katsoin tilaisuuden tulleen. Kun tiikeri hypäsin ylös ja sen tien metsään päin. Maasto oli aluksi noin 50 m matkan aukeaa, vain kaatuneita murtoja oli jonkin verran, jotka eivät juuri tarjonneet suojaa. Hyppelin kiivaasti yli murtojen ja juoksin niin kuin vain sellainen voi, jolla on kaikki viimeisen kortin varassa. Maahan menoa ei voinut lainkaan ajatella, oli yritettävä vain pian päästä näkösuojaan, jonka tarjosi vasta edessä oleva tiheämpi kuusimetsä.

Mutta ei vartiijanikaan ollut toimeton. Hän huomasi tietysti tekoni heti ja alkoi ampua vimmatusti. Hän ei ollut tähän yritykseen kuitenkaan lainkaan varautunut ja ammunta oli täysin tähtäämätöntä ja hätiköityä. Hän ampui siten koko lippaansa tyhjäksi.

Leikkiin yhtyivät myös toiset vihollispartion miehet ja ammunta oli suorastaan mieletöntä. Mutta silloin olin jo lähellä tiheää metsää ja päästyäni vielä vähän matkaa olin hyvässä näkösuojassa. Heittäydyin matalaksi maahan, ja ammunta jatkui edelleen kiivaana. Kun tuli pieni tauko, siirryin syvemmälle metsään. Jälleen alkoi kiivas ammunta ja valtava huuto. Tunsin silloin kuitenkin olevani jo turvassa.

Siirryin tien suunnassa jonkin matkaa Repolaan päin ja tulin tien viereen. Kelloajasta ei tiennyt juuri muuta kuin että aamupuoli yötä tietenkin oli. Hain tuuhean kuusen, jonka alle menin sateen suojaan. Siihen jäin odottamaan, koska tiesin, että ainakin joskus aamulla tulee Repolasta päin kolonna, joka oli pysäytettävä. En sitten tiedä, miten kauan lienen siinä ollut. Kun jännitys alkoi laueta, olin täysin uupunut ja poissa tolaltani, en oikein tiedä, lienenkö siinä nukkunutkin. Olin täysin märkä, ja hampaani löivät loukkua. Lähdin liikkeelle ja yritin saada lämmintä liikkeessä.

Vihdoin alkoi kuulua auton moottorin jyrinää, ja valmistauduin pysäyttämään tulijan. Kun ensimmäisen auton keula tuli näkyviin, menin keskelle tietä, etten aiheuttaisi epäilystä.

Auton tultua lähelleni se pysähtyi, samoin jäljessä tulevat, joita olikin pitkä jono, usean kymmenen auton kolonna. Nämä tiesivät jotain onnettomuutta odottaakin, koska lomalaisia kuljettavat autot eivät olleet saapuneet Repolaan, vaikka niiden olisi pitänyt tulla sinne ennen kuin kolonna lähtee Rukajärvelle. Kolonnassa oli varauduttu kaiken pahan varalta. Niinpä etumaisessa autossa oli konetuliaseita, ja muutenkin tuntui kolonna olevan hyvin taistelukelpoinen, jos niin olisi tarvittu. — Muistaakseni oli kolonnan johtajana luutnantti, ja hänen kanssaan heti keskustelin tapahtuneesta.

Pian kuitenkin alkoi kolonnan keskivaiheilta olevista autoista tulla sadetakit yllään olevia miehiä luokseni. Arvomerkkejä en voinut nähdä, koska sadetakit olivat tiukasti kiinni, mutta tunsin etumaisen heistä olevan divisioonamme komentajan, kenraalimajuri E. Raappanan. Hänen seurueessaan oli sitten mahdollisesti everstejä ja majureita, koskapa vaikuttivat jo vanhemman ikäluokan miehiltä. Kenraali Raappana aloitti keskustelun kanssani kysymällä, mikä mies oikein olin, koska minulla ei ollut edes vyötäkään? Vastasin, ettei minulla ole enää tässä paljon muutakaan, joten en osaa sitä vyötä surra sen enempää, ja että olen vain yksi suomalainen sotilas minäkin. Selitin hänelle, mitä oli tapahtunut ja mainitsin myös sen, että olen lomalle menossa, mutta nyt se tietenkin "tyssäsi" tähän, kun ei ole edes lomatodistusta. Kenraalin tiedusteltua, oliko lomani jotenkin kiireellinen, hän mainitsi, että hän voisi kyllä auttaa, ettei tarvitse lähteä omasta yksiköstä saakka hakemaan lomapapereita. Saatuaan kuulla, että lomani on tavallinen 14 vrk:n vuoroloma, hän kehoitti lähtemään kolonnan mukana takaisin omaan yksikköön ja lisäsi vielä:

— Eihän noin veristä miestä voi päästää koti-Suomeen, pelkääväthän tiellä ihmisetkin.

Kenraali kysyi sitten, osasinko käyttää konepistoolia? Kysymystä pidin kyllä aika tavalla loukkaavana, en ainoastaan itseäni kohtaan, vaan koko sitä joukkoa kohtaan, joka sentään oli suorittanut monta sellaista tehtävää, ettei olisi pitänyt jäädä epäilystä aseenkäyttöaidosta. Vastaukseni kysymykseen oli vähän sen mukainen. Sain käskyn ottaa etummaisesta autosta konepistoolin ja nousta heinäkuorman päälle ja ajaa tapahtumapaikalle. Mieluummin olisin tuon matkan tehnyt jalan, mutta käsky oli käsky.

Pian oltiinkin sitten tapahtumapaikalla, johon myös

olivat saapuneet pioneerit Muujärveltä päin ja olivat purkamassa vihollispartion laittamia räjäytyspanoksia maantietä. Näky ei ollut ilahduttava. Viholliset olivat tehneet perinpohjaisen työn. Muistaakseni makasi siinä puolialastomiksi revittyinä 11 miestä sekä yksi lotta, joiden lomamatka oli päättynyt tähän. Liikettä oli paikalla kovasti, oli monenlaisia "arvostelijoita" ja "neuvonantajia." En juuri kiinnittänyt niihin huomioni. Sen sijaan on jäänyt mieleeni divisioonan komentaja, joka hetken aikaa tapahtunutta sanattomana tarkasteltuaan ryhtyi keskusteluun lähimpien seuralaistensa kanssa. Kuulin hänen sanovan siihen suuntaan, että oli ryhdyttävä toimenpiteisiin tällaisten tapausten uusiutumisen estämiseksi.

Tie vapautui miinoista, ja matka saattoi alkaa kohti omaa joukko-osastoa. Matkan loppuosuus oli suoritettava jalan, koska autot eivät niin edessä käyneet. Saapuessani pataljoonan esikunta-alueelle, huomasin ilokseni, että vastaani tuli oman komppanian (7.K.) päällikkö, kapteeni G. R. Renvall. Hän kävi heti riipeästi tiedustelevaan tapauksen kulkua, jonka hänelle kuvasin. Komppanianpäällikön suosiollisella myötävaikutuksella sitten kirjoitettiin uudet lomapaperit, ja olin valmis lähtemään uudestaan lomamatkalle.

Saatoin todeta, että divisioonan komentajan maininta toimenpiteisiin ryhtymisestä oli jo johtanut tuloksiin. Koottiin kolonna, jossa ensimmäisenä ajoi hyvin aseistettu panssariauto. Niitä oli kolonnassa kaikkiaan kolme. Lisäksi oli muutamia kuorma-autoja vahvistettu hiekkalaidoilla, joissa kussakin oli konetuliasein varustettuja miehiä. Tuntui tosiaan siltä, että eipä taida olla pikkupartioilla otsaa käydä sellaisen kolonnan kimppuun, ja jos käy, niin ei ainakaan tapioita selviä.

Niinpä sitten saivatkin kuljetukset suurin piirtein rauhan vihollispartioiden hyökkäyksiltä.

Tapaukseen liittyi vielä huvittava jälkipiirre, jota en malta olla kertomatta. Lomani loppui ja tulin Lieksaan. Siellä tapasin tuttuja, jotka kertoivat lukee- neen vihollisen lentolehtisistä, joiden mukaan minä olisin joutunut vangiksi ja olin kehoittanut kaikkia Suomen sotilaita antautumaan vangiksi. No tämä oli sitä sotapropagandaa, joka oli tuttua kaikille mukana olleille.

Jälkeenpäin kuulin, että myös onnettomuusauton kuljettaja oli selvinnyt ryttäkistä ehjin nahoin. Mil- laisten vaiheiden kautta se hänen kohdallaan on ta- pahtunut sitä en tiedä.

Tätä tapausta en suinkaan ole lähtenyt kertomaan siksi, ettenkö tietäisi monella armeijamme raskaan tien kulkeneella sotilaalla olevan kerrottavana lukijalle ehkä paljon mielenkiintoisempia tapauksia ja suorituksia. En myöskään siksi, että tahtoisin tällä ko- rostaa omaa sankarillista suoritustani, vaan ennen kaikkea siksi, että tämäkin erikoistapaus tulisi pain- nettuna sanana ja merkkillisenä kokemuksena säilymään tuleville sukupolville siinä tapahtumien ketjussa, jo- hon näiden raskaiden aikojen sotilaat ovat jokainen omalla tahollaan osallistuneet.

Lopuksi tahtoisin lähettää tämän lehden välityk- sellä terveiseni esimiehilleni, kapteeni Renvallille ja luutnantti Leo Costianderille. Samoin kaikille kom- paniaan kuuluneille eri puolilla Suomea asuville ase- tovereilleni, jotka sattuvat kirjoitukseni lukemaan.

MAIJA MÄKINEN

OPISTON työaika päättyi. Kerholaisia saapui joka taholta pukeutumisaulaan ja hyvänyöntoivotukset lentelivät. Johtaja, esimieheni, nousi Erkin kera portaaita toimistoon, kun kiiruhdin heidän seuraansa. Keskustelimme kevätkauden opiskelumaannuksesta. Erkki otti päällysvaatteensa yläportaikosta, ja erosimme. Toimistossa katseli työtoverini minua hiukan merkitsevästi huomauttaen:

— Hän taitaa olla vielä sinuun rakastunut!

— Rakastunut! Erkki! Mitä vielä. Tunnen vain hänet jo ajoilta vuosia sitten. — Selailimme pape-reita, kirjoitin merkinnät päiväkirjaan.

— Kyllä minä teidän välinne tunnen. Minä olin Erkin pappina sodassa.

Olin hämmästyksestä kysymysmerkinä.

— Ei meillä mitään "välejä" ole.

— Mitä sinä puhut? Kosihan hän sinua sodassa. Ja sinä annoit jäätävät rukkaset. Ja minun piti viikkokausia lohduttaa häntä korsussa. Hän oli täysin poissa tasapainosta. Älä sinä minulle huputtele. Niin paljon vaivaa sain nähdä sinun takiasi.

Rakkautta rintamalla

Olipa kuin pommi olisi iskenyt opiston pihaan ja tehnyt minut hölmöksi. En hitustakaan muistanut, että tämä mies olisi minua — kosinut. Mutta papillinen todistus oli vääjäämättömästi uskottava. Kirjoittamani kirje, jonka hän oli nähnyt, ja valitus, jonka hän oli kuullut! Kun monet hetket olin penkonut aivojeni pohjimmaisia muistilokeroita, saatoin sittenkin vain hyvin hämärästi todeta, että todisteitten niin vastustamattomasti osoittaessa ilmeisesti minua oli kenties kosittu ja olin kirjoittanut rakkauskirjeen, arvattavasti hyvin äidillisen ja sisarellisen ja kaunopuheisen lohdutuksen, jonka olin kenttäpostimerkin päälle liimattuani autuaasti unohtanut muitten sodan asiain vuoksi...

— Miehet olivat niin erilaisia sodassa. Silloin kuka tahansa lotta saattoi saada osakseen mitä tahansa miehisiä huomionosoituksia, joita ei enää satelekaan, kun on rauha maassa.

*

Olisikohan minun pitänyt aivan ensiksi sanoa, että aloitan johdannolla. Erkistä minulla ei ole mitään kertomista. Enhän häntä edes nähnyt sodassa kuin kerran sen loppuvaiheissa, jolloin en osannut mitään lisää haastella siihen, mitä hänelle jo kerran olin kirjoittanut. Mutta keskustelu esimieheni kanssa, joka minut tyrmäsi ja sai minut

tarkistamaan itseäni, olinko aivan kunnossa, johdatti minut muistelemaan monia jännittäviä, tunnelmallisia kokemuksia sodan päiviltä. Kokemuksia, jotka minun mielestäni juuri — ja vain ne — oikeuttavat minulle vapaudenmitalin merkinnän "urheudesta", — minulle, joka olen sodan alusta sen loppuun saakka toiminut erilaisissa tehtävissä niin kotirintamalla kuin etulinjan eteentyönnytyssä tukikohdassakin.

Jos ystäväni lukija, tahdot istuutua kanssani menettä elämysteni aikaa mieliin palauttamaan, tekee mieleni kertoa sinullekin hauskoja, herttaisia, liikuttavia tarinoita sieltä jostakin, mistä miehet kertovat vain jylhiä, järkyttäviä kertomuksia. Jos jätät rauhanomaiset askareesi ja viivähdät kuuntelemaan sanasta sanaan tosia, itse siellä kaukana elämiäni satuja, lupaan sinulle tuulahduksen korsuhenkeä, jota ei enää ole. Jos jaksat, saat kuulla muutamia pieniä kertomuksia "rakkaudesta rintamalla". Älä moiti, jos käytän mielestäsi väärää otsikkoa. Muistutan mieliisi Päämajan viihdytysosaston kirjelmän 2.2.44, jossa sanotaan: "Lotta Svärd, rintamanais-temme perustyyppi, ei ollut mikään sotajermujen seuranainen, vaan topakka emäntä, jolla oli sydämensä sopukassa äidillistä hellyyttä sekä taisteluvaimista ankaruutta, jos sitä tarvittiin. — Olem-

meko me miehet sellaisia kuin mitä meiltä voidaan vaatia käyttäytymisessämme ja suhtautumisessamme rintamanaista ja yleensä naista kohtaan. — Monta vääriä suhdetta sukupuolten välillä puolustetaan sota- ja rintamaolosuhteilla. Tähän on sanottava vain erään tunnetun korkean sotilashenkilön sanat: "Ei ole olemassa mitään erikoista rintamamoraalia paitsi merkityksessä suurempi ankaruus ja itsekuri. Jos sinä puolustat harha-askeleitasi viittaamalla rintamaolosuhteisiin, niin silloin sinä et ole mikään mies."

*

Kenestä kertoisinkaan sinulle ensin. Kapteenistako Syvärillä, vaiko luutnantista. Ei, tähän on sotakertomus, minunhan on noudatettava arvojärjestystä. Erkki on sotamies ja oli siis sopiva johdantoni sankariksi. Eero oli korpraali.

Komennuksieni välissä oli tauko, jolloin päädyin pieneksi ajaksi kanttiinilotaksi Inkerissä. Yksikkömme oli erikoislaatuinen. Sitä kutsuttiin tähtäneiden porukaksi. Nämä miehet olivat jossakin täpärässä tilanteessa saaneet rintamakauhun, ammunnan pelon, ja toimivat linnoitusyksikkönä, hermojaan lepuuttaen.

Kanttiinimme oli kovin kaunis. Takka oli sijoitettu keskelle lattiaa ja aukesi neljälle suunnalle. Vietimme siellä monta kodikasta rauhoittavaa tilaisuutta ja miellyttävää iltaa. Kanttiinitoverimme kanssa vierailimme muutaman kerran myös poikien korsiissa. Mieleeni jäi erittäin eräs kerta, jolloin pyhäpäivänä kävisimme poikia täynnä olevassa korsiissa. Meille järjestettiin sijaa, ja minä istahdin erään nuoren, ujon pojan petin reunalle, vaalean ja pitkän pojan, Eeron. Hetkisen hauskaasti juteltuamme kiiruhdimme töihimme. Pian tuli yksikölle määräys siirtyä aivan uudelle lohkolle Laatokan taakse, ja minäkin sain uuden komennuksen. Meidät kaikki kuljetettiin matkaa varten asemalle ja sullottiin tavaravaunuun. Viipurin asemalla minä erosin joukosta. Poikien käsien avustamana hyppäsin alas korkealta vaunusta ja huiskutin jäähyväiset. Mutta yksikköni uuteen osoitteeseen kirjoitin monta postikorttia lupaukseni mukaisesti. Kirjoitin: "Aurinko paistaa kauniisti Viipurin valleilla" tms. tervehdyksiä. Mutta sainpa vastaukseni yhteen postikorttiini, oikean kirjeen. Ja — kosimakirjeen. Se alkoi sanalla "rakas" ja tekstissä sanottiin: "Koska me mentäis kihloihin" yms. Eero ei edes kysynyt, mentäiskö, vaan koska mentäis. Ilmeisesti hänen mielestään olin valitsemalla juuri hänen vuoteensa reunan istumapaikaksi viiden minuutin vierailullamme osoittanut, että hänen vuoteensa minua miellyttäisi aina elämän loppuun saakka. . . Mietin kauan, mitä vastaisin hyvin nuoren Eeron hyvin vakavaan kirjeeseen. Ja lopulta en vastannut lainkaan. Rukkaset olisivat ties miten voimakkaasti järkyttäneet Eeron muutenkin yliherkkää mieltä, mutta pitkä vastauksen odotus kenties on rauhoittanut hänet, ja hän varmaan on jo aikoja sitten löytänyt onnensa toisaalta. Mutta tämän kosimakirjeen minäkin muistan.

*

Ylikersantti oli talousaliupseeri siinä yksikössä, jonka lähellä me kuljimme saksalaisten vetäytyessä,

ja jolta mekin saimme muonan. Olin ainoa lotta. Istuskelin enimmäkseen työssä toimistossamme, mutta minut saattoi naapuriyksikkökin tietysti silloin tällöin nähdä ulkosalla kulkiessamme. Ja ilmeisesti talousaliupseerin heikkous minuun oli ollut puheenaiheena, sillä aivan selvästi poikien kesken herätin huomiota eräänä päivänä astuessani sisään tiedustelemaan häntä — pelkästään muonanhankinta-asioissa. Hämmästyin todella kumminkin vasta muonavarastolla, johon siirryimme. Niin aulis hyvää tarjoamaan oli seuralaiseni. Sokeria niin paljon kuin halusin, siirappia, jos tarvitsisin, minulle, vain minulle, mitä vain. Ja kauniita sanoja, ihastuneita katseita, joihin vastasin naurulla. Kun esimieheni oli matkalla, ylikersantti saapui kerran illalla maja-paikkaamme, jota yksin vallitsin, tuomaan muonaa. Hän istuutui tarinoimaan hetkeksi ja poistui ilmeisen vastahakoisesti ilmaistuani melkoisen selvästi, etten halunnut miesvieraita.

Esimieheni vielä ollessa matkoilla saimme käsken siirtyä. Tavaramme ja minut kuljetettiin muutaman kilometrin päähän taas yksinäiseen taloon. Tuskinpa rauhan aikana olisin uskaltanut jäädäkään yksin vieraaseen taloon oudolla seudulla, mutta olihan lotan turvallista olla sodassa kaikkialla, missä sotilaita ja vain sotilaita oli ympärillä. Autonkuljettajan mukana minun oli pakko lähettää terveisiä talousaliupseerille, että muona-annokset tulisi minulle nyt lähettää jollakin keinoin tänne.

Terveiseni otettiin perillä vastaan kovin suurella innolla, luullakseni koko sotapoikajoukon innolla. Ylikersantti lähti heti paikalla matkaan ja suureksi yllätyksekseni avasi iltamyöhällä pirttini oven, kainalossaan paketti leipää, sokeria ja kauraryyniä, jakaus suorana ja saappaat harjattuina.

Viileästi julkitoin, etten ollut nälkään kuolemaisillani, mutta kylmyyteni ei suinkaan jäädyttänyt vaaleaa ylikersanttia. Haikein äänin ja kaipaavin silmin hän nyt saneli minulle, että olin hurmaavana sekoittanut hänen mielensä vain olemalla olemassa ja olemalla koko yksikön ikkunasta katseltu ihanne. Että huolimatta hänen opettajavaimostaan kaukana pohjoisessa ja kahdesta lapsestaan minun olisi oikein olla hänelle hyvänä tänä iltana ja ymmärtää miestä sodassa, vain häntä yksin. Kahvit juotuumme keskustelumme oli käynyt jo niin tuliseksi, että seuralaiseni tarvitsi kietoa kätensä ympärilleni kertoakseen voimakkaasti tunteistaan. Tarinailtamme päättyi siihen, että vaalealle ylikersantille saatoin näyttää: "Tuossa on ovi, ystäväni, aseveljeni". Ollen sittenkin oikea mies hän saattoi vain hiljaa toivottaa hyvää yötä ja jättää minut. Kerrottiin, että toverit olivat riemuinneet hänen saapuessaan yllättävän aikaisin kotiin kilometrien pituiselta matkaltaan halki metsien ja yli kurais-ten peltojen.

*

Saavuvin tapaamaan lottia erääseen eteentyönnettyyn tukikohtaan. Siellä komppanianpäällikkönä olevan luutnantin nimi kajahti tutulta.

— Voimme kutsua hänet tänne, jos tunnette toisenne.

Luutnantti kiiruhti juoksujalkaa lottien korsulle

vastauksena kenttäpuhelinkutsuun, ja tapaamisemme olikin iloinen yllätys, koska tunsin hänet yhteisiltä luentopäiviltä rauhan aikana.

Kahvinjuonnin jälkeen ystäväni tarjoutui viemään minut etumaiseen linjaan, jos sellaista elämystä haluaisin. En vielä koskaan ollut käväissyt eteenyönetyn tukikohdan etumaisessa taisteluhaudassa, joten seikkailumieltäni houkutteli moinen tilaisuus, eikä rohkeuteni luutnantin seurassa pettänyt. Olinpa vain arvannut, mitä minun piti sittenkin enimmänsä pelätä.

Mustassa yössä taivalsimme aukeata maastoa, pitkospuuta myöten, polkua pitkin kohti linjaa. Vasemmalta ja oikealta lenteli ammuksia, pauketta kuului, konekiväärin rätinää vuoroon. Luutnantti otti käteni kainaloonsa säkkipimeällä polulla. Kesällä epätasaista maastoa, jonka ammusjuovat väliin vaalisivat aukioksi, hän pysähtyi, tempaisi minut syliinsä ja suuteli.

— Tämä minun olisi pitänyt tehdä jo silloin vuosia sitten. Mutta en uskaltanut. Nyt ovat nämä vastustajat opettaneet minut niin rohkeaksi, etten pelkää mitään, tällaistaakaan. — Yltyvä ammusten ilotulitus valaisi syysyötä. — Nyt sinä et voi mitään minulle. Tässä on hyvin vaarallista olla. Oikealta ja vasemmalta ammutaan, kuten näet ja kuulet. Jos nyt osuu, niin kuollaanpa yhdessä. Minä olen jo niin kauan ollut tällä samalla kaistalla, etten luulekaan ikinä enää täältä pois palaavani. Jäätpähän sitten sinäkin tänne.

En voinut yhtään mitään. Vaiti ollen vain seurasin, kun viimein taas jatkoimme matkaa kohti juoksuhaudaa. Kyyristyimme sisälle korsuun, jossa pojat makasivat vuorollaan levossa, oksista solmituissa riippumatoissa korsun katossa. Kahvi kuumeni tuota pikaa. Eräs luutnantti astui sisään.

Mikä ääni täältä kuuluu? — Asento. — Sittenkin totta. Olin kuulevinani ihan naisen naurun, mutta kuvittelin tulleeni hassuksi. Kumminkin tuln katsomaan. Ja tosi oli!

Hiivimme konekiväärien ääressä vartioivien poikien luo. Sain ampua pari sarjaa. Ta-ta-ta. Se oli varmaan jotenkin sopimatonta, mutta hauskaa se oli, minusta ja pojista. Jännittävää leikkiä. Jospa joku vihollinenkin olisikin sattunut kohdalle.

Sitten vaelsimme takaisin yli aukion, läpi metsäsaarekkeen. Ja erosimme, suudelmin, lupauksin, että ehkä vielä käyn tukikohdassa.

Luutnantti, joka oli kovin kauan ollut asemis- saan, pääsikin pian lomalle rakkaan perheensä luo, ehti kuumimpaan tulitaisteluun sodan lopussa, selvisi siitäkin vielä ehjin nahoin, ja on nyt rauhan töissä kauniissa kodissaan paljon puuhannut maansa hyväksi. Miten jännittävää olisi nytkin vielä tavata, ei pimeässä syysyössä, vaan vaikkapa kauniina kesäpäivänä.

*

Kapteeni eleli pataljoonansa kanssa Syvärin iki- ihanan virran rannalla asemasotaan pitkästyneenä. Hänen poikansa kaunistivat hiki hatussa karjalais- kylää räivaten siellä teitä ja mäkiä. Olin lottien kera tulossa hänen yksikköonsä, kun tapasin met- sässä pitkostiellä joukon upseereita. Kuulin, että heistä nuorimman näköinen olikin komentaja. Si-

vuutimme vain kohteliaasti, mutta illalla tuli itse komentaja kutsumaan minua kahvikutsuille luok- seen. Vieraina oli pari muutakin upseeria. Komenta- jan kirjoituspöydällä oli hänen vaimonsa kuva ja kiinniliimattu kirjekuori. Komentaja kertoi joka päivä kirjoittavansa vaimolleen. En tuntenut talon tapoja. Nuori kapteeni odotti, kunnes huomautuk- sen jälkeen olin hänen kuppiinsa pannut kaksi so- keripalaa ja kaatanut kerman. Myöhällä hän saat- toi minut kanttiin vierashuoneeseen nukkumaan. Huone oli ollut kylmillään ja oli varhainen kevät. Tuntui, että siellä on häkää. Komentaja totesi, et- ten voi siellä uinahtaa ja tarjosi oman huoneensa edessä olevassa hallissa sijaitsevaa vuodetta jalosti käyttööni. Vaatimattomasti ilmoitin tyytyväni lot-

▲ Kesäisen luonnon keskellä sanelee kenraali- majuri Siilasvuo kirjelmää konekirjoittajalotalle

tien huoneessa olevaan tyhjäan yläpetin paikkaan, jossa sitten vietinkin yöni. Erotessa tiedusteli kap- teeni, saisiko hän kunnian tulla kanssani yksikköön, johon minun oli hieman vaikeaa osata metsän läpi, koska hänelläkin oli sattumalta asiaa melkein sa- maan paikkaan. Myönnyin tähän suureen kunniaan.

Aamuinen matkamme olikin kovin vaikeaa. Oiko- polku, jolle kapteeni minut ohjasi, kulki perin kosteitten seutujen halki. Eteen sattui pari suurta kohisevaa puroakin. Nuori kapteeni oli kuitenkin uhrautuva ritari. Hän tarjoutui kantamaan minut voimakkailla käsivarsillaan yli märkien notkelmien ja kahlaamaan purojen yli minut sylissä. Hänen hennon olemuksensa vuoksi pelkäsin sen olevan kovin vaikean tehtävän, mutta ritarini vakuutti soti- laalle olevan suurimman riemun kantaa naista kä- sillään yli vaikeuksien, enkä voinut olla tuntematta

kuin pääni kannattaisi tornimaista päähinettä ja pitkää laahusta sen huipussa. Juuri tällaisia teitä joutuivat varmaan muinaiset ritaritkin vaeltamaan ryöstäessään linnanheitoja ja kantaessaan heitä käsillään yli purojen ja ryeikköjen. Urheasti pääsimme perille harmaaseen karjalaistaloon, johon minulla oli virka-asiaa.

Palasimme samaa vaikeaa tietä saman hellän avun turvin. Mutta keskimatkan vaiheilla kapteeni pyysi saada näyttää minulle hurmaavan lammen, jolle poikkesimme hiukan sivuun. Pieni lampi, valkea koivu rannalla, oli kaunis. Tässä rantamalla kapteeni puhkesi minulle puhumaan. Puhumaan yöstä, jonka kaltaista synkkyudessaan on hänen elämänsä täällä rintaman äärimmäisillä rajoilla, mutta johon on nyt päivä kajastanut, ihmeellinen valo minun hahmossani. Kuin tuo auringonsäde, joka lankee lammen pintaan. Miten hämmästynyt, miten tunteeton saatoinkaan olla! Kuin kivi valkean koivun juurella, aivan voimatta asialle mitään. Kun kapteeni tahtoi sanoa asiansa syvälle korvaani, aivan silmä silmässä, että tajuaisin sen, mitä en millään näyttänyt ymmärtävän, tunsin jäykistyväni hiilihangon lailla ja tempauduin kauas, kauemmas askel askeleelta. Ja voi, miten kauheaa! Kapteeni nosti kädet silmilleen ja itki, tosiaankin itki, kyneleet valuiivat. Minun piti katsoa maahan, oliko tässä Syvärin seudun musta multa, vaiko näyttämölävä. Kapteenin merkit kyynelien tahraamina näyttivät kumman epätosilta. Hirvittävän neuvottomana kääntynin ympäri jatkamaan matkaa. Hiljaa, ilman yhteisymmärrystä.

Kun minun seuraavana iltana piti lähteä yksi-

köstä, komentaja lähetti minulle kutsun kahville. Sinä iltana hän kertoi riemuissaan uutisen. Hänen vaimonsa oli nyt, AK:n komentajan suosiollisella luvalla, tulossa käymään miehensä luona, täällä Syvärin rannalla, ja viipyisi ehkä viikkokausia. Mikä onnellinen uutinen. Otin osaa komentajan iloon.

*

Silloin puuhailin uudenvuodenvastaanottovalmisteluissa lottien kera. Saavuin kanttiinilottia tapamaan juuri, kun pastori-valistusupseeri oli kanttiinin keittiössä kahvilla ja kanttiinilottia jututtamassa. Kun minulla oli kiire seuraavaan yksikköön, lupasi pappi auliisti hevossensa käyttöön, jopa itsensä kyytimieheksi, koska "Teidän näköisenne lotta aina varmasti saa kyydin, on kysymys vain siitä, kuka ensin ehtii". Laatikkorekeen pääsin istumaan papin viereen kymmenen minuutin matkalle. Ehdin luvata hänen tulla mukaan uuden vuoden valvoisjuhlaan vanhassa huvilassa rannalla.

Illalla pappi asettui istumaan viereeni pöytään. Ohjasin ohjelmaa. Yhteislaulua laulettaessa "eikä se vanha heila uudelle menemästä estä ja estä" hän kiuskasi korvaani:

— Saanko minä tulla siksi uudeksi? — Totesin vain:

— Kun ei ole edes vanhaakaan.

Jäädessäni viimeiseksi uuden vuoden ensi tunnilla purkamaan juhlan järjestelyjä pappi tarjoutui kantamaan reppuani ja saattamaan minut kanttiinini. Otin tarjouksen ilolla vastaan, kun reppuni oli kovin raskas.

Kanttiinin edessä pysähdyimme katselemaan uuden vuoden ilotulitusta. Sodan ammunta oli tauonnut. Nyt ammuttiin vain komeita uuden vuoden laukauksia. Raketit lentelivät halki taivaan. Pappi vetäisi silloin minut syliinsä uuden vuoden suudelmalle. Taistelin kaikin voimin vastaan, puhuin kiukkuisesti ja olin hämmästynyt.

— Ettäs pappikin! — Silloin hän laski pahasti selässä painaneen repun portaille ja pakotti minut väkisin suudelman. Läähätin:

— Ette te näekään minua ikinä enää. En viivy täällä kuin pari päivää.

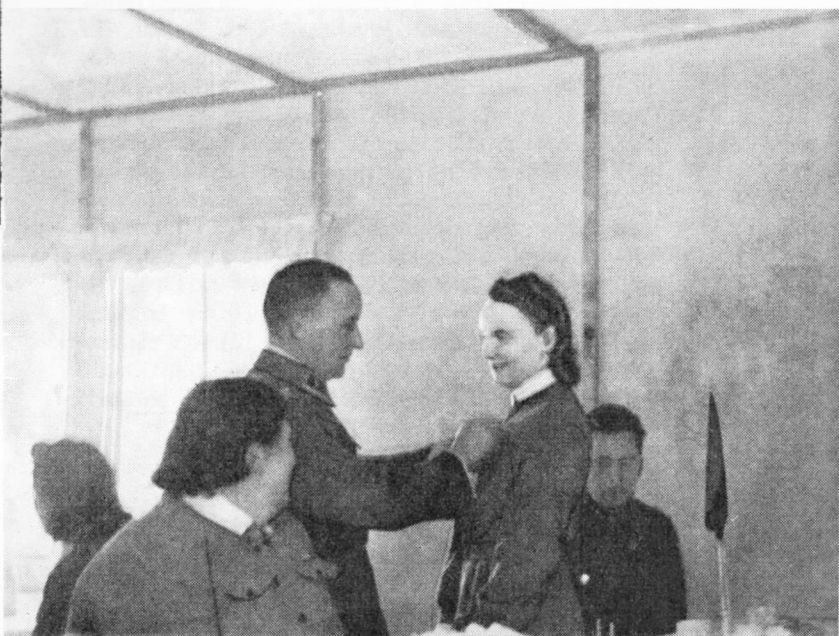
— Mitä siitä. Tulen katsomaan. Hankin komenuksen.

Ihmettelin ja ajattelin vakavasti. Olenko minä papille se oikea, suuri rakkaus, joka saa hänet it-

Kameran eteen pyrhtänyt rintamalottaparvi

VI AK:n komentaja kiinnittämässä rintamalotalle myönnettyä Vm 2:sta hänen asepukuunsa

Korpivaelluksella olevia lottia

sensä unohtamaan ja näin lotalle — ”väkivaltaa” tekemään. Ehkäpä, saapa nähdä, mitä nyt seuraa.

Seuraavana iltana pappi tuli minua tapaamaan. Nostettuaan minut syliinsä hän odottamatta totesi:

— Tiedäthän, että minä olen tietenkin naimisissa. Yksi lapsikin minulla on. — Terve menoa, minä en ollut tullut katsoneeksi edes, oliko papin kädessä vihkisormusta vai ei.

Minun komennuspaikkani sattui olemaan rautatien varrella. Kun pappi pääsi lomalle, hän kävi minua lähtiessään katsomassa. Kun hän palasi lomalta, hän tuli jälleen luokseni. Valitin hänen heikkouttaan, sillä sitä minä katsoin hänellä olevan enemmän kuin ainakin minulla. Mutta miten pitkiä väittelyjä kävimmekään, yksimielisiksi emme koskaan tulleet. Minun piti vain todeta, että papitkin ovat miehiä.

*

Everstiluutnantti on vanha koulutoverini, yläluokkalaainen. Kiertäessäni kentällä satuin likelle hänen komentopaikkaansa, en malttanut olla kiertämättä puhelimen torvea ja kertomatta kotoisia terveisiä. Seurasi innostunut kutsu vieraaksi. Miten hauska ilta komentokorsussa takkatulen ääressä hyvää kahvia nauttien, ja yö hirsisessä vierasmajassa hyvässä vuoteessa. Mutta kun seuraavana päivänä saavuin L-S-komennuspaikalleni, oli siellä minulla kutsu saapua pian L-S-Rajatoimistoon, jossa aivan äsken olin käynyt. Kun uteliaana saavuin sinne pitkän matkan päähän, minut kutsuttiin yllättävään puhutteluun. Olin ollut yötä komentajan luona, mikä ilmeisesti tulkittiin niin, että olin ollut yötä hänen vieressään — haa — jonka vuoksi minun piti tästä lähtien joka matkallani hankkia eri komennus, että tiedettäisiin minun tarkasti kiertävän tätä tuttua porrasta, sen sijaan, että minulla tähän asti oli ollut vapaus itse suunnitella kaikki matkani AK:n alueella. Minua ei vielä koskaan ollut loukattu niin kovasti ja niin älyttömästi. On selvää, että moinen kauhea kohtelu herätti minussa voimakkaan uhmamielen. Nyt otin heti taas yhteyttä upseeriystävääni, mikä ei hänestä ollut lainkaan vastenmielistä. Tapasin kiusallakin häntä vielä monia kertoja, ja hänellä oli tapana kirjoittaa minulle viehättäviä kirjeitäkin. Kunnes yhtäkkiä

maailma taas muuttui. Me lotat saimme etumaisina käsikyn kiiruhtaa hyvässä perääntymisjärjestyksessä, aina Kannaksen tuliseen yhteenottoon saakka. Menetin kosketuksen ystäväni, kunnes itsekkin taas ollessani jossakin likellä joukkoja sain sattumalta kuulla hänen puhelinpeitenimensä. Ja soittelin terveisiä. Ja sain hurmaavia kirjeitä: ”Oikein tulin iloiseksi pitkästä aikaa. Vai olet sinä pikku-rakkari taas täällä! Aika sotasankari sinä taidat ollakin. Ihan sinuun rakastuu. Tiedätkö, että tuntuu jollakin tavoin kuin turvalliselta, kun kuulin, että Sinäkin olet täällä. Kuinkas paljon enemmän sitten me.” — ”Viel on Suomi voimissaan, voi vainolaisen hurmehella peittää maan. — Kun meillä on niin paljon jaloja tyttöjä kuin esim. Sinä, niin kuinka voimme vois horjua.” — ”Otan Sinut sellaisena kuin olet. Ihmisenä, kohtalotoverinani. Olet ystäväni. Minä olen riittävän heikko Sinulle, Sinä riittävän vahva minulle. Eikö ole niin? Pidän Sinusta, ihailen Sinua juuri sellaisena kuin olet. Kuten sanot, on aatepohjamme ilmeisesti niin samantainen, että ”väittelyä ei synny”. Tuo aatepohjamme. Eikö se olekin, antaa Isänmaalle kaikki, siltä mitään pyytämättä?”

Kerran minä taas lähdin seikkailulle, tapaamaan ystäväni. Peukalokyydein kiersin autoilla ja pääsin perille. Oli krapuaika. Söimme krapuja ja ystäväni, joka ei käytä koskaan alkoholia, tarjosi minulle viiniä. Hämmästyin ja kielsin. Vietimme ihanan illan. Sain yösijan huoneesta käytävän toiselta puolelta. Heräsin yöllä siihen, että läpi talon kaikui ystäväni ääni vastauksena puhelinsoittoon: ”Rau-ha! Koska päättyy taistelu?” Paljon soittoja, käskyjä ja määräyksiä, ja ystäväni koputti oveeni herättääkseen minut ja saapuen kertomaan rauhan solmimisesta, pakkorauhan. Ystäväni oli kalpean totinen.

— Saanko tulla minuutiksi viereesi? En viivy kauempaa. — Hetken kuluttua muistutin:

— Minuutti on varmaan kulunut. Sinä lupasit! Erosimme, mutta on ainakin varmaa, että jos isänmaa joutuisi vaaraan, tapasimme taas siellä josakin.

Herra Oloneuvoksen lempipaikka Lintujärven rannalla Aunuksen Nurmoilassa

PAAVO KOHONEN

Oloneuvos KUSTAA

KUSTAA oli tunnetusti laiska mies, ja olosuhteet, joissa sotakesänä 1943 elimme, olivat omiaan teemmään hänestä entistäkin laiskemman. Eihän meissä muissakaan juuri kehumista ollut, mutta kyllä Kustaa oli sentään yliveto.

Yksikkömme oli sijoitettu erään Aunuksen kannaksen lentokentän laitamille, ja kuvaavana piirteenä tuolle kesälle oli yleinen toimetttömyys, joten jokainen meistä sai keksiä ruokailuja lukuunottamatta ajanvietteensä itse. Kuka opiskeli, kuka kalasteli, ahkerimmat kunnostelivat kämppiään, mutta Kustaa oli päättänyt pyhittää ruumiinsa aurinolle.

Majapaikkamme vieritse virtaili verkalleen joen pahainen, jonka yli johtavan polkusillan puolivälissä hoiteli pesulaturin virkaa hirsistä kyhätty lautta. Tälle lautalle häipyi Kustaa pyyheliina kainalossaan aina, kun aurinko hiukankin paistoi.

Koska joutavaa aikaa oli yllin kyllin, virisivät keskuudessamme myös poikamaiset kujeet. Toivathan ne edes jotain vaihtelua yksitoikkoiseen jöpötämiseen, joskaan koiruuden kohteet eivät aina jaksaneet käsittää elämänsuolamme ripoitteita. Muilla oli tietenkin sitä hauskeempaa.

Samaiseen kylään oli sijoitettu myös ns. "karvalakkikomppania", jonka varastosta saimme pari tietoihin tarkoitettua mahdottoman suurta kantopommiä. Koska mielestämme nuo pommit voitiin käyttää paljon jalompiin tarkoituksiin, ryhdyimme valmisteluihin Kustaan säilyttämiseksi perinpohjaisesti.

Mittasimme joen virtaamisnopeuden, katkaisim-

me sopivan pituisen tulilangan, jonka tuli räjäyttää pommit noin 10 metriä ennen Kustaan pyhättöä, sidosimme pommit lankunpätkään ja vihdoin oli kaikki valmista.

Sattui sitten tulemaan katalien suunnitelmieimme toteuttamiseen sopiva, helteisen kuuma päivä. Katselimme hieman noin niin kuin syrjäilmällä, kun Kustaa tavoilleen uskollisena valmisteli lautalleen lähtöä aamuruokailun jälkeen.

Odotimme aikamme ja kun arvelimme Kustaan päässeen onnensa nirvanaan, hiivimme jo etukäteen katsomaamme paikkaan joen yläjuoksun puolelle. Lautallaan maata rötkötti Kustaa ilkosien alastomana ainoana verhonaan kasvoille levitetty pyyheliina ja autuaan tietämättömänä maailman pahuudesta.

Mikäpä siinä. Sytytimme tulilangan taiteen kaikkien sääntöjen mukaan, työnsimme helvetinkoneen virran vietäväksi ja pinkkaisimme piiloon seuraamaan tulevaa näytelmää.

Pommilautta seurasi fysiikan lakeja noudattaen joen virtaavaa vettä kohden Kustaata, joka ei osoittanut elonmerkkiäkään. Lienee laskelmissa sattunut jokin virhe, koska pommi ei lauennutkaan sille määrättyssä paikassa, vaan jatkoi rauhallista kulkuaan tulilanka savuten. Meille tuli jo hätä käteen ja juuri, kun aioimme huutamalla varoittaa Kustaata, pommi räjähti valtavalla pamauksella. Sitä seurasi tulivuoren purkauksen kaltainen vesipatsas ja todellinen hyökyaalto.

Ei kestänyt sekunnin kymmenesosaakaan, kun Kustaa sukeltaa molskautti tai suorastaan putosi jokeen. Oltuaan epämääräiseltä tuntuvan pituisen ajan umpisukelluksissa ilmestyi Kustaan vettä pärskyvää pää lautan reunalle tähyillen taivaalle ja etsien sieltä olettamiaan vihulaisten lentokoneita.

Kyllähän Kustaa fiksuna miehenä pian käsitti minkälaiset lentokoneet häntä pommittivat ja mistä todellisuudessa oli kysymys. Hän osasi kuitenkin suhtautua pommiattentaatiimme savolaisen huumorintajunsa ehtymättömällä filosofisuudella ja etsi itselleen uuden auringonkylpyjen ottopaikan, joskin se oli turha operaatio, sillä leikinlaskumme välikappaleet olivat tämän jälkeen vähemmän pukahetelevia.

Veikko Jokela

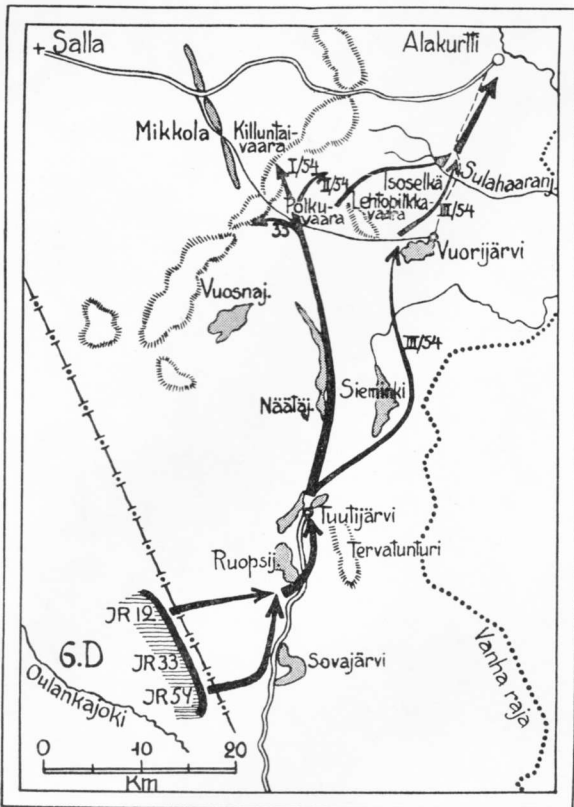
Läpi korpien, tiettömien taipaleitten takana, sai JR 54 taistella kesällä 1941 milloin minkinlaisissa olosuhteissa. Vailla kunnollista lepoa, melkein ilman ruokaa, kovien sateitten läpimäräksi kastelemana ja aina valmiina ottamaan vihollisen vastaan mistä suunnasta tahansa rykmentti eteni Vuorikylän tielle.

Metsäpalon hämärässä haravoi kärki perääntyvän vihollisen tien varteen jättämiä sala-ampujia

OULANGALTA VUORIKYLÄN TIELLE

KEMIJÄRVELTÄ aloitettu JR 54:n marssi päättyi aivan juhannuksen alla, armon vuonna 1941, Oulankajoenvarteen, valtakunnan uuden rajan pintaan. Oulankajoenvarresta oli tullut tärkeä etappialue, sen tuuheitten petäjien varjostamat karikkorannat antoivat suojaa ja lepoa koko rykmentille. Pohjo-lan valoisan suven suuri juhlakin, juhannus, sai nähdä sarkatakkien tai harmaiden kesäpuseroiden muodostamat avoneliöt siniristilipun ympärillä vannomassa kunniakasta valaa lipulle ja isänmaalle.

Hyökkäyssuunta Oulankajoen maastosta Tuusulan kautta Vuosnajan—Alakurtti tielle sodan sytyttyä v. 1941

Rikkomaton rauha vallitsi kaikkialla, ja tuntui siltä, että koko maailmankaikkeus olisi muuttunut rauhan tyysijaksi.

Sanotaan: — rauha ei ole ikuista. Sen käsittivät nekin miehet, jotka paraillaan lepäilivät jokivarren puiden katveessa. Isänmaansa onnen ja turvan vuoksi he nyt olivat täällä. Tämän saavuttamiseksi vaaditaan tekoja, ja tekojen päivät olivat nyt tulleet.

Rytisten avautui murrokko, joka sulki tien uudelle rajalle. Yksinpä rykmentinkomentajakin, eversti Pihlajamaa oli ensimmäisten miestensä kanssa sitä purkamassa. Rykmentti oli aloittanut etenemisensä uuden rajan yli, ja pian olikin raja-aukko ylitetty. Innostuksen vallassa miehet huudahtivat ylitettyään rajaviivan:

- Terve, sinä pakkoraja!
- Terve, sinä väkivallan muistomerkki!
- Terve, uhrien juopa ja kärsimysten aukko!

Rajanpinnassa etujoukot löivät nopeasti ja yllättäen pienehköt vihollisen suojajoukot.

Jääkärijoukkue ajoi kiireesti irtaantunutta vihollista takaa kohti Tuusulanjärveä. Tunnustelijoita ei tarvittu — oli kiire. Edessä oli pienoinen puro siltoineen, ja sen rantatöyräältä kajahti yksinäinen laukaus. Jääkärijoukkueen keulassa ajanut väepeli sai luodin yläleukaansa, nenän alle. Luoti tunkeutui niskasta ulos. Tuli suihkusi uudelleen ja se pyyhkäisi matalaksi useita jääkäreitä. Tuli-isku tuli yllätyksenä, ja vasta nyt älyttiin maastoutua. Rantatöyräältä yksinäinen vihollinen piti matalana koko-

naista joukkuetta, ja sen murhaava tuli oli tarkkaa. Mutta alkuhämyksestä toinnuttuaan pääsi joukkue nopeasti tilanteen herraksi, ja piankin löysi tuo yksinäinen ”kyttä” matkansa päin. Ensimmäinen tappioittemme tuottaja oli hengellään maksanut velkansa.

Pieniä kahinoita käyden saavutettiin Tuusulanjärven palanut kylä. Edessä, jossain kaukana järven takana, siinteli korkea vaara, jota kohden suuntautui joukkojen tie. Ohitettiin pitkänomainen Tuusulanjärvi, osa venekuljetuksin ja pääosa maitse. Osillaan rykmentti saapui Killuntaivaaran kupeeseen ja tämän vaaran haltuunotolla olikin tärkeä merkitys, koska sen kautta katkesi yksi sen seudun harvoista maanteistä. Tästä oli tuntuvaa apua Sallan suunnalta ryntäville saksalaisille joukoille.

I pataljoona oli jo vaaran laella, ja sen ensimmäinen komppania oli jo osillaan ylittänyt mainitun tien, kun samassa tuntui kuin koko maailman paholaiset olisivat päässeet valloilleen. Helvetillinen kranaattituli alkoi riehua yllättäen joukkojemme yllä. Maa keinui, puut katkeilivat, sorainen pölypilvi leijui maan pinnalla ja kuumat sirpaleet ulisivat ilkeästi. Joukot makasivat maassa litteinä kuin luteet ja odottivat jotain pelastavaa ihmettä. Jostain kuului lentokoneiden raskas ulvontakin, — monen mielen täytti suuri hätä, vieläkö nekin tähän kauheaan kaaokseen? Lentokoneet tulivat — ne olivat saksalaisia stukia —, mielemme hiukan kirkastuivat, mutta samassa synkenä tilanne entisestäänkin, sillä aalto aallon jälkeen ne purkivat osan lasteistaan meidän niskaamme. Sekasorto alkoi näyttää uhkaavalta. Selvää rintamalinjaa ei vielä ollut, ja sodan kokemattomuus aiheutti Killuntaivaarasta joukoille murheenpäivän 7.7.1941.

1. komppanian neljäs joukkue makasi tien varressa tuli-iskun lyömänä, — matalana ja toimettomana. Se oli joutunut keskelle tappavaa kranaattitulta. Joukkueenjohtajan lähellä räiskähti yhtäaikaista rävyksenä suuri määrä kranaatteja, ja hän tunsu, kuinka jotakin tahmeaa ainetta lennähti hänen niskaansa ja valui siitä alas. Sattuikohan? Hän tunnusteli kädellään, mitä se oli — palanen päänkuorta, verta ja hiuksiakin. Kiireesti, vapisevin käsin hän sipaisi sen pois. Ällöttävä olo kaiveli sisuksia — ja taas mätkähti aivan lähellä. Vaistomaisesti hän painoi päänsä yhä syvemmälle maankamaraan. Mutta, se ei ollutkaan ammus, vaan komppanianpäällikön lähettihän se oli. Hikisenä, hengästyneenä ja huohottaen hän koetti sopertaa jotain ja sai vihdoinkin sanottua asiansa:

— Käsky olisi lähteä etenemään — tavoite ilmoitetaan myöhemmin.

— Selvä on — yritetään.

Siinä he makasivat vierekkäin, pelosta märkinä ja ymmällä. Miten parhaiten saisi miehensä liikkeelle tällaisessa murhaavassa tulussa? Mutta käskyhän on käsky, ja se tulisi kaikin käytettävissä olevin keinoin täyttää.

Vänrikki lähti liikkeelle, vuoroin ryömien, vuoroin kontaten, pitkin ketjua, mies mieheltä saadaksesen yhteyden ryhmänjohtajiinsa. Heti liikkeelle lähdettyään avautui hänen edessään valtavan laaja pommikuoppa. Sen laitamalla virui luokalle taipu-

nut pikakivääri ja vieressä ruhjoutunut ruumis. Läheisellä puunoksalla killui muodoton räsyläjä. Vänrikkiä puistatti — vastahan nuokin olivat elävää lihaa ja verta, kuten hänkin. Nyt ne olivat vain ihmisruumiin riekaleita. Ja kuopan toiselta puolelta kuului sydäntä särkevää valitusta.

— Äiti auta — rakas äiti — auta — — —

Syöksähtäessään ääntä kohden hän näki yhden miehistään makaavan pienen, katkenneen puun suojassa mahallaan ja valittavan katkerasti katkonaisin lauseparsin. Vänrikki pyörähti miehen viereen auttaakseen jotenkin häntä, mutta mitä hän näkikään. Miehen puseron selkä ja housujen takamus oli repeytynyt riekaleiksi. Reppu kantamuksineen oli mennyt saman tien. Puussa oli kai kranaatti räjähtänyt ja sieltä iskenyt sirpaleet puun alla makaavan miehen selkään. Nyt huuteli mies äitiään, tajuttomana — niin — äiti kai se voisi nyt paraiten auttaa.

Vänrikki riipaisi veriset rätit miehen yltä — ammottavat haavojen aukot paljastuivat verisestä selästä. Hartioissa olevista haavoista pursui veristä vaahtoa ilman mukana, kun mies yritti katkonaisesti hengittää. Vänrikki näki, että apu oli myöhäistä, ja pian valitus loppuikin. Niin oli kuusi lasta vailla isää.

Vänrikki tunsu lähentelevänsä mielipuolisuuden rajoja. Hänen ruumiinsa värisi kuin horkassa. Sisälmykset tuntuivat työntyvän suun kautta ulos. Heikotti ja huimasi. Tällainen kuolleiden, ruhjoutuneiden ruumiiden seurassa oleminen oli liikaa hermoille. Vänrikki melkein itki, ja yllä yhä riehua helvetillinen tuli vain lisäsi kuoleman pelkoa.

Hän puraisi vasenta kättään. Oliko hän vielä elossa? Kipua ei tuntunut, käsi oli turtana kuin kuolleen käsi.

Samassa hän tunsu viereensä syöksähtäneen ryhmänjohtajansa. Siinähan oli elävä ihminen. Kaiken tarmonsä kooten hän ryhmänjohtajansa ja myöskin paikalle ilmestyneiden lähettiensä avulla sai jotenkin tilanteen selviämään. Etenemistavoite saavutettiin.

Monipäiväisten taistelujen jälkeen rintamalinja kiteytyi vihdoin hetkeksi Polkuvaaraan. Joukot kaituivat aseisiin kapean, upottavan suon reunaan. Siihen pesiydyttiin ja kiireessä koetettiin kaivaa asemat mahdollisimman lujiksi. Koska joukot tarvitsivat täydennystä ja huoltoa, oli asemien kestävä.

Taistelujen väliaikana saapui talousaliupseeri Rantalankila ensimmäisen komppanian komentotelttaan muonanjakoon. Telttaan kerääntyi nälkäisiä miehiä tavallista enemmän. Samanaikaisesti käsitteli lähetti Höynälä teltan ovenpielessä venäläistä munakäsikranaattia. Näpertelyyn tottunutta miestä se jotenkin mielenkiintoisesti houkutteli.

- Pane se helvettiin — se kranaatti!
- Pane, pane ennen kuin se räjähtää!
- Jos se sihisee — niin pian se paukahtaa.
- Ei tämä sihise — eikä ketään tapa.

Välittämättä tovereittensa varoituksista ei lähetti malttanut olla tutkimatta outoa esinettä.

- Jo sihisee — maahan!

On se vain näilläkin kairoilla "tie ollut kova kävellä ja kivääri raskas kantaa"

Sihisihän se. Lähetti hypähti teltasta ulos — toiset heittäytyivät maahan, toinen toisensa päälle. Teltan lattialla, oven edessä pyörähteli sihisevä munakäsikranaatti, siihen se oli vierähtänyt lähettin karatessa ulos. Kuin voimansa tunnossa se pyörähteli ja keinui, kunnes valtava paukaus tärisytti maata. Kaminan savutorvi putosi alas. Vielä lämmin kamina lennähti maassa makaavien miesten päälle, telttakangas repeytyi ja sirut iskeytyivät yhdeksän miehen selkään ja takamuksiin. Heidän joukossaan oli myös komppanianpäällikkö.

Pitkäaikaisiksi eivät taistelujen väliajat kuitenkaan muodostuneet. Yöllisen keveän sateen jälkeen valkeni kirkas kesäinen aamu. Auringon kehrä pilkisteli jo puiden latvusten takaa, ja kuukkelit hypähtelivät asemien ympärillä aamuaterian etsinnässä.

Ja silloin se alkoi. Kaukaa kuului lähtölaukausten kumu, ja hetken kuluttua maa keinui hirveästä tuli-iskusta. Miehet litistyivät poteroihinsa ja odottivat. Keskitystä tuntui kestävän ikuisuuden, mutta siitä huolimatta aina siellä täällä nousi pää poteron reunalle tähystääkseen suon takana olevaa palanutta kangasta. Pian työntyikin kankaan takaa miestä rynnäköön sankoin joukoin. Oli vain hetkisen asia, kun ne ylittäisivät vähäisen suon, ja silloin ne jo olisivat meidän asemissamme.

Puhelin kilahti. Hätäinen tykistön ja kranaatin-

heittimien tulen pyyntö meni vielä ehjinä säilyneitä puhelinkojoja pitkin perille.

Pian pöyräsiikin palanut kangas omien kranaattiemme mahtavassa myllerryksessä. Siellä kiehuivat puuropadassa, ja se rohkaisi poteroissaan kyyhöttäviä miehiä. Varovaisesti nousivat päät kuopistaan, aseet etsivät maalejaan, joita oli kaikkialla. Konekiväärinkin jo antoivat torviensa täydeltä, ne räkättivät kuin pahan ilman linnut. Tulenavaus oli yllätys vihollisille, jotka etsivät kiireesti suojaa. Lähinnä suota olevat hypähtivät hyllyviin silmäkkeisiin. Aamuyön sade oli kastellut hyökkääjien kypärät, jotka nyt auringon valossa kiitelivät kuin peilit, paljastaen kantajansa.

Vähäinen suoalue Polkuvaaran laaksossa oli tullut tärkeäksi kohdaksi taisteleville puolille. Sen omistus maksoi kymmenien miesten hengen. Hyökkääjä kärsi enemmän.

Vänrikki hypähti panssaritorjuntamiehen kuoppaan. Taistelun melskeessä hän ei ollut ehtinyt kiinnittää siihen erikoista huomiota. Vasta nyt, kun vihollinen yritti kuljettaa suorasuuntaustykkiä asemiin, johtui mies hänen mieleensä. Mutta kuopan pohjalla kyyhötti tämä mies aivan tylsänä, ja mieli-puolisuus kuvastui hänen silmistään. Silmät sinne tänne haroen, valkuiset pyörähdellen mustaksi nokeutuneen, partaisen miehen kasvoista kuin armaan anellen.

— Hei — ei mitään hätää — peloittaako?

Isällisen hellästi vänrikki laski kätensä miehen olkapäälle.

— Peloittaa — hirveästi peloittaa — jos — jos kaadun, — jäävät lapset ilman isää.

Mies pelkäsi todella, niin että hänen ruumiinsa värisi. Ääni itkun sekaisena hän koetti asiansa so-pertaa.

— Kuulkaahan, sanoi vänrikki kuiskuttelemaalla hänen korvaansa, — kuolema on Sallimuksen käsissä. Se voi tulla sodassa, mutta se voi tulla kotona yövuoteellakin. Kuolema on meille jokaiselle määrätty jo syntyessämme. Ajatonta kuolemaa ei ole. Rohkaise itsesi — älä mieti kotiasioita — vedä viiva niiden yli!

Peloihhan häntä itseäänkin, mutta kuin pelon voittaakseen hän otti miehen panssaritorjuntakiväärin, kohotti sen kuopan reunalle ja etsi varovaisen harkitusti sopivaa maalia. Suorasuuntaustykki oli jo kadonnut, mutta suonsilmäkkeissä kiitelti kypäriä. Kuului kimakka laukaus, kun "norsupyssy" sylkäisi, kypärä katosi, samoin toinen ja kolmas. Vänrikki kyyristyi kuopan pohjalle ja kuiskutteli miehelle:

— Tarkka on tämä aseesi. Nousehan ja katso, kuinka tarkasti se toimii.

Nousihan mies — varovasti, jopa tähyili vänrikin osoittamaan suuntaankin.

— Katsohan tuota konttaajaa, — tuo tuolla etuvasemmalla, — konttaa pois päin. Näetkö?

Laukaus kajahti "norsusta", — konttaus loppui.

— Eikö se — eikö se tuon kummempaa ole?

— Ei — älä nosta päätäsi kovin ylös, — älä ammu monta laukausta yhteen menoon, — ammu tarkkaan ja suojaudu välillä.

Mies oli voittanut pelkonsa jotenkin, ja niinpä vänrikki nyt joutikin pois. Kk-asemassa oli ampuja sodan hurmassa — tappamisen kiihko oli hänet vallannut kokonaan. Otolliset maalit saivat hänet unohtamaan kuoleman pelon. Vänrikki ajatteli: tuollaisia sota tarvitsi, kylmänharkitsevia, oman pelkonsa voittavia. Ne menestyivät siellä, missä miehen mittaa otettiin täysin ottein.

Vielä parin päivän ajan taistelut jatkuivat Polkuvaarassa. Mutta vaara pysyi suomalaisilla, vaikka uhrit olivatkin raskaat. Taisteluiden hiljentyessä suomalaiset joukot luovuttivat asemansa saksalaisille aseveljilleen ja suuntasivat toimintansa uusiin kohteisiin.

Läpi korpien, tiettömien taipaleitten takana, sai JR 54 taistella milloin minkinlaisissa olosuhteissa. Samana päivänä se saattoi joutua useihinkin korpi-taisteluihin. Vailla kunnollista lepoa, ilman ruokaa, kovien vesisateitten läpimäriksi kastelemina ja aina valmiina ottamaan vihollinen vastaan mistä suunnasta tahansa, se eteni voitollisesti Lehtopilkka-vaaran—Isonselän miinakenttien kautta Sulahaarajoelle ja työnsi siitä joukkonsa Vuorikylän tien katkaisukohtaan.

Elokuun 20. pn illan alkaessa jo hämärtyä kiemurteli I pataljoona avojonossa läpi korpien Vuorikylän—Alakurtin tien läheisyyteen. 1. komppanian ensimmäinen joukkue toimi suuntajoukkueena jonon kärjessä. Se nousi Sulahaarajoen uomasta harvahkoon kangasmetsikköön. Edessä hämöitti ta-

voitteena oleva tie. Joukkueen kärjessä harppoi lyhyenlanta alikersantti Herajärvi vetäen melkoisen nopeasti takana tulevaa joukkuetta. Herajärven jäljessä tarpoi joukkueenjohtaja mustassa sadetakissaan. Rauhaa tuntui olevan kaikkialla, lintuset viertelivät viimeisiä virsiä ennen yön tuloa. Vänrikki oli keveällä mielellä. Häntä huvitti edessä lylleröivä lyhyt ja tanakka alikersantti ja varsinkin Herajärven takamusten päällä lystikkäästi keikkuva selluloidinen karttalaukku. Vielä huvittavamman näköinen oli ase, joka riippui Herajärven kaulasta hihnansa varassa, kuin ennen vanhaan paimenten tuohitorvi. Siinä kankaalle noustessa vänrikki virkahtikin:

— Uros metsähän menevi, kalkuttimet kaulasansa. — Johon Herajärvi jatkoi:

— Ja kutkuttimet housuissansa.

Se kutkutti nauruhermoja, mutta ehdoton hiljaisuus oli kuitenkin pääasia. Pieni huumori täytyi niellä kurkusta alas.

Samassa leimahti suuliekki lähietäisyydeltä. Laukaus kiiri hiljaisessa illassa, ja ääntäkään päästämättä kaatui Herajärvi maahan. Silmäys häneen osoitti, että oikeasta ohimosta pulppusi veri kanerivikkoon. Syntyi hetken hämminki. Vaistomaisesti jono kääntyi suuliekin suuntaan, ja lähetin pystykorva nousi silmänräpäyksessä poskelle. Heittolaukaus kajahti. Koko joukkue rynnisti nyt ketjussa edeten sitä kohden, mistä laukauksen suuliekki oli leimahtanut. Mutta lähetin ampuma heittolaukaus oli osunut pienen näreen takana olevan miehen silmien väliin. Takaraivo oli poissa, ja yksinäinen metsäkyttä sai hengellään sovittaa tekemänsä surmantlyön.

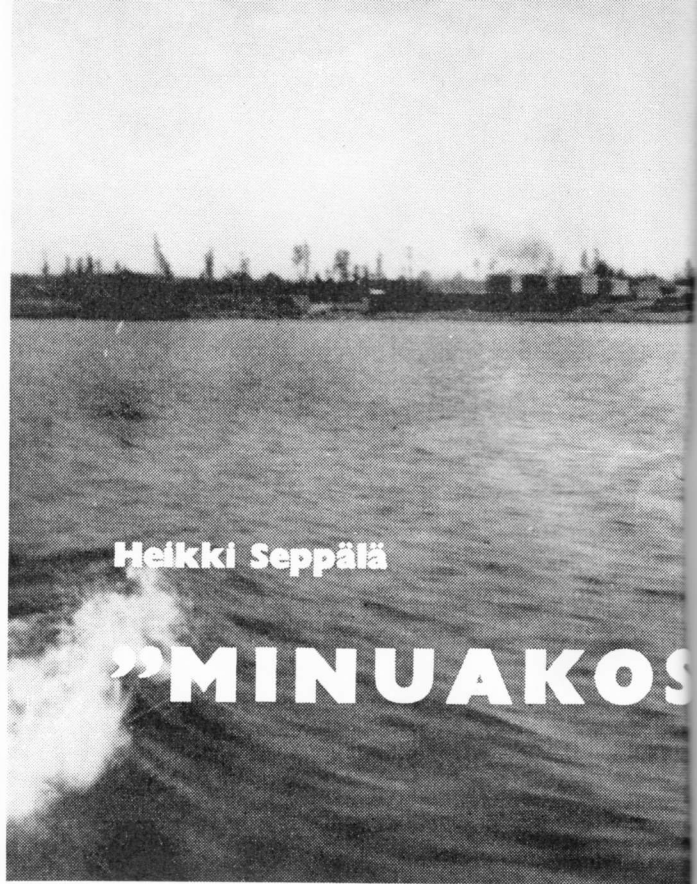
— Se oli napakymppi, sanoi vänrikki.

Hetkiseksi eteneminen pysähtyi. Tunnustelijat työnnettiin eteen, ja koko muu joukkue teki kunnia alikersantti Herajärvelle. Vasta myöhemmin selvisi, että saman viikon aikana oli kolme Herajärven veljestä antanut kaikkensa isänmaansa vapauden ja itsenäisyyden säilyttämisen puolesta.

Arvoitukseksi jäi myöskin, menettikö alikersantti henkensä selluloidisen karttalaukun vuoksi ja uskoiko tuo ampuja sen kuuluvan koko joukon johtajalle ja näin itsensä uhraamalla koetti eliminoida johtajan ensin pois?

Taistelut Vuorikylän tien katkaisusta kestivät muutaman päivän. Niiden tauottua aukeni tie Alakurtille ja aina vain uusiin ja taas uusiin taisteluihin. Ne vaatisivat kirjoitukselle kuitenkin laajemat tilat, ja mitä edellä olen kertonut, perustuvat vain hajanaisen päiväkirjani muistiinpanoihin.

JR 54 kanto korkealla sitä kunnian lippua, joka johdatti sen jokaista sotilasta puolustamaan kykynsä mukaan isänmaansa kunniaa. Rykmentin runkona oli jo Talvisodassa koeteltu aines, joka silloinkin seisoi miehenä vaaran uhatessa samoilla taistelutantereilla.

Heikki Seppälä

”MINUAKOS

▲ Pölläkkälän rantaa Vuosalmen lossin kohdalla

Maaliskuun 8. päivänä 1940 aamuyöllä saapui JR 61 eli Vallilan rykmentti Taipaleelta Äyräpään Vuosalmelle, jossa raskaat torjuntataistelut olivat raivonneet yötä päivää. Tänne heitetyn joukkonsa mukana sai sotamies Markkulakin viettää sodan viimeiset päivät oikeassa hornan tuutissa.

VIIMEINEN taival Keski-Kannaksen tulilinjolle — kuorma-autojen peitteitten alta kömmittyä — oli vain kymmenisen kilometriä. Mutta Taipaleen harmaana-maisille juoksuhaudatuille se kinokissakin kahlaten kävi niin koville, etteivät sitten Vuosalmen jälle viuhuvat, vettä niskaan roiskuttavat kranaatitkaan enää paljon merkinneet.

Aamun koitteessa sai toki sotamies Markkulakin, rillisilmä ja pitkäpartainen aputoimittaja, hiukan puuroa kupuunsa ja vipatuksi pari kuivaa pöllä joukkueensa johtajalta, kornetti von Baghilta. Pystyittäessään sitten telttaa erääseen Äyräpään selänteen notkelmaan uskoi Markkula pääsevänsä hiukan lämpöisiin lekottelemaan. Mutta pianpa surahtivat sirpaleet teltan yläosan läpi, toinen seuloi sitä keskivaiheilta ja kolmas niin matalalta, ettei sotamies Niivakaan ilman pannukakkutemppuaan enää opettajan tuolilla istuisi.

Pommeja alkoi jälleen tippua ilmastakin. Sanitäärien ahkiot lipuivat myötänsä rantaan päin . . .

Makailtuaan puolen päivää ketjussakin joutui von Baghin joukkue miehittämään erään Vuoksen rannalla olevan linnakkeen. Kaivannon kupeissa oli kahden ja

SÄ AMMUIT?"

Haudan pätkästä toiseen käy etulinjaan menevien miesten matka

kolmen miehen kopperoita, jotka havuilla pehmustetuina ja lumivaipat verhoinaan olivat varsin kodikkaita jäiseen kamaraan verrattuina. Mutta Markkulalla oli taaskin huono onni: hänelle ei riittänyt missään tilaa koipien oikaisuun. Siinä hän vain nökötti puolihorteessa, seisaallaan ja väliin kontillaan öisessä montussa, johon tulipalot aavemaisesti kajastelivat. Vieras konekiväärimies vain hytisi lähellä. Aika ajoin hän nousi vallinsarvelle ja ampui muutaman lämmityslaukauksen kohti mustia hahmoja, joita jatkuvasti juoksi rannalta läheiseen saareen — kuin painajaisunen menninkäisiä.

Aamun sarastaessa Markkula täytti pakkinsa likaisella lumella ja teki tulen leipälaatikosta revittyihin suikaleisiin. Sen verran tuosta savua nousi, että naapurin kiikarimiehetkin sen äkkäsivät: kranaatteja alkoi räiskyä aivan kaivannon reunalle.

Kornetti von Bagh, joka jo kynttilän valossa luki "Kauhujen taloa", vilkaisi verhonsa raosta ja ärjäisi:

— Sammuta nyt h:ssä roihusi, tai minä ammun!

Markkula sai kuitenkin jo aamukahvinsa kiehumaan ja sen hörpittyään alkoi verryttellä kohmettuneita raajojaan. Sittenpä hänet kommennettiin vartioon sotamies-kirjailija Eino Hosian kanssa. Tie vahtipaikalle kävi ratapenkereeseen kaivetun ahtaan tunnelin kautta. Kookas Hosia tunkeutui siihen ähkien ja manaillen. Mutta Markkula tallusteli yli kiskojen.

— Etkös sinä riivattu tiedä, että niiden konekivääri on aina valmiiksi tähdättyä radan suuntaan? Hosia tuhahti näkyviin kömpiessään.

Eihän Markkula sitä sattunut tietämään. Enempää kai kuin sotamies Syrjänenkään, joka lepäsi siinä penkereen sivussa koukkuun jäätyneenä...

Seuraaville vahtivuoroille mentäessä kelpasi Markkulallekin jo turvallisempi tie. Mutta seisaaltaan hän

jo alkoi nukahdella, nokalleen usein lysähteli kesken unen...

Vasta seuraavana yönä Markkula keksi eräässä poteroissa tilaa. Ja siinä hän sitten nukkui viitien tuntia sikeämmin kuin prinsessa untuvapatjallaan...

Mutta seuraavana vuorokautena sai Markkula jälleen manailla sitä seikkaa, että juuri hänen tilansa puuttui poteroista. Kiukkuisella tuulella oleva Hosia ärähtikin, heidän taas vartiossa seistessään:

— Kyllä sinä olet aika köntys sotamieheksi! Koisimipaikkaakaan et pysty itsellesi järjestämään. Onkos sulla edes vanikkaa? Otahan tuo!

Markkula haukkasi näkkileipää kuin piparkakkua. Kolmatta vuorokauttahan jo oli kulunut tuliaispuuronkin popsimisesta.

— Tattis vaan, Markkula mutisi. — Mutta... siirrytäänhän vähän taemmas! — Hän riensi parikymmentä metriä taaksepäin ja heittihe pitkäkseen. Hosia seurasi häntä empimättä, sillä hänellä oli jo kokemuksia Markkulun selvänäköisyydestä. Ja samasapa kranaatti räjähtikin ruskeanpunaisena pilvenä siinä, missä he juuri olivat seisleet...

No, seuraavana yönä siitä jo päästiinkin harjulle taikaisin. Aamulla saatiin perunasoppaa ja tupakkaa ja

käytiin erästä hevoskorsua siivoamaan kortteeriksi. Mutta illansuussa tuli taas hälytys. Joukkue laskeutui rantatielle, päällisteli Pölläkkälän aseman pumppuhuoneen vaiheilla.

Markkula pujahti pumppuhuoneeseen lämmittelemään. Eteisessä lojui suuri tahkojuusto, pistin siinä pystyssä. Mutta puoliraakahan se pahuus oli! Sisällä sidottiin haavoittuneita, lattialla oli verta kuin lahtihuoneessa. Markkula nukahti erääseen nurkkaan. Mutta kun sanitäärit ryhtyivät häntäkin tutkimaan eivätkä löytäneet reikiä, häädettiin kuokkavieras oitis ulos.

Ulkona oli jo puolipimeää. Joukkue näkyi häipyneen tieltä, mutta etäämpää erottui pari hahmoa kiipeämässä ylös äkkijyrkkää rinnettä, Pölläkkälän

Äyräpään kirkonmäki vähää ennen sillanpääasemista alkaneita raskaita taisteluja

suksimäen sivua. Harjulta kuului joitakin venäjänkielisiä sanoja, ja samassa siellä jo alkoivat tuliputketkin rätistä.

Markkulan tallustellessa tiellä yhytti hänet vieras kersantti, jonka oikea käsi oli siteessä ja vasemmassa pistooli.

— Ylös mäelle vain, ja sassiin! Partioporukka on tiemmä taas päässyt läpi.

Markkulakin alkoi kähmiä lumista rинnettä. Ennen laelle pääsyään hän pysähtyi hetkeksi hengähtämään. Ja samassa vingahti hänen korvansa ohi luoti, toinen ja kolmaskin. Mutta ne tulivat väärältä suunnalta.

— Minuakos sä ammut? Markkula ärähti keksityään parinkymmenen metrin päässä paukuttelijan hahmon.

— Si . . . sinuahan minä, toinen häkeltyi. — Vanjaksi luulin . . .

Sotamies Sinkko oli lähinnä jyrkänteen reunaa, seuraavana Räsänen konepistooleineen. Markkula jäi heidän väliinsä. Vuosalmen takana paloi seitsemän taloa juhlallisena soihturivinä. Tuli heijasteli aavemaisena harjun ryteikköihin, valaisi yhtä ja toista loukkoa, jättäen toiset pimeentoon.

Laukausten rätinä hiljeni jälleen. Kummallakin puolella kuulosteltiin, sillä melkein sokkosillahan tässä oltiin. Vihollispartiokin älysi kai jo umpiperään joutuvansa ja alkoi hankkiutua paluumatkalle, maisemia hiukan tähyiltyään.

Markkulaa alkoi jälleen armottomasti nukuttaa. Todellisuus häipyi vähän väliä sekaviin uniin. Ja puolipöpperössä hän sitten kävi ottamassa Sinkolta tulen pöllöinsä, manttelinhelman suojassa. Palattuaan paikoilleen hän veti muutaman savun kouransilmäsään ja nukahti kontillaan . . .

Pom !!!

Munakranaatin räjähdyspilvi leijui metrin päässä Markkulan nokasta. No, syvä lumihan siinä oli ja ehkä kivenmukurakin välissä, koska Markkula ei saanut siruakaan nahkaansa.

Mutta Sinkko kuului manailevan puoliääneen. Markkula riensi hänen luokseen ja totesi toisen haavoittuneen säareen ja selkään.

— Hittojako sinä niitä tupakoitasi roihuttelemaan, sopotti Sinkko, hiljainen kuorma-autoilija. — Mitenkäs tästä nyt alas selvitään nietoksissa? Ei passaa noille sanitääreillekään huikkailla. Vanjathan ovat tuskin kolmenkymmenen metrin päässä, heitosta päätellen . . .

— Älähän hätäile, Markkula kuiskasi. — Ne on vain lihashaavoja, koska et pahemmin irvistele. Ase-tuhan pitkällesi, noin . . . hiiop!

Sinkko kieri rинnettä alas sievästi kuin lumipallo, ahkionsa vieressä odottavien lääkintämiesten eteen.

Laukaukset rätisivät taas pimennoissa — pian jälleen tauoten.

— Tuolla on haavoittuneita, lähelle livahtanut Räsänen kuiskasi Markkula. — Koetahan järjestää ne alas. Minä tässä kyttäilen, vaikka ei mulla enää ole kuin puoli lippaallista paukkuja.

Nyt ei taannoinen temppu enää tepsinyt. Markkulan oli noudettava ylös kaksi sanitääriä ja autettava heitä raahaamaan alas Sinkkoa vaikeammin haavoittuneet Ahonen ja Rajala. Viimemainittu oli helsinkiläinen lihakauppias, aika painava, ja hänen kantamisessaan olikin melkoinen urakka.

Kun Markkula jälleen läähättäen palasi ylös, viriteli Räsänen jo piippuaan.

— Johan ne häipyivät. Kävin vilkaisemaassakin — muutama kaatunut on jäänyt.

— Kahdenko tässä enää ollaan? Markkula mutisi unisesti. — Missä joukkueen muut iikat ovat?

— Hitto ties? Tämä on sellaista hulinaa kuin pesti-markkinoilla. Mutta painuhan jo nukkumaan, jos vielä kontimaan pystyt?

Markkula oli kuukahtanut rähmälleen lumiseen katarjapensaaseen. Ja ylös kömmittyään hän sanaa sanomatta lähti toikkaroimaan hevuskorsulle. Siellä hän sitten kuorsasikin melkein rauhantuloon asti.

UULA AAPA

Taistelut rintaman selustassa liikehtiviä vihollisen sissiryhmiä vastaan olivat kovia ja armottomia. Erämaataistelussa ei annettu eikä pyydetty armoa, mutta niinpä miehet olivatkin valioväkeä, sitkeitä ja rohkeita, niin omalla kuin vihollisenkin puolella.

VIIMEISEEN

MIEHEEN

SOTAMIEHET Kursu ja Penna olivat 19.12.43 aamuharhain tavanmukaisessa rautatiepartiossa linjalla Kellosekä—Salla. Partio hiihteli verkkaista tahtia rautatietä pitkin samalla tarkaten, että se oli liikennöityvässä kunnossa. Partion ehdittyä vajaat neljä kilometriä Kelloselästä Sallaan päin, Pekelöjan sillalle, edellä hiihtänyt Kursu yhtäkkiä karjaisi:

— Seis! Edessä näyttää tapahtuneen maanjäristys. Kiskot ja ratapölkkyt ovat hujan hajan ympäri maisemia. Kuka hitossa täällä on käynyt pahojaan tekemässä?

Takana hiihdellyt Penna vilkaisi ympärilleen, jolloin hänkin totesi n. 10 metrisen sillan räjäytetyksi. Sillan läheisyydessä näkyi runsaasti jälkiä.

— Partisaanien pirulaiset ovat täällä taasen viime yönä olleet pahojaan tekemässä. — Kuuleppas, kaveri! Jää tänne paikan päälle vartioimaan, etteivät junat aja vahingossa rikutulle sillalle. Minä hiihtelen Sallaan ja ilmoitan tapauksesta esikuntaamme, Kursu partiojohtajana määräsi.

Ilmoituksen saatuaan Er.Os.Saun komentaja antoi luutnantti Alakulpin joukkueelle käskyn aloittaa heti partisaanien takaa-ajon. Joukkueen vahvuus oli yksi upseeri ja 28 aliupseeria sekä miestä. Joukkue heitettiin Savukoskelta kuorma-autoilla Kotalan kylään (Sallasta noin 10 km luoteeseen), josta käsin ryhdyttiin hakemaan partisaanien paluulatuja. Muutaman tunnin partioimisen jälkeen latu löytyikin Kotalasta noin kilo-

metri etelään. Nyt joukkue aloitti viipymättä takaa-ajon ja sai partisaaneihin ensi kerran kosketuksen kello 19,30 lähellä Sätsijärveä (Sallasta n. 32 km pohjoiseen). Silloin partisaanit avasivat yllättäen tulen erään pienehkön suoaukean keskellä etenevää joukkueen kärkipartiota vastaan. Aikaa tuhlaamatta kärkipartio kävi aseisiin ja avasi tulen. Heti tulitaistelun alettua Alakulppi ryhtyi kahden ryhmän kanssa kiertämään suoaukean ympäri vihollisen sivustaan, loppuosan joukkueesta jatkaessa taistelua vihollisen sitomiseksi. Alakulpin onnistuikin taistelun melskeessä päästä salaa vihollisen sivustaan, josta osasto avasi tulen yllättäen. Todettuaan sivustalta uhkaavan vaaran partisaanit nopeasti irroittautuivat pimeää hyväksi käyttäen ja jatkoivat pakoretkään pohjoista kohti. Taistelulenkelle jäi yhdeksän kaatunutta partisaania, joista yksi todettiin kapteenin arvoiseksi upseeriksi.

Lyhyen taistelumaaston tarkastuksen jälkeen Alakulppi kokosi joukkueensa ja jatkoi viipymättä takaa-ajoa. Viitisen kilometriä hiihdettyään Alakulppi sai uuden tulikosketuksen partisaaneihin, mutta hiihtämisestä aiheutunut rahina paljasti viholliselle sen sivustalle pyrkivän takaa-ajavan meikäläisen osaston. Partisaanit irroittautuivat ja jatkoivat entistä nopeammin pakoretkään. Kun Alakulppi totesi tämän, hän päätti uuvuttaa partisaanit tekemällä jatkuvasti aina muutamalla ryhmällä koukkauksia heidän sivustansa. Koukkausten tuloksena oli, että muutamia kaatuneita tai haavoittuneita jäi taistelupaikoille takaa-ajajien käsiin.

Ensimmäiseltä taistelupaikalta lähtien, runsaan 10 km hiidon jälkeen, partisaanit alkoivat osoittaa väsymisen merkkejä, mikä oli todettavissa runsaista istumajäljistä ladun varrella. Tämän jälkeen Alakulppi päätti etenemisensä nopeuttamiseksi hyökätä koko joukkueellaan suoraan rintamasuunnassa. Eräällä paloauekalla syntyikin kiivas lähitaistelu, jolloin ryhmien miehet ja partisaanit menivät sekaisin. Tämän todettuaan Alakulppi kielsi käyttämästä ampuma-aseita vahinkojen välttämiseksi. Tämän johdosta muodostui taistelulentällä pieniä miesryhmiä, joissa erillisiä taisteluita käytiin mies miestä vastaan. Eräs tällainen ryhmä, johon kuuluivat sotamiehet Lassila, Arola ja Niskala, ahdisti omasta osastostaan erilleen joutunutta neljää ankarasti vastarintaa tekevää partisaania.

— Syöksy, Arola, eteenpäin! karjaisi Niskala samalla hetkellä, kun eräs isokokoinen partisaani kohotti kiväärinperän ylös lyödäkseen sillä Arolaa takapäin. Kiväärinperä teki ilmassa kauniin kaaren sivuuttaen muutaman senttimetrin päästä eteenpäin syöksyvän Arolan päin. Kun Arola onnistuneen loikkauksen jälkeen käännähti ympäri, hän näki Niskalan kiväärinperän uppoavan äskeisen ahdistajansa päähän. Kuului onnto kumahdus ja partisaani kaatui kuin sahatukki maahan.

— Mene, Niskala, auttamaan tuolla oikealla kampailevaa Lassilaa! Minä jatkan tuon pakenevan partisaanin takaa-ajoa, huusi Arola toverilleen äskeisestä ylläköstä selvittyään.

Lassila kamppaili ankarasti kahden rotevan partisaanin kanssa. Toinen heistä ahdisti Lassilaa edestäpäin, toinen samanaikaisesti pyrki taakse. Lassila huitoi kiväärinsä perällä vuoroin eteen, vuoroin taakse hakien samalla sopivaa tilaisuutta vastustajiensa nujertamiseksi. Partisaanit väistivät kuitenkin taitavasti iskut ja hei-

dän vastaiskunsia hipoivat vaarallisen läheltä Lassilan päätä ja hartioita.

— Kovassa pinteessä näyttää nyt poika olevan, Niskala totesi itsekseen harpatessaan toverinsa avuksi. Samalla sai Niskalaa lähinnä oleva vastustaja iskun päähän ja hartioiden väliin. Partisaani lyyhistyi äänekäästi voihkaisten hangelle. Heti tämän jälkeen sai myös Lassila onnistuneen iskun vastustajaansa, mikä kaatoi tämän maahan. Toverusten vilkaistua ympärilleen osui ensimmäisenä heidän silmiinsä outo näytelmä. Arola ajoi takaa erästä yksinäistä partisaania, joka viimeisillä voimillaan yritti päästä pakoon. Partisaanilla oli toisessa kädessä sauva, toisessa varsikäsikranaatti. Yhtäkkiä takaa-ajettu heittäytyi pitkälleen hankkeen ja vetäisi käsikranaatin alleen. Kuului kova räjähdys. Partisaani oli räjäyttänyt itsensä. Kun Arola tämän jälkeen lähemmin katseli entistä vastustajaansa, hän totesi tällä luutnantin arvomerkit kauluksessa.

Toveruksista noin 25 metriä vasemmalle oli käynnissä myös taistelun ryttäkä. Siellä kaksi oman ryhmän miestä, Kauttio ja Peuna, olivat käsikähmässä kolmen vastustajansa kanssa.

— Nyt autamme noita kavereita! Niskala huusi toverilleen ja lähti juoksemaan taistelevaa ryhmää kohti.

Lisävoimien saavuttua paikalle taistelu päättyi lyhyeen. Kiväärinperillä nuijittiin vastustajat muutamassa hetkessä maahan. Pian tämän jälkeen päättyivät myöskin muiden ryhmien kohdalta taistelut. Kun maastoa tämän jälkeen lähemmin tarkasteltiin, todettiin 11 partisaanin tavanneen matkansa päin. Lisäksi selvisi, että yksi latu suuntautui vielä itää kohti. Alakulppi otti 10 lähinnä olevaa miestä mukaansa ja lähti välittömästi pakoon yrittävien jälkeen. Vajaan kahden kilometrin päässä valtakunnan rajasta Alakulppi saavutti pakenijat. Syntyneen lyhyen tulitaistelun jälkeen tuhottiin tällöin loputkin viisi partisaania. Taistelu päättyi 20.12. kello 3,30. Ennen paluumatkalle lähtöään Alakulppi haravoi vielä taistelumaaston, jolloin hän totesi, ettei yhtään latua enää lähtenyt mihinkään suuntaan.

Takaa-ajon aikana kaatui partisaaniosastosta yhteensä kaksi upseeria, yksi aliupseeri, 25 miestä ja yksi nainen (radisti). Lisäksi saatiin haavoittuneena neljä vankia. Omia tappioita ei ollut.

— — —

Edellä kuvattu takaa-ajo antaa meille jonkinlaisen käsityksen Lapin erämaataistelujen luonteesta ja kuvuudesta. Ulkoapäin tulevaan apuun ei voida luottaa eikä siihen turvata, sillä kysymys on useinkin rajoitetusta ajasta. Taistelutoiminnassa asumattomissa ja tiettömissä korpimaastoissa näytteleekin tärkeää osaa osaston tottumus erämaaoiloihin, miesten sitkeys, taito ja häikäilemättömyys, mikä osaksi on saavutettavissa asiantuntijan opastuksella suoritetun koulutuksen avulla. Osasto, joka on varustettu näillä ominaisuuksilla, on ylivoimainen lukumäärältään suurempaan vastustajaan nähden, jolta osittain tai kokonaan nämä avut puuttuvat.

Partisaanit olivat myös valioväkeä ja tunnetusti taitavia, sitkeitä ja rohkeita miehiä, jotka tiukassa tilanteessa taistelivat silmää räpäyttämättä viimeiseen mieheen.

Sissiosaston mukana Shemenskin - Pertjärven suurtaistelussa

MAALISKUUSSA 1942 alkoi kevät jo tehdä tuloaan. Lokakuussa saapunut pitkä talvi alkoi olla jo voitettu. Talviset partiomatkat pakkasineen olivat jääneet muistojen joukkoon. Kelirikko saapuisi lähiaikoina, ja olimme varautuneet jo kevään hiljaiseloon, kun saimme käskyn valmistautua erikoistehtävään. Tarkemmin ei vielä asiaa ilmaista eikä tehtävän laatua mainittu.

5. divisioonan sissiosasto oli maaliskuun 21. pnä kuljetettu Syvärin kaupunkiin teollisuus- ja ammattikoululle. Se oli täydennetty rintamilta kootuilla vapaaehtoisilla, joista suurin osa oli pioneerikoulutuksen saaneita ja loput lääkintämiehiä. Joukon kokonaisvah-

vuus tulisi olemaan 86 miestä. Päälikkönämme tulisi toimimaan luutnantti Uimonen 5. D:n sissiosaston päällikön ominaisuudessa. Arvelimme suuremman retken olevan kysymyksessä, vieläpä vaarallisen, lääkintämiesten runsaudesta päätellen. Tavallisille partiomatkoihhan lähetettiin korkeintaan 10—12 miestä, joten suuremmat suunnitelmat olisivat nyt kysymyksessä.

Saimme tietää tehtävämme: Vihollisen huoltokustan tuhoaminen noin 50—60 km päässä linjoistamme. Nyt alkaisi tutustuminen tehtävään edellä mainitulla koululla ja rankat harjoitukset sitä silmällä pitäen, kokeneiden partiomiesten toimiessa iskuryhmien

Lähtö Syvärin kaupungista 6.4.1942 kello 13

◀ Nuotiolla ennen linjojen ylitystä 6.4.1942 klo 16

5. divisioonan sis-siosaston rippeet ovat palanneet, 14 miestä puuttui, joista puolet kaatuneina ▶

johtajina ja kouluttajina. Suuri osa vapaaehtoisista olikin ensimmäistä kertaa lähdössä syvemmälle vihollisen puolelle, joten koulutuksen tulisi olla erittäin perusteellista. 86 miestä ei ole kovinkaan suuri joukko kaukana vihollisen puolella, kun sillä oli aina moninkertainen ylivoima käytettävissään, ja se tulisi varmaan yrittämään kaikkensa suunnitelmienne toteuttamisen estämiseksi. Siksi jokaiselta mieheltä vaadittiin paljon ja jokaisen oli tunnettava oma vastuunsa ja tehtävänsä. Tällaiset matkat eivät voi onnistua minikään harhakuvitelman varassa, ja aliarvioidessa vihollisen mahdollisuuksia saattaa koko yritys muodostua hyvinkin kohtalokkaaksi. Miehiltä vaaditaan omaloitteisuutta ja neuvokkuutta henkilökohtaisen rohkeuden lisäksi.

Harjoitukset käsittivät pitkiä hiihtomatkoja, ahkion vetoa, yöharjoitusta ym. tosi tilanteen asettamia vaatimuksia silmällä pitäen. Harjoitusohjelma oli erittäin tiivis, mutta jokainen yritti parastaan ja kaikki sujui odotusten mukaisesti. Yölliset ahkionvetoharjoitukset saattoivat muodostua hyvinkin nautinnollisiksi ainakin ahkiassa olevalle "potilaalle". Pimeässä ryteikköisessä maastossa ahkion törmäillessä kaatuneisiin puihin ja kantoihin sai ahkiassa oleva kuulla loputtomasti voimasanoja hirtehisuunonin säestämänä. Mutta kaikilla oli "henki" päällä, ja kokemus karttui. Näistä kokemuksistahan koko matkamme onnistuminen riippui.

Maaliskuun loppupäivinä ilmat alkoivat käydä hyvin epävakaisiksi. Lämpömittari pysyi jatkuvasti nol-lan yläpuolella lumisateista huolimatta. Toivoimme hartaasti pakkasta ja hankikeliä, sillä paksussa, upotavassa lumessa liikkuminen ei olisi mitään helppoa. Sen olimme jo tulleet havaitsemaan etenkin tositalan-teessa, jossa olisi vielä liikuttava nopeasti.

Harjoitusaika oli loppuun käytetty ja jokainen mies tiesi tehtävänsä. Odotimme nyt lähtökäskyä ja 6.4. se tulikin. Heti pääsiäisen jälkeisenä päivänä lastasimme varusteemme autoihin ja matkamme alkoi. Ensin Pert-

järvelle, josta hiihtäen oman kenttävartion läheisyyteen. Linjathan käsittivät vain kenttävartioita ja niiden välillä kulkevia yhdyspartioita niin omalla kuin vihollisenkin puolella, joten linjojen ylitys ei tuottaisi suurempia hankaluuksia. Linjojen läheisyydessä vielä leiriydymme lopullista käskyä odottamaan. Kello 19 lähdimme käskyn saatuaamme liikkeelle kohti kenttävartiota, ja sieltä jatkoimme eteenpäin tasan kello 20,30. Tehtävämme oli alkanut.

Linjojen ylitykseen saimme saattojoukoksemme peräti 60 miestä ja lisäksi 12 miehisen kaukopartion eteemme ladun aukaisijaksi. Väepeli Kärpänen toimi kaukopartion johtajana. Saattojoukoilla olivat omat erikoistehtävänsä mahdollisen yhteenoton sattuessa vihollisen kanssa. Meillä olisi hyvä tilaisuus taistelun alettua pujahtaa huomaamatta eteenpäin toisten hökä-tässä vihollisen kimppuun.

Maasto oli erittäin epäedullinen ahkioiden liikkumiselle. Oli ryteikköä, jossa eteneminen oli suorastaan matelemista. Tuntui kuin kaikki kannot, kivet ja kaatuneet puut olisivat olleet tiellämme hangen alla. Pehmeä paksu hanki upotti raskaasti räjähdysaineilla las-tatut ahkiomme aivan "pohjia" myöten. Ahkiot kaatui-ivat, ja lisäksi oli pelkonamme, että ne hyvän kol-haisun saatuaan lentävät ilmaan vaarallisine lasteineen. Vaikka poljimmekin mahdollisimman hyvät ladut, sit-tenkin tilanne tuntui arveluttavalta. Vauhti oli liian hidas.

Kaikenlaisia kummelluksiakin sattui matkalla, huvittaviakin. Väriikki Arposenkin kaatuminen antoi läsnäolijoille ilon aihetta. Pieni mies, runsaan puolen-toista metrin mittainen, kellahti jostain syystä pimeäs-sä suuren reppunsa päälle selälleen. Jalat olivat kiinni suksisiteissä eikä hän auttamatta selvinnyt ylös, vaan haroi käsillään koomillisen näköisenä ilmaa kuin sel-lälleen kierähtänyt koppakuoriainen. Joku auttajista alkoi lohdutella: — Kyllä sinä pian kävelemään opit, kun noin mieli jo pystyyn tekee, kasvat vain vähän isommaksi, kaikilla pikkuisilla on alussa hankaluuksia.

Ylitimme vihollisen varmistusladut kenttävartioiden välistä ja muutaman tunnin parastamme yritettyämme havaitsimme tilanteen toivottomuuden. Kello oli jo yli puolenyön, ja tuskin 3 km olivat ahkiomme päässeet eteenpäin. Kärkijoukot olivat jo kaukana edessä, ja luutnantti Uimonen, annettuaan niille pysähtymiskäskyn, saapui henkilökohtaisesti tiedustelemaan viipymisemme syytä. Havaittuaan etenemisen olevan toivotonta hän antoi ahkioille ja partiolle käskyn palata takaisin tukikohtaansa. Räjähdyksineet olisivat muuta tietä saatava perille taikka odotettava parempaa säätä. Tällä menolla emme voisi tehtäväämme suorittaa. Ylempää olisi saatava lisäohjeita. Kello oli 3 aamuyöllä ahkioiden palatessa lähtöpaikkaansa.

Vääpeli Kärpänen erillisen tehtävänsä ansiosta päätti jatkaa matkaansa, ja me saimme Päämajan kaukopartiomiehinä seurata hänen partionsa mukana aamuun saakka, jolloin oli taas oltava pääjoukon luona tukikohdassa. Kaikkea taistelua oli vältettävä.

Lähes 10 km hiihdyttyämme olimme havainneet monia vihollisen majoitusalueita metsissä, ja mitä kauemmaksi pääsimme, sitä tiheämmäksi nämä alueet tulivat. Saamiemme tietojen mukaan ei siellä pitänyt olla kovinkaan suuria vihollisjoukkoja, mutta kaikesta havaitsimme, että saamamme tiedot eivät pitäneet paikkaansa. Kaikkiialla ympäristössä kuului ääniä ja ruoka-astioiden kalinaa, josta päätelimme, että joukot ovat hiljattain saapuneet paikalle. Saimme puikkelehtia monella tavalla väistellesämme näitä majoitusalueita. Tällainen joukkojen keskitys linjojemme eteen pani aavistelemaan, että vihollisella saattaa olla pahoja aikeita ja hyökkäys mielessä, vaikka alkava kelirikko saikin sellaista epäilemään, eikä korkeammalla taholla ilmeisesti tiedetty mitään vihollisen liikkeistä, sillä tuskinpa meitä olisi lähetetty sellaisesta paikasta yrittämään läpi.

Kaiken "ammattitaitomme" käytettyämme onnistuimme vielä etenemään muutaman kilometrin, mutta majoitusalueet eivät loppuneet. Ihmettelimme joukko-

jen runsautta, ja päivän alkaessa tehdä tuloaan oli meidän saamamme käskyn mukaan palattava takaisin. Kärpänen päätti vielä jatkaa matkaansa saadakseen jonkinlaisen kokonaiskuvan vihollisen vahvuudesta. Aamu oli jo pitkälle kulunut meidän saapuessamme pääjoukon luokse.

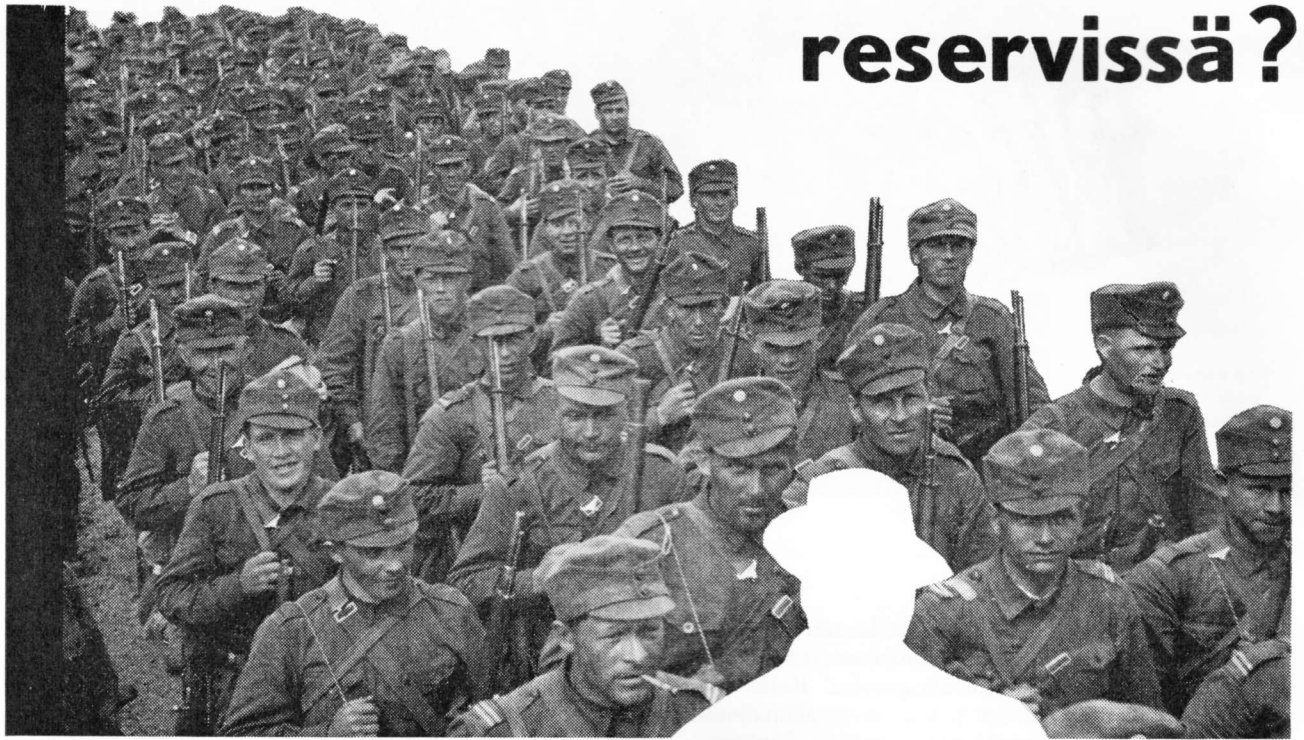
Samana iltana saapui myöskin vääpeli Kärpäsän partio, joka kiivaiden taistelujen jälkeen onnistui pääsemään irti vihollisen majapaikkojen läheisyydestä. Annoimme selvityksen esimiehillemme havainnoistamme, mutta valitettavasti meitä ei täysin uskottu. Vihollisella ei ole hyökkäysaikoja, kuten meille sanottiin, ja tietojamme vihollisen runsaudesta pidettiin suorastaan liioitteluna.

Yön 8/9.4. satoi rankasti vettä, ja sade jatkui koko seuraavan päivän. Kelirikko oli täydellinen, ja meidät lähetettiin Pertjärvelle odottamaan uusia määräyksiä. Niitä rupesikin tulemaan pian, vajaan kahden vuorokauden kuluttua, mutta ne olivat tulossa vihollisen taholta. Vihollinen aloitti suurhyökkäyksen. Nyt alettiin jo uskoa antamiimme tietoihin, valitettavasti liian myöhään, kuten tilanteen sekavuus osoitti.

Huhtikuun 11. pnä kello 11 tuli päällikkömme, luutnantti Uimonen luoksemme. Hän oli saanut puhelinkäskyn ja ilmoitti: — Pojat, meille tarjotaan vähän töitä, ovat kuulemma urakaluontoisia, lähdetään liikkeelle. — Taistelun melu kuului jo hyvin Pertjärvelle saakka. Valmistauduimme nopeasti lähtöön ja kello 13 olimme jo lähellä sitä kenttävartiota, josta matkamme muutama päivä sitten piti alkaa. Nyt oli tilanne muuttunut. Alkoivatkin torjuntataistelut. Alkuperäinen tehtävämme sai jäädä toistaiseksi.

Saavuttuamme määräpaikkaamme havaitsimme tilanteen olevan vakavan ja täysin sekaisen. Esikunnat olivat yllättyneet ja ymmällä yllättäen alkaneesta hyökkäyksestä. Tämä kuvastui niistä käskyistä ja käskyjen peruutuksista, joita sateli yhtenä. Meillekin annettu käsky sai myöhemmin meidät näkemään "punaista" silmissämme.

Onko teillä voimia reservissä?

Vanhan tutun säännön mukaan taistelun voittaa se, joka pystyy ratkaisevalla hetkellä heittämään tuleen voimakkaimman reservin.

Elämäntaistelussa pätee sama koettu taktiikka. Kun perhettä kohtaavat vaikeudet huoltajan vakavan sairauden tai ennenaikaisen kuoleman johdosta, silloin on jostakin saatava nopeasti taloudellista apua.

Salaman Suurvakuutus sopivalla sairauslisävakuutuksella täydennettynä tuo perheelle hädän hetkellä sen reservin, jonka avulla toimeentulon vaikeudet voitetaan.

PERHEENNE TURVAUTUU TEIHIN — TURVAUTUKAA TE MEIHIN

KESKINÄINEN HENKIVAKUUTUSYHTIÖ

SALAMA

VAKAVARAINEN SUOMALAINEN SUURYHTIÖ

Joukkomme jaettiin kahtia. Väepeli Kuoppa toimi toisen joukkueen johtajana, vahvuus 44 miestä. Luutnantti Uimonen taas johti ensimmäistä joukkuetta, joka käsitti vain 31 miestä. Saamamme käskyn mukaan oli edettävä n. 4 km päähän vihollisen puolelle ja otettava haltuun sen huoltotie. Uimonen etenisi pari kilometriä kauemmaksi ja yhdessä vyöryttäisimme sitten tien ja pitäisimme sen hallussamme sekä estäisimme vihollisen pakenemisen omien aloittaessa hyökkäyksen.

Käskey oli selvä ja hetkeäkään hukkaamatta lähdimme liikkeelle. Tosin liian nopeasti, kuten myöhemmin tulimme havaitsemaan. Oman kenttävartion edessä oli käyty ankara taistelu. Nyt oli tämä maasto vihollisen hallussa, mutta taistelun jäljet olivat hirvittävät. Suoranaisen verilöylyn olivat oman kenttävartion miehet järjestäneet vodkapäissään hyökkäävälle viholliselle. 21 oman kenttävartion miestä pysäytti pataljoonan voimin hyökkäävät vihollisen aamuhämärässä ja jatkoi taistelua useita tunteja. Vasta patruunoiden loputtua ja kun apua ei ehtinyt paikalle, he olivat pakoitettuja vetäntymään. Kaatuneiden röykkiöt asemien edessä olivat korkeat, ja hanki oli punaisena verestä. Taakse vetäytyneiden haavoittuneiden urat hangessa näkyivät punaisina verivanoina. Koko kostea metsä haisi ällöttävästi verelle ja sai jokaisen tuntemaan pahoinvointia. Paransimme vauhtia päästäksemme pois näkemästä tätä kaameutta.

Vihollisia liikkui metsissä, mutta nyt ne olivat jo saaneet itselleen jonkinlaiset tossupolut, joten niitä oli helpompi väistellä. Aikamme ei vielä ollut taistella.

Yritimme päästä tielle ennen Uimosta, jotta hänellä olisi hyvä tilaisuus yllättäen iskeä vihollisen selustaan sen huomion ollessa kiinnitettynä meihin. Pääsisimme täten paremmin ja pienillä tappioilla tehtäväämme käsiiksi. Mutta olimme silloin ihanan tietämättömiä siitä, että käskyt olivat jo muuttuneet, emmekä enää koskaan tule tapaamaan Uimosta, tätä rohkeaa ja pelotonta miestä, johon jokainen luotti enemmän kuin itseensä.

Olimme jo lähellä huoltotietä, vajaa 100 metriä enää, ja tavoite olisi pian saavutettu. Hiljaisuus ympärillämme vaikutti suorastaan kaamealta. Jokin kuudes aisti varoitti kyllä vaarasta, vaikka kuoleman hiljaisuus olikin ympärillämme, ja ennen käskyn saamista levittäydymme ketjuun. Taistelun melu kuului kaukaa takanamme.

Tuskin olimme saaneet ketjumme kuntoon, kun leikki alkoi. Vaistomme ei ollutkaan pettänyt. Tien varsi oli suuren vihollisjoukon miehittämä, joka asemissaan ollen antoi meidän lähestyä mahdollisimman lähelle. Nähtävästi olivat havainneet jo tulomme kauempana, koska vallitsi täydellinen hiljaisuus, joka ei ole ominaista vihollisen joukoille. Hirveä pulina ja molotus pelasti monasti pahastakin paikasta. Nyt pyyhkivät automaattiaseiden sarjat peloittavan läheltä, ja painuimme hankeen. Paksu lumi tarjosi hyvän näkösuojan, ja saimme käskyn vastata tuleen.

Yli 40 konepistooliamme aloitti korvia huumaavan räiskeensä vihollisen aseisiin, ja vihollisen kiihdytässä yhä tultaan ilmassa oli oikeaa sodan tuntua. Vihollisen tuli alkoi käydä hyvin epätarkaksi, koska

Joko Te olette

**kokeilleet
miltä tämä
maistuu**

LAHDEN SININEN

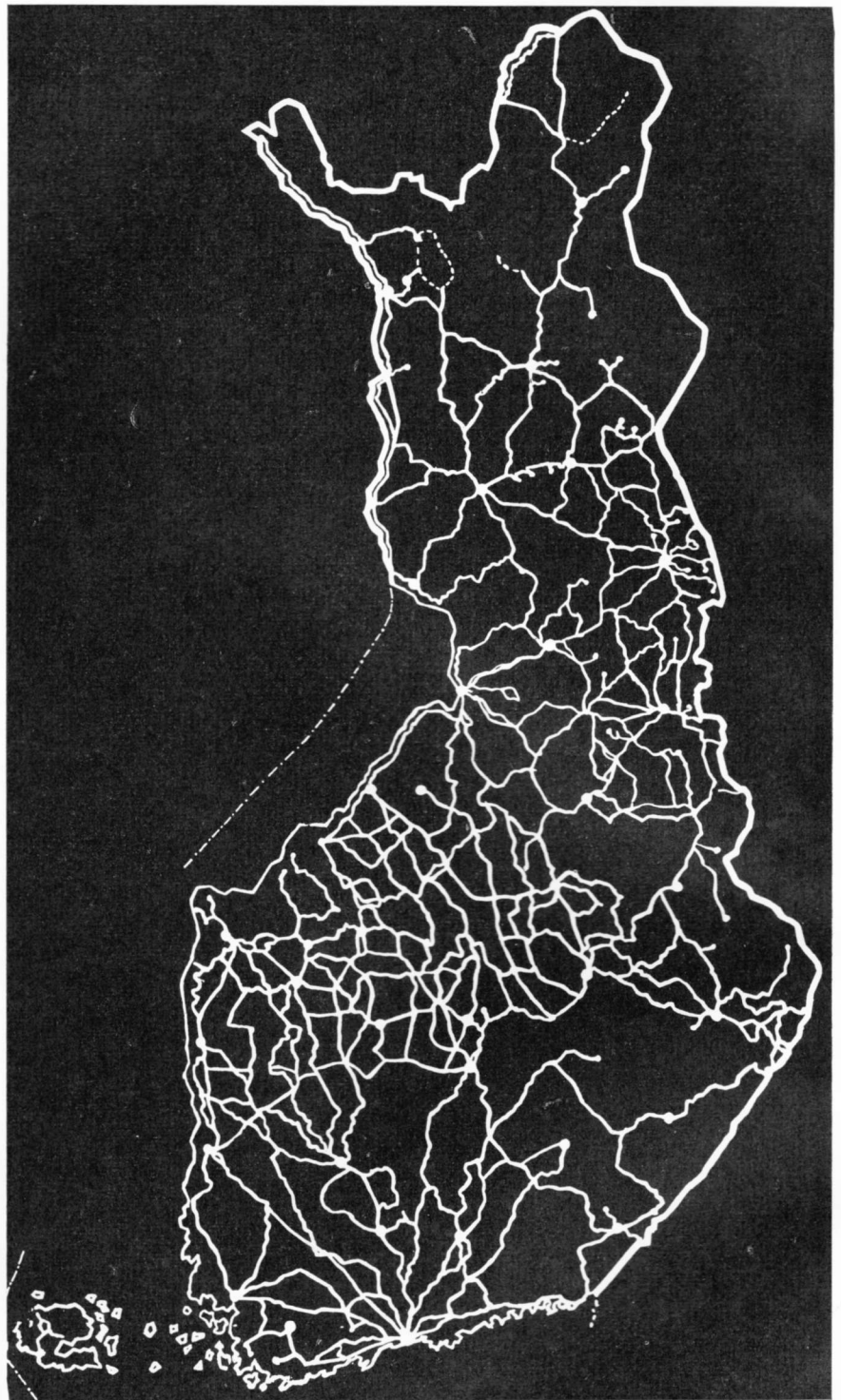
+

SPECIAL STOUT

**Ei oo Lahden
voittanutta...**

KESÄN MATKAT POSTIAUTOLLA

... talvella niitä on mukava muistella. Postiautot liikennöivät kautta koko maan pääkaupungista aina Utsjoelle ja Kilpisjärvelle asti, niin Pohjanmaalla kuin Raja-Karjalassa, Kainuussa, Kuusamossa jopa Ahvenanmaallakin. Pistäytymällä postiautoasemalla tai soittamalla sinne voitte varata paikat postiautoon jo kaksi viikkoa ennen matkapäivää. Myös matkatoimistoissa ja linja-autoasemilla myydään matkalippuja.

POSTI- JA LENNÄTINLAITOS

sillä oli tapa jatkaa ammuntaansa poteroittensa pohjalla istuen, vaikka tiesikin osumiensa olevan kaukana maalista. Nytkin alkoivat luotisuihkut pyyhkiä puiden oksia ja kohosivat yhä korkeammalle. Olisi hyvä tilaisuus hyökätä niiden kimppuun ja tuhota ne aseimiinsa. Aloimme nousta ylemmäksi hangesta hyökäyskäskyä odottaen. Emme ehtineet sitä kuitenkaan saada, kun havaitsimme kummallakin sivustallamme vilkasta liikettä. Samalla saapui tietä pitkin komppanian vahvuinen vihollisosasto, joka aloitti myöskin kiivaan tulituksen. Nyt olimme vaarassa joutua saartetuiksi. Vihollisia tuntui olevan paljon liikkeellä. Edessä oleva vihollinen yritti pitää meitä tulellaan matalana siksi, kunne saartorengas ympärillämme ehtisi kiristyä. Tilanne alkoi muodostua suorastaan vakavaksi. Nyt olivat nopeat ratkaisut tarpeen.

Käsky tulikin heti. Tuli oli kiihdytettävä äärimilleen, ja vihollisen taas alkaessa tulittaa puiden latvoja ryhmittäin nopeasti vetäydyttävä samalla kiihvaasti ampuen. Olimme onneksi tehtävän saatuaamme varanneet tavallista enemmän rumpulippaita konepistooleihimme, ja nyt ne olivat tosi tarpeeseen. Tarkkaa ei tosin ollut meidänkään tulelme liikkeellä ollessamme, mutta moraalia oli sitä enemmän, sillä jokainen ampui minkä ehti, eikä vihollinen kai huomannut koko liikettämme kuin vasta sitten, kun olimme jo suojassa sen tulelta.

Vasemmalla olevat saarrustusjoukot havaitsivat liikkeemme ja avasivat tulensa olematta vielä tarpeeksi lähellä. Oikealta lähestyvät olivat jostain syystä onneksemme hieman myöhästyneet, sillä ilman suksia

oli niiden liikkuminen vaikeaa ja hidasta. Avasimme taas kiivaan tulen, ja hieman oikealle kaartuen pääsimme saartorengasta. Nyt olimme selvinneet toistaiseksi pahimmasta. Vaikka arvasimmekin vihollisen vielä yrittävän uutta saarrustusta, olimme jo kuitenkin edullisemmassa asemassa, sillä ilman suksia ei vihollinen voisi enää ehtiä eteemme.

Tilannetta arvoitellessamme tulimme siihen tulokseen, että emme pysty tehtäväämme enää suorittamaan. Vihollisen runsaslukuisuus oli suoranainen ylätys meillekin. Päätimme yrittää nopeasti vetäytyä omalle puolelle. Olimme suoranaisen ihmeen kautta onnistuneet selviämään ilman tappioita. Myöhään illalla olimme taas omassa tukikohdassamme ja saimme tietää, että matkamme olikin ollut tarpeeton, koska luutnantti Uimonen oli saanutkin toisen tehtävän. Nopea lähtömme esti meitä saamasta käskyymme peruutusta. Tunteemme voi arvata.

Nyt annan puheenvuoron kersantti Puhakalle, joka 5. divisioonan sissiosastoon kuuluvana, monia kovia retkiä kokeneena joutui läheltä seuraamaan luutnantti Uimosen joukkueen vaiheita. Lääkintämiesten vanhimpana ei hänen tehtävänsä ollut kadehdittava. Vaikeissa tilanteissa ei ollut mahdollisuutta itsensä suojaamiseen, oli autettava ennen kaikkea haavoittuneita.

Käskyn saatuaamme, mutta Uimosen vielä ehtimättä lähteä liikkeelle tuli peruutus alkuperäiseen käskyyn. Oli havaittu omasta kenttävartiosta länteen 40—50 miehinen vihollisjoukko, ja nyt tuli tehtäväksi ajaa sitä takaa ja tuhota se. Uimonen lähti nopeasti liikkeelle, etteivät käskyt enää muuttuisi. Tämähän

pehmeä koti viihtyi- sämpi koti

NOKIAN VAAH-TOKUMIPATJOJA on saatavana eri kokoja ja eri vahvuuksia. Myös levyinä.

Suomen Kumi tehdas Osakeyhtiö
NOKIA

Nyt voitte kätevästi saada kotiinne pehmeää viihtyisyyttä

NOKIAN VAAH-TOKUMILEVYILLÄ

Saatte nähdä, kuinka nopeasti ja hauskaasti vanhatkin huonekalut "pesevät kasvonsa" kevääksi.

NOKIAN VAAH-TOKUMIPATJA
terveellinen ja oikea
hyvän unen antaja

Kimmoisan pehmeänä se antaa jäsenillenne täydellisen levon. Miljoonat huokokset pitävät NOKIAN patjan aina raikkaana ja ilmavana. Vuosienkaan käytön jälkeen siihen ei synny kuoppia eikä painumia. Se säilyy aina uutena — nukkuja kevyesti kannattavana — pöyhimättä ja piiskaamatta.

NOKIAN patja ei pölyä eikä kerää pölyä. Sen päällinen on parasta patjakangasta.

olisi pikku juttu, tuumaili tämä peloton mies ja todellisen upseerin esikuva.

Muutamia kilometrejä hiihdyttyämme saavuimme 11. ja 17. divisioonien saumakohtaan, ja ruotsalaiselta kenttävartiolta saimme 4 miestä oppaaksemme. Kaarsimme heti "ei kenenkään maalle", joka näissä korpiloissa käsitti laajoja alueita. Tultuamme Gargan suojärven länsipuoliseen maastoon ylitimme purolinjan sekä laajan aukean ja saavuimme erittäin tiheää viidakkoa kasvavaan metsikköön. Havaitimme yllättäen edessämme vihollisjoukon. Ilman pienintäkään epäilyä arvelimme sen olevan saman joukon, jonka takaa-ajoon olimme saaneet käskyn.

Vihollinen ei havainnut tuloamme, päätellen rauhallisesta tavasta, jolla sen miehet istuivat kuin marsitauolla. Välimatkan ollessa enää vajaat 50 m saimme käskyn tulenavaukseen, ja samalla oli saarrostaen hyökättävä päälle. Yllättävä tulen avaus lyhyeltä matkalta kaatoi näkyvissä olevat viholliset. Ammunnan loputtua vallitsi ympärillämme täydellinen, kaamealta tuntuva hiljaisuus, jota häiritsi vain pakkastaisen tirskutus haavan oksalla. Näinkö vaivattomasti kaikki kävikin, ihmettelimme itsekin.

Mutta hiljaisuutta ei kestänyt itse asiassa kauan, ja sen loppuessa saimme vuorostamme kokea täydellisen yllätyksen. Automaatti- ja konetuliaseiden sarjat niin oikealta kuin vasemmalta puoleltamme saivat meidät karmivan todellisuuden eteen. Tiedot 40—50 miehestä eivät pitäneet taaskaan paikkaansa. Käskynantajillamme ei tuntunut vielä kukaan olevan selvyttä vihollisen todellisesta vahvuudesta. Ympäri-

lämme oli monikymmenkertainen vihollinen, joka kaiken lisäksi tuntui olevan automaattiaseilla varustettu.

Maasto oli meille erittäin epäedullinen, ensin edessämme tiheä viidakko ja takana laaja aukea eikä pienintäkään harjannetta tai notkelmaa suojanamme. Vihollisen tossutietä polkeva etenemisryhmitys oli pysähtynyt tauolleen kolmion muotoon, ja olimme paha aavistamatta hiihtäneet sen pohjukkaan. Maasto oli kätkenyt molemmat sivustat, jotka nyt työntyivät esiin saarrostaen ja tulittaen. Nyt alkoivat jo kraanainheittimetkin tulittaa tulolatujamme, joita pitkin meidän olisi pakko vetäytyä.

Vihollisen tulitus kiihtyi äärimmilleen ja saartorengas ympärillämme kiristyi. Konetuliaseiden sarjat kaatoivat viidakkoa ympärillämme kuin viikatteella leikaten. Tämä satoja miehiä käsittävä vihollisjoukko ympärillämme pani aavistelemaan pahinta. Meidän 31 miestäme alkoi tuntea voimattomuutensa. Heti leikin alettua kaatui vänrikki Arponen, jonka kustannuksella olimme pitäneet hauskaa, samoin hänen lähettinsä sotamies Karttunen. Myöskin vänrikki Kahma, joka tunnettiin hyvänä uimarina ja pidettynä upseerina, haavoittui ensin lievästi, mutta kaatui hetken kuluttua. Upseereista oli jäljellä ainoastaan Uimonen. Oppaistamme kaatui yksi, toinen haavoittui vaikeasti. Kaikki tämä tapahtui muutamassa silmänräpäyksessä vihollisen avatessa tulensa. Saimme vetäytymiskäskyn ennen kuin vihollinen ehti sulkea kokonaan saartorenkansa.

Pääsimme vihdoin viidakon reunaan aukean avautuessa takanamme. Sen yli oli nyt mentävä vihollisen

Hän antaa arvoa lahjallenne

— jos se on Sorsakosken ruostumatonta

Kevät ja alkukesä on nuorten parien luvattua aikaa, todellista "hääkautta". Jokaisen uuden perheenemännän toive on saada häälahjaksi kaunista ja samalla tarpeellista. Sorsakosken ruostumatottomat ovat arvoesineitä, jotka sopivat yhtä hyvin arki- kuin juhlaikäyttöönkin.

HACKMAN & CO

SORSAKOSKEN
TEHDAS

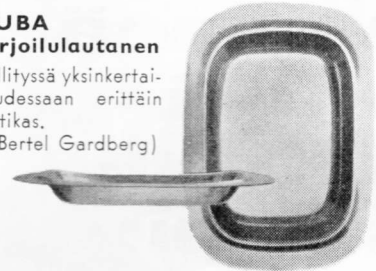
Kaikista alan liikkeistä.

CASABLANCA

kasareiden kauneuskuningatar Keittää tasaisen kupari-pohjansa ansiosta nopeasti. Irrallisen välirenkaan avulla kahdesta Casablancasta saadaan yksi höyrykeitin.

CUBA
tarjoilulautanen

Hillityssä yksinkertaisuudessaan erittäin aistikas.
(Bertel Gardberg)

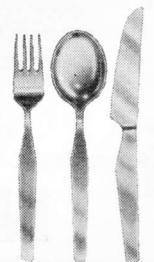
CANTON kulho

Suoraan uunista pöytään. Jalopuinen kahva sopii sekä kulhon että kannen nostoon.
(Bertel Gardberg)

MALLI 500

Bertel Gardbergin muotoilema ajatoman tyylikäs ruokailuvälinesarja. Eri kokoisia lahjapakauksia.

kranaatinheittimien ja muusta tulesta huolimatta. Tämän takia luutnantti Uimonen pyysi muutamaa vapaaehtoista kanssaan viivyttämään vihollista, jotta toiset voisivat yrittää aukean ylitystä. Vapaaehtoisia olivat kaikki, jotka pyynnön kuulivat. Kukaan ei olisi halunnut jättää tätä pidettyä partionjohtajaa, joka ei ajatellut itsensä pelastamista, vaan ainoastaan toisten. Tällä teollaan hän nytkin pelasti suurimman osan meistä. Mutta tilanteen vakavuuden johdosta vapaaehtoisiksi eivät kelvanneet kuin perheettömät miehet.

Kersantti Onnela sekä korpraalit Klemetti ja Suontausta jäivät Uimosen rinnalle kiivaasti tulittamaan päälle ryntäävää vihollista. Samassa paikassa, tuumakaan perääntymättä, jokainen heistä saavutti sankari-kuoleman. Täten he uhrasivat kaikkensa meidän hyväksemme ja vain me voimme tuntea näiden uhrien arvon täydellisenä. Myöhemmin saatiin heidän ruumiinsa pois vihollisen runtelemina, kun joukkomme valtasivat menetetyt alueet takaisin. Barbaarinen vihollinen oli koetellut pistimensä terävyyttä kaatuneiden sankarien ruumiisiin.

Vetäytymisemme oli vaikeaa. Pahasti haavoittuneita auttaen ja vihollisen tulen alaisina oli menomme hidasta. Vähäiset miehemme hajaantuivat pikku porukoihin etsien mahdollisia suojaavia vetäytymispisteitä. Pääsin purolinjalle kantaen vaikeasti haavoittunutta selässäni. Vaatteet olivat likomärkinä ja kastuivat lisää puron jäällä, jossa oli vettä yli polvien. Mutta tulisuojaakin oli jo penkereiden takana. Kun haavoittunut toverini pyysi pistoolia tai armonlaukausta lopetta-

maan hirvittävät tuskansa, voimmekin hetkeksi pysähtyä sitomaan hänen haavojaan. Hän pelastui täten omalle puolelle. Puron takana jouduimme kaiken lisäksi miinakenttään, ja kaksi miehistämme haavoittui siinä vaikeasti. Miinakenttä lopetti kyllä vihollisen saarrostusuhkan. Uskomme alkoi palata, että tulisimmekin selviytymään omalle puolelle.

Mutta kaikki emme suinkaan olleet vielä selvinneet. Pikku porukoitamme oli yhäti paljon jäljellä tulematta. Vihollinen polki tossupolkujaan takanamme, ja ilman lumipukuja ne näkyivät pitkälle. Jälkijoukkomme saivat taistella näiden kanssa yrittäessään omalle puolelle. Korpraali Laine kaatui vielä lähellä linjojamme.

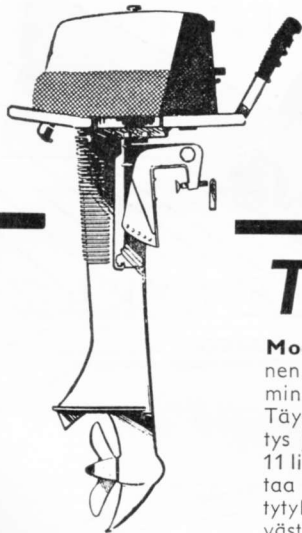
Pääsimme vihdoinkin omaan tukikohtaan suuria tappioita kärsittyämme, väsyneinä ja märkinä. Vihollisia olivat metsät täynnä, kiivaat taistelut riehuivat joka taholla omien yrittäessä pysäyttää vihollisen etenemistä.

Olimme lopultakin kaikki yhdessä, ja saimme käskyn siirtyä taas Pertjärvelle, josta edelleen ilmoitautumaan eversti Roosille. Nyt olivat jo joukkomme saaneet vihollisen "mottiin", ja saimme tehdä yöllisiä partiomatkoja motin sisälle. Vihollinen alkoi jo tuntea olonsa tukalaksi suomalaisen saartorenkkaan alkaessa kiristyä ympärillään. — Valtavia tappioita kärsien se menetti otteensa, ja alueet vallattiin takaisin. Alkuperäisen tehtävämme muutti vihollinen, mutta saimme suorittaa oman osuutemme Shemenskin—Pertjärven suurtaistelussa.

Suomalaisen metalliteollisuuden

täysosuma!

TERHI-perämoottori

TERHI kestää vertailun

Moottori on ilmajäähdytteinen, 2-tahtinen 3 hv/4000 k/min. Sylinteritilavuus 94 cm³. Täyskoteloitu. Varma käynnistys ja varma käynti. Erillinen 11 litran bensiinitankki varmistaa pitkän ajon. Kaasun ja sytytyksen säätö tapahtuu kätevästi vain yhdestä vivusta.

Muotoilu on mitä virtaviivaisin • design Jukka Pellinen • kauniit 2-väriyhdistelmät. Paino 17 kg. Kovakromoitu kevytmetallisyylinteri • Zenith-uimurikaasutin • synkronoitu kaasun ja sytytyksen säätö • itsepalautuva, koteloitu narukäynnistin • säätöelimet keskitetty otsalevyyn • imuäänenvaimentaja ja vedenalainen pakopuiki • valaistuskäämi antaa 20 W tehon jännitteen ollessa 6 V. • esteeseen ajettaessa kone kääntyy ylös vapaasti.

Pyytäkää Terhi-esittely piirimyyjiltämme!

**Vuoden takuu
Hinta 62.500:—**

Valmet Oy, Jyskän Tehdas, Jyväskylä. Puhelin 16560. Pääkonttori: Kaivokatu 10, Helsinki. Puhelin 11441

OLISIT LYÖNYT

Pysäytettyään ja torjuttuaan Perkjärven rajuissa taisteluissa vihollisen etenemisen vuoden 1944 kesällä oli JR 5 käsketty vetäytymään kauempaan sivustalla tapahtuneen murtuman johdosta ja asetui nyt puolustukseen Talvisodan aikaisiin Leipäsuon aseisiin, II P oikealle, I P vasemmalle, rautatie välirajana. Ylempi johto kiidäytti autolla rykmentille uusia ihmeaseita — panssarinyrkkejä — puolustuksen vahvennukseksi, mutta ikävä kyllä kaikki käyttöohjeet puuttuivat. Nyrkkejä yritettiin kyllä koota eri tavoin ja painella sen napukoita, mutta ehkä ”onneksi” ei onnistuttu yhtään nyrkkiä räjäyttämään. Näin ollen panssarinyrkit olivat käytökelvottomia, mutta erittäin tarmokkaana herrana tunnettu II P:n komentaja everstiluutnantti A u n o K u i r i, joka juuri näinä päivinä oli ansioistaan nimitetty Mannerheiminristin ritariksi, jakoi panssarinyrkit varmuuden vuoksi etulinjaan. Niinpä S.K:n urhoollinen päällikkö, kapteeni Atte Hermola vaelsi kaistalleen radan oikealle puolelle panssarinyrkki kourassaan. Meni yö ja alkoi aamu sarastaa. Veli venäläinen tyhjänsä tykistönsä runsaudensarvesta valtaisan annoksen ammuksia meikäläisten aseisiin — ajoi näin syntyneen metelin aikana raskaat panssarinsa näreikön suojassa aivan

etulinjan eteen ja yks-kaks murtautui panssareilla radan suunnassa läpi Leipäsuon asemalle. Hermolan oli pakko taivuttaa komppaniansa vasenta sivustaa ja järjestettyään puolustuksen kuntoon, läksi lähellä sijaitsevaan pataljoonan komentopaikkaan tekemään ilmoitusta.

— Herra eversti. Panssarit radan suunnassa läpi, ilmoitti Hermola Kuirille, joka maakuopastaan kömpi ulos ja otti ilmoituksen vastaan kysymällä:

— Miksi et torjunut?

— Ei ollut millä torjua — ei ollut kasapanoksia, ei polttopulloja, ei tykkejä — ei mitään millä olisi voinut edes yrittää, vastasi Hermola, jota alkoi jo vanhana rintamasoturina keljuttaa moinen kyseleminen.

— Olihan sinulla panssarinyrkki, keskeytti Kuiri.

Silloin Hermolakin menetti mielensä tyyneyden ja vielä kädessään kantamaansa panssarinyrkkiä heiluttaen kysyi:

— Herra eversti. Tässä on nyrkki, mutta mitä minä sillä olisin tehnyt?

— Olsit lyönyt, huusi Kuiri väsymyksestä sortuneella äänellä.

Reino Simonen

juotosreunainen
PIKIPOIKA
-kattohuopa
alentaa
kattamis-
kustannuksia
15-20% lla

Vakuuttautukaa asiasta tilaamalla ilmaiset ohjeemme jo tänään tai tiedustelemalla niitä kauppialtanne.

 LEMMINKÄINEN

HELSINKI, HAKANIEMENK. 2. PUH. 70633

VERRYTTELYPUKUJA

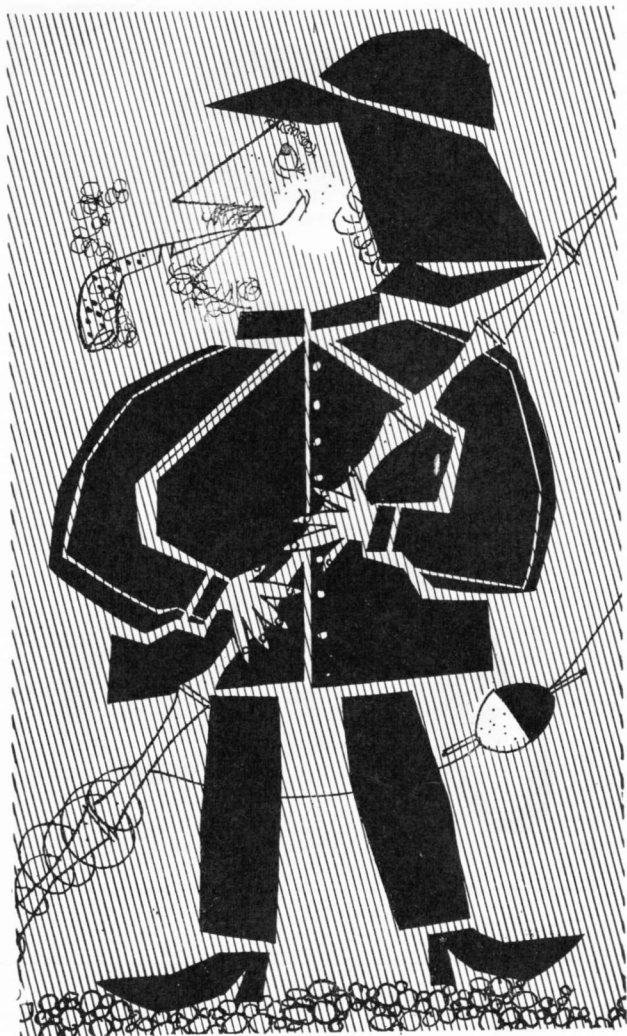
Kyllä kelpaa vetää päälle hyvät HKK:n "verrytte-lyt" ... ja sitten niissä mukavasti verrytellä... kilpailun lomassa, treenatessa, vapaa-ajan vietossa!

PIENIKIN ILMOITUS

antaa mainion tuloksen, jos se julkaistaan aikakauslehdessä

KANSA TAISTELI - miehet kertovat

joka leviää jo 45000 ruokakuntaan maassamme. Tämän kokoinen ala, 1/4 sivua, maksaa ainoastaan 20000 mk.

Metsiin — pelloille — kalavesille ulos kaatosateellakin

NOKIAN VILLE-SADEPUVUSSA

VILLE-sadepuku suojaa omistajansa kiireestä kanta-päähän. Se on notkea, kevyt, kestävä ja käytännöllinen. VILLE-sadepuvussa käy liikkuminen kevyen vaivattomasti.

Normaalikoot n:o 46—54 takki 2.100:—
» 56—58 » 2.200:—
» 46—54 housut 1.500:—
» 56—58 » 1.600:—

Hankkikaa Tekin "sadevakuutus" — hankkikaa VILLE-SADEPUKU!

Suomen Kivitehdas Osakeyhtiö

NOKIA

VIHTAVUOREN

**haulikon-
patruunoilla
pääsette
tuloksiin**

VIHTAVUOREN haulikonpatruunat kehittävät hauleille suuren alkunopeuden suhteellisen pienellä paineella. Tästä johtuu niiden hyvä läpäisykyky ja tasainen osumakuvio.

VIHTAVUOREN

laaduntarkkailun alaisilla haulikonpatruunoilla on miellyttävä ampua!

Savuton ruuti (punainen hylsy)

Kal. / pituus
12/70, 12/65
16/70, 16/65
20/65

Musta ruuti (vihreä hylsy)
12/65, 16/65

Saatavana kaikkialta alan liikkeistä

33555

OULU
JALANDER CO

Suomen laivanselvittäjä-
ja laivameklari-
liiton
jäsen

Antrasiittia — koksia — kivihiiltä

Suomen hiilikauppiait-
ten yhdistyksen jäsen

A. JALANDER & Co OY

LAIVANSSELVITYS-, HUOLINTA- JA AHTAUSLIIKE

TIEDÄTTEKÖ,

että pankkimme ei ole ainoastaan Suur-Savon vanhin, vaan se on myös Suur-Savon suurin rahalaitos. Vanhojen perinteiden velvoittamina pyrimme nykyaikaiseen pankkipalveluun.

MIKKELIN SÄÄSTÖPANKKI

auttaa — neuvoo — palvelee

Kesäisille "partioretkille" on luotettu kumppani

Fenno Tapio

transistorivastaanotin

Mikkelin Radio

Osuuskassan talo ja Hallituskatu 2

Mikkelin Nahka- ja Kumimyynti Oy

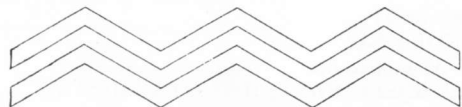
Mikkeli . Hallituskatu 7

Puh. 11 626

— juomia joka janoon —

KAUKAS

Sahatavaraa
Vaneria
Kimpilevyjä
Sorvituotteita
Selluloosaa
Sulfiittispriitä
Tekosilkkiä

PÄÄKONTTORI JA MYYNTI:
HELSINKI, ETELÄRANTA 8

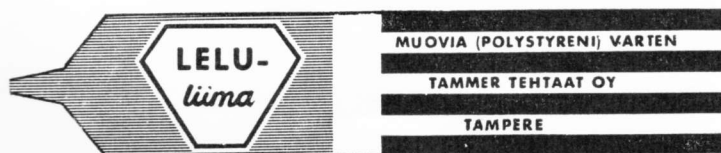
KASKUKILPAILUMME TULOS

Viime marras-joulukuun numerossamme julistetun kaskukilpailun tulos on nyt saatu selville. Kilpailuun osallistui 173 kirjoittajaa, jotka lähettivät yhteensä yli 700 kaskua ja juttua. Lehtemme esittää jokaiselle osanottajalle parhaimmat kiitoksensa.

Käyttökelpoiset kaskut julkaistaan aikaa myöten lehdessämme. Palkinnon saaneet, kuten myös ilman palkintoa jääneet osanottajat tulevat saamaan palkkion kaskuistaan niiden julkaisemisen jälkeen.

Palkinnot jakaantuivat seuraavasti:

1. p. 20.000:— Reino Simonen, Turku.
2. p. 10.000:— Olavi Tuomisto, luutn., Honkilahti.
3. p. 5.000:— Uno Suhonen, vääpeli, Turku.
4. p. 1.000:— I. Koskinen, Viiala.
5. p. 1.000:— Eino Lehtoranta, maanvilj., Vimpeli.
6. p. 1.000:— Eino Heinonen, maanvilj., Pyhäsalmi.
7. p. 1.000:— Arvi Kujala, Sippola.
8. p. 1.000:— Maunu Laakso, Lappeenranta.
9. p. 1.000:— Viljo Varteva, Vaasa.
10. p. 1.000:— Uno Miettinen, rajaylikers., Kuhmo.
11. p. 1.000:— Jussi Hakala, Kauhava.
12. p. 1.000:— Else Aitalaakso, Ohkola.
13. p. 1.000:— Esko Puranen, Tervo.
14. p. 1.000:— Reino Suonpohja, Turku.
15. p. 1.000:— Nappe Nyman, opettaja, Tuunajärvi.
16. p. 1.000:— Paavo Peltomäki, maanvilj., Kihniö.
17. p. 1.000:— Kauko Tukiainen, Kangasniemi.
18. p. 1.000:— Kauko Hämäläinen, mvj., Kiikka.

PALACE HOTEL

Helsinki — Eteläranta 10

LÖNNSTRÖM-YHTIÖT

Rauma

OTAVAN "JÄNNITYSTARJOUS"

Kuusitoista kirjaa neljäntoista hinnalla!

Brickhill:	Lentäjäsankari Douglas Bader	850:—
»	Suuri pakoretki	900:—
»	Padonmurtajat	850:—
Brinkley:	Varokaa merivettä	1100:—
Hirvonen:	Raskaan sarjan laivueet	550:—
»	Selvä nousuun, Caravelle	700:—
»	Pakkolasku	700:—
Innes:	Rikos Napamerellä	450:—
»	s/s Mary Dearen haaksirikko	700:—
»	Kauhujen tunneli	450:—
»	Kummituslentokone	450:—
»	Sininen jää	750:—
Johnson:	Väistä, sininen parvi	1200:—
Karhunen:	Ritarilentue	600:—
»	Sissejä linjojen taakse	700:—
Robertson:	Kultainen hevosenkenkä	800:—

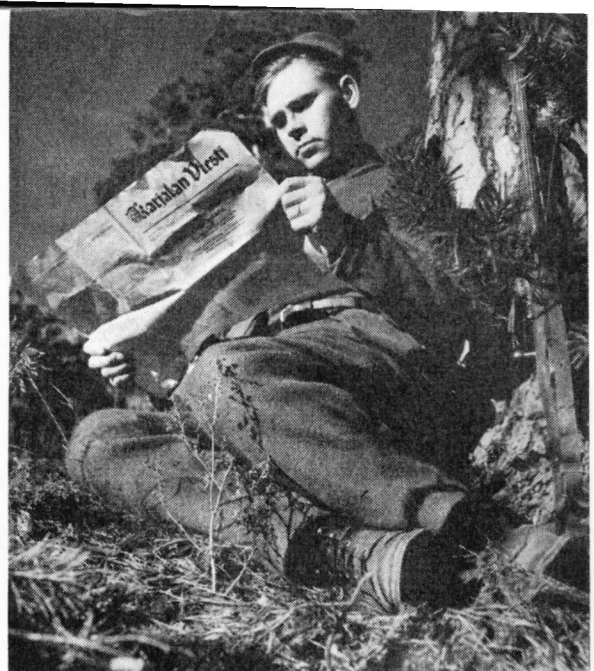
Sarjan yhteishinta 10850:— mk

Täten tilaan "jännitystarjouksen", jolloin saan Innes: Rikos napamerellä ja Kauhujen tunneli ilmaiseksi. Kuukausimaksu 1000:— mk. Tilattaessa ei rahaa. Lähetys rahtikuluitta. Tarjous on voimassa vain 30.9. -59 asti.

Tilaajan nimi
Arvo tai ammatti
Toimipaikka
Postiosoite

J. SARNO

HELSINKI RUNEBERGINKATU 25 A 23 PUH. 444315

Kansikuva

Rintamalehti Karjalan Viesti oli monin paikoin etulinjan sotilaiden ainoa avoin ikkuna avaraan maailmaan.

Seuraava numero

Lehtemme seuraava numero ilmestyy elokuun 15. päivänä.

NUMERO 6-7:n KIRJOITUKSET

Toivo Korhonen	RUKAJÄRVELTÄ v. 1943 ALKANUT SISSIRETKI PÄÄTTYI HELSINGISSÄ MANEESIKADULLA v. 1947	161
Heimo Lampi	KOHTALO	165
E. Peura	OHJUS — UUSI TAISTELUVÄLINE	168
A. E. Tuunainen	JÄRISEVÄ TERÄSSATEESSA	171
Sulho Kivimäki	PAKKOLASKU	173
Hemmi Alasaukko-oja	"ALEKSEJEFF, VARTIOI TUOTA MIESTÄ!" ..	176
Maija Mäkinen	RAKKAUTTA RINTAMALLA	180
Paavo Kohonen	OLONEUVOS KUSTAA	185
Veikko Jokela	OULANGALTA VUORIKYLÄN TIELLE	186
Heikki Seppälä	"MINUAKOS SÄ AMMUIT?"	190
Uula Aapa	VIIMEISEEN MIEHEEN	193
Urpo Arhosuo	SISSIOSASTON MUKANA SHEMENSKIN—PERTJÄRVEN SUURTAISTELUSSA	195
Reino Simonen	OLISIT LYÖNYT!	204
Toimitus	KASKUKILPAILUN TULOS	207

Aikakauslehdessä "Kansa taisteli-miehet kertovat" julkaistujen kirjoitusten, karttojen ja piirrosten osittainenkin lainaaminen ja julkaiseminen on kielletty ilman toimituksen lupaa.

VERI

**- ELÄVÄ LÄÄKEAINE
LUOVUTA VERTA
PELASTA IHMISHENKI**

**SUOMEN
PUNAISEN RISTIN
VERIPALVELU**

HAVI

hiutalesaippua

on parasta pesusaippua hiutalemuodossa, tarkoitettu erityisesti pesukonekäyttöön.

8 pesua tavallisella pesukoneella — 6:25 pesulta — huokeaa!

Puhdas pesusaippua — ei aiheuta ihottumia.

Erittäin tehokas kirkaste

200 gramman paketti 50:—

Pesuun on saippua paras

HAVIN OY

Tie on selvä - ovatko hevosenne menopäällä?

Nykyään ei ole enää mahdotonta saada autosta irti kaikkia hyviä hevosvoimia. Ajakaa lähimpään SHELLiin ja saatte bensiiniä, joka sisältää ACI:tä. Se estää hehkusytytykset ja tulppien oikosulut moottorissa ja antaa Teille lisää vauhtia ja voimaa.

Ottakaa jo tänään tankki täyteen —
sanokaa huoltoasemallanne:

SUPERSHELL+ ACI

